

မာတိဘာ

အခန်း (၁)	Gender မိတ်ဆက်	၆
အခန်း (၂)	လူအသိင်းအဝိုင်းနှင့် မိသားခု	၁၆
အခန်း (၃)	လုပ်ငန်းခွင် အကြောင်း	၂၅
အခန်း (၄)	ပညာရေး	၃၄
အခန်း (၅)	ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု	၄၃
အခန်း (၆)	ခေါင်းဆောင်မှု	၅၀
အခန်း (၇)	လိပ်စိတ်လက္ခဏာ	၅၈
အခန်း (၈)	ကျားမှ ဖြစ်နှုန်းအပေါ် အကြောင်းသည့် အကြမ်းဖက်မှု (Gender Based Violence - GBV)	၆၈
အခန်း (၉)	လိပ်နှုန်းလုပ်ငန်းများ	၇၉
အခန်း (၁၀)	နိဂုံးချုပ် သီမှတ်ဖွယ်	၈၉

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit: http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.en_US.

Notes about usage: Organisations wishing to use the body text of this work to create a derivative work are requested to include a Mote Oo Education logo on the back cover of the derivative work if it is a printed work or on the home page of a web site if it is reproduced online.

For license types of individual pictures used in this work, please refer to Picture Acknowledgements at the back of the book.

‘Gender ໂດຍຂ້າග’ ອາວຸ່ມ ອາວຸ່ມເປົ້າລູ້

ဤစာအပ်တွင် အခန်းပေါင်း (၁၀) ခန်း ပါဝင်ပြီး အခန်းတစ်ခန်းစီသည် လိုင်အခြေပြုသတ်မှတ်ချက်များနှင့် လူအဖွဲ့အစည်း၏ အခန်းကဏ္ဍအသီးသီးတို့အကြား မည်သူ့ ဆက်နှစ်ယောက်သည်ကို လေ့လာသိရှိစေမည် ဖြစ်သည်။ သင်ခန်းထာပါ အကြောင်းအရာတို့သည် သက်ဆိုင်ရာ အင်တာနက်ကွန်ယက်စာမျက်နှာများ၊ လေ့လာချက်များ၊ သုတေသနပြချက်များ၊ မေးမြန်ချက်များ အစရှိသည့် အရင်းအမြစ်များကို အခြေခံထားခြင်းဖြစ်ပြီး အချို့သော နေရာများတွင် လိုအပ်ချက်အရ ပြင်ဆင်ဖော်ပြထားချက်များလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ထိုအကြောင်းအရာတို့၏ မှရင်းအချက်အလက်တို့ကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးထားသဖြင့် စိတ်ပါဝင်စားသူများအနေဖြင့် ဆက်လက် လေ့လာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

စာအုပ်အသုံးပြုရာတွင် အထောက်အကူးပြုစေနိုင်ရန်အတွက် ဤစာမျက်နှာတွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် စာအုပ်အသုံးပြုပုံလမ်းညွှန်ကိုလည်း လေ့လာကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

ବ୍ୟାକିଃପଲ୍ଲବରେ । ୧୦୨୨ ॥

(က) အခန်းတင်ခန်း မခေါ်

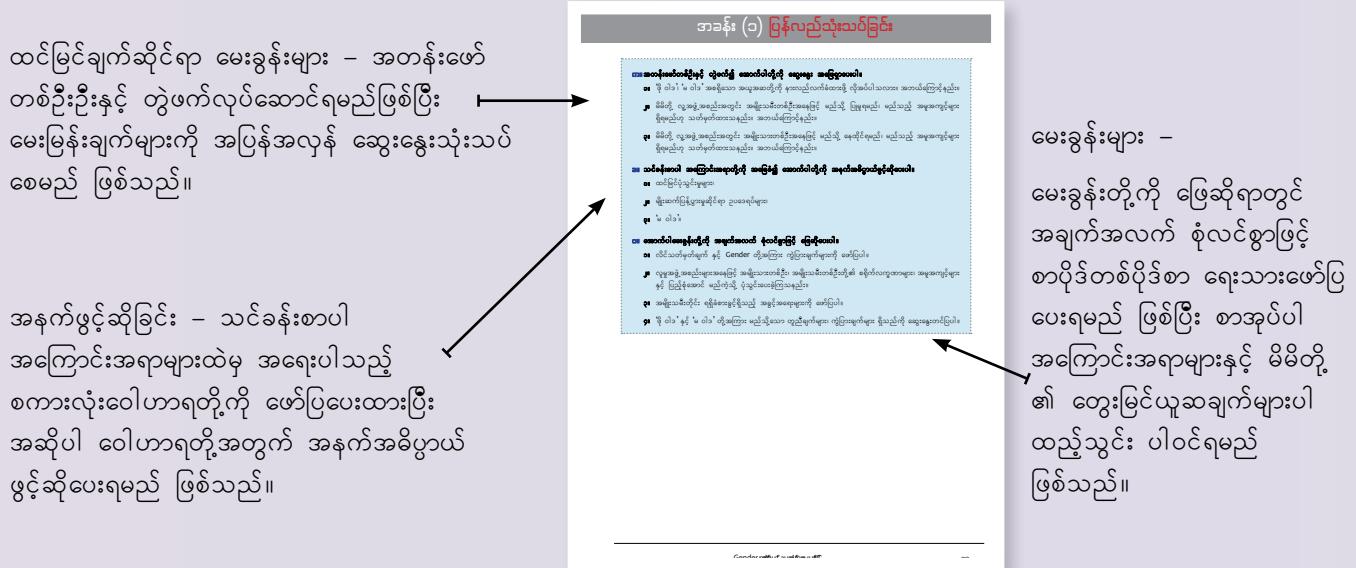
အန်း၏အစတွင် ပါရှိသည့် သင်ကြားမှ
ဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များက သင်ခန်းစာပါ
အကြောင်းအရာများကို လေ့လာရာ
တွင် အထောက်အကူ ပြဖေမည်
ဖြစ်သည်။

‘ଭବ୍ୟତ’ ଫୁଣ୍ଡ ‘ଗ୍ୟୁମ୍ପିକ୍‌ମୁଖ୍ୟା’
ଅବ୍ଦିନ୍ଦିରୁଥିଲେ ଆଶିନ୍ଦିରୁଥିଲେ
ରେଣ୍ଟର୍‌ମୁଖ୍ୟା ଏବଂ ଏକିମୁଖ୍ୟା କିମ୍ବା ଲୋକ
ରୁକ୍ଷ ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲୁଛି ଏବଂ
ଅଭିନନ୍ଦମୁଖ୍ୟା ପିରିପିରି ମନ୍ଦିରରୁ
ହିଂମାରୁଥିଲୁଛି ଏବଂ ଏହିପରିବର୍ତ୍ତନ
ହାଜିଲୁଛି ॥

သင်ခန်းစာများ လေ့လာရာတွင် အထောက်အကူးပြုနိုင်ရန်အတွက် အကြောင်းအရာ တစ်ရပ်စီအတွက် သက်ဆိုင်ရာ မေးခွန်းများ၊ လုပ်ဆောင်ချက်များ ထည့်သွင်းပေးထားပြီး အတန်းဖော်များ၊ အဖွဲ့များနှင့်အတူ ဆွေးနွေး လုပ်ဆောင်စေမည့်ဖြစ်သည်။

(က) အခန်းတစ်ခန်း၏ အဆုံးတွင်

အခန်းတိုင်းတွင် 'ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း' ကလ္လာ ပါဝင်ဖြီး လုပ်ဆောင်ချက်များမှတစ်ဆင့် သင်ခန်းစာပါ အကြောင်းအရာတို့ကို မည်မျှ နားလည်မှုရှိပေါ်ကြောင်း ဆန်းစေပေးမည် ဖြစ်သည်။

(က) ခာအုပ်၏ အခိုင်

ဤစာအပ်ပါ သင်ခန်းစာများကို ဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် စာဖတ်သူ၏ Gender ဆိုင်ရာ အသိပညာ ဗဟိုသတများ တိုးပွားလာပြီ၊ လေ့လာမှတ်သားခဲ့ရသည့် အကြောင်းအရာများကို လက်တွေ့အသုံးချိန်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ ထိုသို့ အသုံးချိန်ရန် အတွက်လည်း စာအုပ်၏ အဆုံးတွင် ‘နိဂုံးချုပ် သိမှတ်ဖွယ်’ အခန်းကို ထည့်သွင်းပေးထားသည်။ အဆိုပါ အခန်းတွင် အောက်ပါ လုပ်ဆောင်ချက်များ ပါဝင်ပေသည်။

- ເມື່ອມະນຸລູ້ມູ່ເວທິງດີ: ເວດິງດີ: ເວຕູງດີ: ສີ Gender ຂີ່ດີນາ ເຄຼອາແຮ
ເອກົບກົບກີ່ ລັກ: ອັດ: ແຕ່ມညໍ ເປີດວ່ານີ້
  - ໂຫຍະບົບຕູດ ວັດຕົກ: ຊຸ່ວະກຳ ວັດອົກ: ຫາມູວະກິ່ ປຸກສິນ
ຈຳ: ວັດມະນີ ເປີດວ່ານີ້
  - ຜິຜິຕິ່ ປັດອົກ: ດົກຕູດ ລັກຕູງ: ເໝົາແຂວດຝຶກ ມະນີ
ລູບແຂວດຝຶກ ບົວະກິ່ ເພັກ ລັກ: ອັດ: ແຕ່ມညໍ ເປີດວ່ານີ້
  - ທີ່ລູບງາວ: ມູ້ມູວະກິ່ ລັກຕູງ: ແຂວດງານໂປຣ: ມະນີໆ ທີ່ເງົາກົງມູ້
ສີວ່ານີ້ ແກ້ໄຂຕົກ ຈຳ: ວັດມະນີ ເປີດວ່ານີ້

ဘာခန်း (၁) မဓမ္မ

အခန်း(၁) ဘာခန်းများ

ဤအခန်းတွင် Gender နှင့် လိုင်သတ်မှတ်ချက်ဆိုင်ရာ အကြောင်းခြင်းရာများ ဖော်ပြပါရှိပြီး အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့အကြေား ကွဲပြားမှုများကို တင်ပြပေးထားသည်။ ထို့အပြင် လိုင်သတ်မှတ်ချက်တို့သည် ခန္ဓာဇာ တည်ဆောက်ပုံအပေါ် အခြစ်ပြီး ခွဲခြားသင့်၊ မသင့်၊ လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ အဆိုပါ သတ်မှတ်ထားချက်များအပေါ် လက်ခံယူဆထားချက်များ၊ လူမှုအခန်းကဏ္ဍတို့နှင့် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များအကြား ဆက်နွှယ်ချက် စသည်တို့ကို ဆန်းစစ် ဝေဖန်စေမည် ဖြစ်သည်။ ဤအခန်းအပြီးတွင် Gender ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးနှင့် Gender အခြေပြု တန်းတူညီမှုများကို လေ့လာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ၊ ‘မ ဝါဒ’ နှင့် အယူအဆရေးရာများ၊ လူသိနည်းနေသေးသည့် ‘မိ ဝါဒ’ ဆိုင်ရာ အကြောင်းရပ်များကိုပါ ဖော်ပြပေးထားသည်။

A [အ]

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ ဗဟိုသုတေသနများ တိုးပွားလာမည် ဖြစ်သည်။

- Gender နှင့် လိုင်သတ်မှတ်ချက်တို့အကြား ကွဲပြားမှု၊
- လူမှုအသိုင်းအဂိုင်း၏ Gender ဆိုင်ရာ အမြင်အယူအဆ တို့အပေါ် လွမ်းမိုးမှုးမှု၊
- လူ့သောင်အဖွဲ့အစည်း၏ အမျိုးသားတစ်ဦး၊ အမျိုးသမီးတစ်ဦးအဖြစ်သို့ ရောက်အောင် ပုံသွင်းပေးမှုများ၊
- လိုင်မှုကိစ္စအပေါ် ရှုမြင်သုံးသပ်ပုံတို့၏ တိုးတက်ပြောင်းလဲ လာမှုများ၊
- Gender အခြေပြု တန်းတူညီမှု မရှိကြရသည့် အကြောင်းရင်း။

B [ပ]

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ အရည်အသွေးများ တိုးပွားလာမည် ဖြစ်သည်။

- Gender နှင့် လိုင်သတ်မှတ်ချက်ဆိုင်ရာ စရိတ်လက္ခဏာများ ကို ခွဲခြားလာနိုင်မည်။
- အမျိုးသားတစ်ဦး၊ အမျိုးသမီးတစ်ဦးတွင် ရှိအပ်သည့် အကျင့်စရိတ်များ၊ အမူအကျင့်များကို နားလည်သိရှိလာနိုင်ခြင်း။
- ငယ်ရွယ်စဉ်အချိန်တွင် ပုံသွင်းခံရမှုများအကြောင်း သိမြင်သောပေါက်လာနိုင်မည်။
- မွေးဖွားကြီးပြီးရာ လူမှုအသိုင်းအဂိုင်း၏ Gender ဆိုင်ရာ အမြင်အယူအဆတို့အပေါ် မည်သို့ လွမ်းမိုးမှု ရှိသည်ကို သိမြင်လာနိုင်သည်။
- လူအဖွဲ့အစည်းအသီးသီးရှိ ယဉ်ကျေးမှုတို့၏ Gender အပေါ် သက်ရောက်မှုများကို သောာပေါက်လာနိုင်မည်။
- ပြောင်းလဲလာသည့် လူမှုအခန်းကဏ္ဍတို့အကြောင်းကို နားလည် သိမြင်လာမည်။
- Gender အခြေပြု တန်းတူညီမှု မရှိသည့် အကြောင်းများ သိရှိလာကြပြီး ဖော်ဆောင် ကြိုးပမ်းလာနိုင်မည်။

အခန်း (၁) Gender ဆိုင်ရာ အခြေခံ သီမှတ်ဖွယ်ရာများ

၁.၁ Gender – အဓိပ္ပာယ် (Gender နှင့် လိုင်သတ်မှတ်ချက်တို့အကြေားကဲပြားမှု)

က။ အဖွဲ့များ ဖွဲ့၍ အချို့ကို အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ ရုပ်ပုံနှင့် အချို့ကို အမျိုးသားတစ်ဦး၏ ရုပ်ပုံတို့ကို ရေးဆွဲပေးပါ။ ထိုသို့ ရေးဆွဲရာတွင် အသေးစိတ် ရေးဆွဲပေးပါ။

ခ။ ထိုသို့ ရေးဆွဲပြီးနောက် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့၊ ရေးဆွဲထားသည့်ပုံကို အခြားတစ်ဖွဲ့ထံ ပြသပေးပြီး ထိရုပ်ပုံနှစ်ပုံတို့ကြား ကွဲလွှဲချက် ကို ဖော်ထုတ်ပေးပါ။ ထိရုပ်ပုံပါ မတူညီမှုများသည် မွေးဖွားစဉ်ကတည်းက သတ်မှတ်ထားချက်များလား၊ ပတ်ဝန်းကျင် အသိုင်းအပိုင်းတို့၏ ပုံသဏ္ဌာնးပေးမှုများကြောင့်လား ဆိုသည်ကိုပါ ဆွေးနွေးသုံးသပ်ပေးပါ။

ဂ။ ဖော်ပြပါ Gender နှင့် လိုင်သတ်မှတ်ချက် ဝေါဟာရ (၂) ရပ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တို့ကို ဖတ်ရှုသုံးသပ်ပြီး အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

၁။ Gender နှင့် လိုင်သတ်မှတ်ချက် ဟူသော ဝေါဟာရ (၂) ရပ်ကို စာဖတ်သူ၏ လူမှုအသိုင်းအပိုင်းအတွင်း မည်သို့ နားလည် လက်ခံထားသနည်း။

၂။ ထိုဝေါဟာရတို့ကို မည်ကဲ့သို့ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုနိုင်မည်နည်း။

လိုင်သတ်မှတ်ချက် ဟူသော ဝေါဟာရသည် ခန္ဓာကြေားမှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး ပဋိသန္ဓာတည်စဉ်ကတည်းက ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ (ဥပမာ - မွေးဖွားစဉ်ကတည်းက ယောက်ဥားကလေး၊ သို့မဟုတ် မိန်းကလေးဟူ၍ သတ်မှတ်ထားတတ်ကြသည်။) Gender ဟူသော ဝေါဟာရသည်လည်း သတ်မှတ်ချက်တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး မွေးဖွားစဉ်ကတည်းက သတ်မှတ်ထားချက်တို့ထက် မိမိတို့ လူအဖွဲ့အစည်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတွင် မိန်းကလေး (သို့မဟုတ်) ယောက်ဥားလေးသည် မည်သို့ ပြုမှုနေထိုင်သည်၊ မိမိတို့ကိုယ်ကို မည်ကဲ့သို့ ခံယူထားသည်နှင့် ပိုမို ဆက်နွှယ်နေပေသည်။
(Source: Council of Europe)

Gender ဟူသော အသုံးအနှစ်းသည် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ လူမှုအသိုင်းအပိုင်းအတွင်း အမျိုးသား (သို့မဟုတ်) အမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေဖြင့် ပြုမှုကျင့်ကြပုံတို့ကို အခြေခံလျက် သတ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်ပေသည်။ Gender ဆိုသည်မှာ ခန္ဓာကြေားမှု သတ်မှတ်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ မိန်းကလေး (သို့မဟုတ်) ယောက်ဥားလေးတို့၏ မွေးရာပါ အကြောင်းအရာတို့ ထက် နိစ္စရာဝ် ပြုမှုဆောင်ရွက်သော အမှုအကျင့်၊ အနေအထိုင်၊ အသွားအလာတို့ကိုသာ မူတည်နေပေသည်။
(Source: Menon-Sen,K.(1998). A Gender Mainstreaming Strategy for UNDP.)

၃။ ရှေ့တွင် ရေးဆွဲခဲ့ကြသည့် ရုပ်ပုံတို့ကို ပြန်လည် ကြည့်ရှုပြီး မည်ကဲသို့သော ကွဲပြားချက်များ တွေ့ရသည်ကို ထပ်မံ သုံးသပ်ပေးပါ။

၄။ တစ်တန်းလုံးအနေဖြင့် Gender ဟူသော ဝေါဘာရကို အမိဘာယ် ဖွင့်ဆိုပေးပါ။ ဤစာအုပ်ပါ အကြောင်းအရာများကို လေ့လာ ဖတ်ရှုရာတွင် ကျောင်းသားတို့ ဖွင့်ဆိုခဲ့သည့် အနက်ကိုပင် ဆက်လက် အသုံးပြုပေးပါ။ သင်ခန်းစာပါ အကြောင်းအရာတို့ကို ဖတ်ပြီးနောက် ထိုဖွင့်ဆိုချက်တွင် လိုအပ်သည်တို့ တွေ့ရှုပါကလည်း ထပ်မံ ဖြည့်စွက်ပေးပါ။

လူတစ်ဦးတစ်ယောက် ယောကျ်ဗျားဖြစ်သည်၊ မိန်းမဖြစ်သည်ကို ခန္ဓာမေဒ္ဒားစည်းပုံကို ကြည့်ရှု ပိုင်းခြား သတ်မှတ်နိုင်သည်။ သို့သော်လည်း Gender နည်းအရ ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည့် အချက်များစာပါရှိပြီး အထူးသဖြင့် လူမှုရေးရာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အမြင်အယူအဆတို့ကို အဓိက အခြေခံထားပေသည်။ လူအဖွဲ့အစည်းအတွက်းရှိ အမျိုးသားတစ်ဦးနှင့် အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ အပြုအမူပိုင်းဆိုင်ရာ ကွဲလွှာချက်တို့သည် ထိုလူအဖွဲ့အစည်းအသီးသီးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုများ၊ စလေ့စရိတ်များအပေါ် မူတည်လျက် ရှိသည်။ Gender ဆိုင်ရာ လူမှုအခန်းကဏ္ဍများ၊ ခံယူချက်များသည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ မွေးဖွားကြီးပြင်းခဲ့သည့် ပတ်ဝန်းကျင်၏ လွမ်းမိုးမှုတို့နှင့်လည်း များစွာ သက်ဆိုင်နေပေသည်။

ယနေ့ခေတ်အခါဘွင် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များသည် ရှုပ်ထွေးမွေးလီလာပြီး လွန်ခဲ့သော ရာစုနှစ်များ၏ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်ဘောင်တို့ကိုပါ ကျော်စွဲနှစ်လာသည်ကို တွေ့ဖြင့်နေရသည်။ ထိုကဲသို့ ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းတစ်ရပ်မှု ယနေ့ခေတ် လူငယ်လျှော်များအနေဖြင့် လွတ်လပ်မှုကို ပို့မို့ ခုံမင်လာကြခြင်းနှင့် ရိုးရာလူမှုအခန်းကဏ္ဍတို့ တစ်စတစ်စ မှေးမြိန်လာကြခြင်းတို့ကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။ ထိုမျှသာမက ခေတ်သစ်လူဘောင်အဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ငန်းခွင်းဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုများအပေါ်တွင်လည်း တည်မြှုပါနေပေသည်။ ဥပမာ ဆိုရသော ရှေးယခင်က အမျိုးသားများသာ ဆောင်ရွက်ခန့်အပ်သေသည့် လုပ်ငန်းခွင်များတွင် ယနေ့အချိန်အခါ့ဗြို့ အမျိုးသမီးများပါ ရင်ဘောင်တန်း လုပ်ဆောင်လာနိုင်ကြသည်။ ယနေ့ခေတ်ကလေးများသည် အမျိုးသမီး (သို့မဟုတ်) အမျိုးသားတစ်ယောက် မည်ကဲသို့ ပြုမှနေထိုင်တွေးခေါ်သင့်သည်ကို ရွေးချယ်ခွင့်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ယနေ့ခေတ် Gender ဆိုင်ရာ သတ်မှတ်မှုများသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ မိဘများ၊ ဘိုးဘွားများခေတ်က သတ်မှတ်မှုများနှင့် လွန်စွာ ကွဲပြားနေကြောင်း တွေ့ရသည်။

Source: Academic Listening Encounters, life in society (growing up male or female) Cambridge University Press.

၁။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းများကို ဖြေပေးပါ။

၁။ ပုဂ္ဂိုလ် သဘာဝ၊ ကြော်လှေ သဘာဝ တို့ကို မည်သို့ သိရှိနိုင်မည်နည်း။

၂။ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း Gender ဆိုင်ရာ လူမှုအခန်းကဏ္ဍများနှင့် ခေတ်ရေစီးကြောင်းအရ မည်သို့ ပြောင်းလဲ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်ကို ဆွေးနွေးပေးပါ။

၃။ စာဖတ်သူ ငယ်ရွယ်စဉ်အချိန်က ယောကျ်ဗျားကလေးတစ်ယောက်အနေဖြင့် မည်သို့ ပြုမှုရမည်၊ မိန်းကလေးတစ်ဦးအနေဖြင့် မည်ကဲသို့ နေထိုင်ရမည်ကို လူကြီးသူများ၊ ဆရာသမားများက မည်သို့ မည်ပုံ ကြပ်မတ်သွန်သင်ပေးခဲ့ကြသနည်း။

၄။ Gender ဆိုင်ရာ လူမှုအခန်းကဏ္ဍများ အနာဂတ်ကွဲ့ကြိုးတွင် မည်ကဲသို့ ပြောင်းလဲ တိုးတက်လာနိုင်သည်ကို ဆွေးနွေးပေးပါ။

၁၂။ Gender နှင့် လိုင်သတ်မှတ်ချက်ဆိုင်ရာ စရိတ်လက္ခဏာများ

က။။ ဖော်ပြပါ လိုင်သတ်မှတ်ချက် နှင့် Gender ဆိုင်ရာ စရိတ်လက္ခဏာတို့ကို လေ့လာ ဖတ်ရှုပါ။ ပြီးနောက် တစ်ဖက်တွင် ပေးထားသည့် စရိတ်လက္ခဏာတို့ကို ကြည့်ရှုသုံးသပ်ပြီး အမျိုးအစား ခွဲခြား သတ်မှတ်ပေးပါ။ အချို့ စရိတ်လက္ခဏာများသည် လိုင်သတ်မှတ်ချက်နှင့် Gender ဆိုင်ရာ စရိတ်လက္ခဏာ (၂) ရပ်လုံးနှင့် သက်ဆိုင်မှု ရှိနိုင်သည်။

- ၁။ ကမ္မာအရပ်ရပ်တွင် အမျိုးသားများထက် အမျိုးသမီးတို့ကသာ အိမ်မှုကိစ္စတို့ကို တာဝန်ယူကြရသည်။

၂။ ရင်သွေးငယ်လေးများ မွေးဖွားသန်စင်နိုင်အောင် အမျိုးသမီးတို့ ကသာ စွမ်းဆောင်ပေးနိုင်ပြီး အမျိုးသားတို့အနေဖြင့် မဆောင်ရွက်နိုင်ချေး။

၃။ အမျိုးသားများသည် အမျိုးသမီးတို့ထက် အရိုးအဆစ် ပိုမို သန်မှာကြသည်။

၄။ အချို့၊ တိုင်းပြည်တို့တွင် အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသား များထက် လုပ်ခလစာ အနည်းငယ်သာ ရရှိကြသည်။

၅။ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများထက် ထိလွယ် ရှုလွယ် သော စိတ်အခြေအနေကို ပိုင်ဆိုင်ထားတတ်ကြသည်။

၆။ အမျိုးသားများသည် အမျိုးသမီးတို့ထက် ပိုမို ကြံ့နိုင်က သည်။

၇။ ‘ဟော်မန်း’ တို့ကြောင့် အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးတို့၏ အပြုအမူများ ကွဲပြားကြရသည်။

၈။ အမျိုးသားများသည် အမျိုးသမီးများထက် စိတ်ဆတ်တတ်ကြသည်။

၉။ အမျိုးသမီးတို့ထက် အမျိုးသားများက အားကစားတွင် ပို

ပြင်သတ်မှတ်ချက်ဆိုင်ရာ
စရိတ်လက္ခဏာ

- ଅଣ୍ଟିଃଚାଃଫୁଂ ଅଣ୍ଟିଃଚାତିଃତ୍ରିଚାନ୍ଦ ଏଣ୍ଟାପେତ
ତ୍ରେତାନ୍ତିଃପୁରୀ ଗୁପ୍ତାଃକ୍ରମାନ୍ତିଲ୍ ॥
  - ଅଣ୍ଟିଃଚାତିଃମୁଖାଃଆଣ୍ଟାପ୍ରିଂ ମୁଖ୍ୟାଃଲାଚାନ୍ଦ
କଲେଶାଯିତ୍ତ କିମ୍ବାଜ୍ଞାନୀ ତ୍ରୀତ୍ରୀଗୋଟ୍ରାଃଫିଳିପ୍ରିଂ ।
ଅଣ୍ଟିଃଚାଃମୁଖାଃଆଣ୍ଟାପ୍ରିଂ ତ୍ରୀଗୁରୁତ୍ଵି ମଧ୍ୟଭିଃଶୋହିନ୍ଦିନ
ବୈ ॥

Gender ဆိုင်ရာ ခရီက်လက္ခဏာ

- ତିଯାଗ ଫଳଟୁଣ୍ଡ କୋଣାର୍କ ଯୁ ଅମ୍ବାଃ ଦ୍ଵାରା ଅମ୍ବିଃ ବାଃ ମୁଖଃ ଫ୍ରେଣ୍ଟ ଗ୍ରହିଃ କୀଃ ଶ୍ରାବନ୍ତେ ତ୍ର୍ୟାନାର ଅମ୍ବିଃ ବାତିଃ ମୁଖଃ କୋଣାର୍କ ଯୁଃ ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ କି ତାଃ ଫ୍ରେଣ୍ଟ ଦ୍ୟାଃ ବା ଲ୍ଯାନ୍ଡ୍ ||
  - ଶେର୍ ତିଆରେ ଭ୍ରାନ୍ତିଙ୍କ ଟୁଣ୍ଡ ଅମ୍ବିଃ ବାଃ ମୁଖଃ ବାବା ଗାଃ ଗ୍ରିନ୍ଦିନ କିନ୍ତିଙ୍କ ଶୋବନ୍ତ ର୍ଥିନ୍ତିପିଃ ଅମ୍ବିଃ ବାତିଃ ମୁଖଃ ମୁଖ ଗ୍ରିନ୍ଦିନ ଶୋବନ୍ତ ର୍ଥିନ୍ତି ମରାନ୍ତିଗ୍ରାଵେ ||

၁။ ထိကဲသို့, ရွေးချယ် သတ်မှတ်ရသည့် အကြောင်းရင်းကိုပါ ဖော်ပြုပေးပါ။

၂။ မိမိတို့ လူမှုအသိင်းအရိုင်းအတွင်း တွေ့ရှိရသည့် Gender နှင့် လိင်သတ်မှတ်ချက်ဆိုင်ရာ စရိတ်လက္ခဏာများကို ဖော်ပြပေးပါ။

၁။ အောက်ပါ စကားစုတို့ကို အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်အောင် ဖြည့်စွက်ပေးပါ။

- ၁။ ကျွန်ုင်တော်၊ ကျွန်ုင်မနေထိုင်ရာ တိုင်းပြည်တွင် အမျိုးသားအများစုသည် _____ စရိတ်လက္ခဏာတို့ကို
ပိုင်ဆိုင်ထားကြသည်။
- ၂။ ကျွန်ုင်တော်၊ ကျွန်ုင်မနေထိုင်ရာ တိုင်းပြည်တွင် အမျိုးသမီးအများစုသည် _____ စရိတ်လက္ခဏာတို့ကို
ပိုင်ဆိုင်ထားကြသည်။
- ၃။ အမျိုးသားများသည် _____ ရံဖန်ရံခါ အပြုအမူတို့ကို လုပ်ဆောင်တတ်သည်။
- ၄။ အမျိုးသမီးများသည် _____ ရံဖန်ရံခါ အပြုအမူတို့ကို လုပ်ဆောင်တတ်သည်။
- ၅။ ကျွန်ုင်တော်၊ ကျွန်ုင်မန်ဗျာ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း အမျိုးသားအများစုက _____ လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်ရန်
စိတ်အားထက်သန်တတ်ကြသော်လည်း အမျိုးသမီးတို့ကမူ မဆောင်ရွက်လိုကြချေ။
- ၆။ ကျွန်ုင်တော်၊ ကျွန်ုင်မန်ဗျာ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း အမျိုးသမီးအများစုက _____ လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်ရန်
စိတ်အားထက်သန်တတ်ကြသော်လည်း အမျိုးသားတို့ကမူ မဆောင်ရွက်လိုကြချေ။

ကြင်နာခြင်း	ရှုက်ခံခြင်း	အမှုအခိုကင်းခြင်း	စိတ်ခံစားလွယ်ခြင်း	သတ္တိရှိခြင်း
စိတ်ကြေးခြင်း	ကူညီဖော်ရခြင်း	အားကစားလိုက်စားခြင်း	ဉာဏ်ကောင်းခြင်း	
ခေါင်းဆောင်ပါဝင်နိုင်ခြင်း	နှုံးညွှံသိမ်မွေ့ခြင်း	အာရုံစုံစိုက်နိုင်ခြင်း		

၁။ ဖော်ပြပါ စရိတ်လက္ခဏာတို့ကို ကြည့်ရှု သုံးသပ်ပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

- ၁။ မည်သည်တို့က အမျိုးသားတစ်ဦးတွင် အတွေ့ရများသည့် စရိတ်လက္ခဏာများ ဖြစ်သည်၊ မည်သည်တို့က အမျိုးသမီး
တစ်ဦးတွင် ရှိအပ်သည်ကို သုံးသပ်ပေးပါ။
- ၂။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ ကောက်ချက်ချရသည်ကိုပါ ဆန်းစစ်ပေးပါ။ ထိုသို့ ကောက်ချက်ချရာတွင် စာဖတ်သူ၏
လူအဖွဲ့အစည်းအပေါ် အမြင်များ၊ မြင်ကြားမှတ်သိထားသည်များက မည်သို့ လွမ်းမိုးမှုရှိနေသည်ကိုပါ ဝေဖန်
ဆန်းစစ်ပါ။

၁၃ ယဉ်ကျေးမှုအိုင်ရာ လွမ်းမိုးမှုများ

၁။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပေးပါ။

- ၁။ ယဉ်ကျေးမှု ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၂။ ယဉ်ကျေးမှု နှင့် Gender တို့အကြား မည်သို့ ဆက်နှံယ်နေကြသနည်း။
- ၃။ မိမိတို့ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွင်း တွေ့မြင်ကြားသိနေရသည့် ယဉ်ကျေးမှု နှင့် Gender တို့အကြား ဆက်နှံယ်မှုများကို
ဖော်ပြပေးပါ။

၂။ ဖော်ပြပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မိမိတို့ ဖြေဆိုထားသည်တို့ကို တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပေးပါ။

‘ယဉ်ကျေးမှု’ ဆိုသော ဝေါဟာရသည် လူအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အတွင်း ပြမှုကျင့်ကြံ့ပုံ၊ တွေးမြင်ယူဆပုံ အစရှိသော နေထိုင်ပုံ စေလေ့စရိတ်တို့ကို ကိုယ်စားပြုနေသည့် ဝေါဟာရ စကားလုံးတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ကိုးကွယ်ယံကြည်မှု၊ သမိုင်းနောက်ခံ၊ သူခုမ အနုပညာရပ်များ၊ ဘာသာစကား၊ စာပေနှင့် လူမှုဘဝအခြေအနေတို့ကို ထင်ဟပ်နေသည့် အသုံးအနှစ်နှင့် တစ်ရပ်လည်း ဖြစ်ပေသည်။ လူအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်နှင့် တစ်ရပ်၊ လူသားတစ်ဦးနှင့် တစ်ဦးကြား မတူညီမှုများ၊ မျှဝေခံစားသည့် အချက်များကို တိုင်းတာရာတွင် ‘ယဉ်ကျေးမှု’ ဟူသော ‘စံပေတံ’ နှင့် တိုင်းတာ သတ်မှတ်တတ်ကြသည်။ လူသားတို့၏ နိစ္စရုဝေ ပြမှုဆောင်ရွက်ချက်များအပေါ်တွင် မွေးဖွားကြီးပြင်းရာ လူအဖွဲ့အစည်း၏ ယဉ်ကျေးမှုတို့က လွမ်းမိုး သက်ရောက် လျက်ရှိနေပေသည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် ထိုယဉ်ကျေးမှုများက လူသားတို့၏ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ထားချက်များ၊ လိုင်မှုကိစ္စအပေါ် အမြင်များကို သက်ရောက်မှု ရှိနေပေသည်။

လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်၏ ယဉ်ကျေးမှုများ၊ စေလေ့ထုံးတမ်းများသည် ထိုလူအဖွဲ့အစည်းတွင်းရှိ အမျိုးသမီးတို့၏ အမြဲအမှုပိုင်းဆိုင်ရာ ကွဲပြားမှုကို ဖန်တီးပေးနေပေသည်။ ယောက်ကျားတစ်ယောက် ဖြစ်သည်ဆိုပါက ‘စိုးလက္ခဏာ’ နှင့် ပြည့်စုံရမည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးဆိုပါကလည်း အမျိုးသမီးတို့တွင် ရှိသူင့်၊ ရှိအပ်သည့် ‘မ သဘာဝ၊ မ လက္ခဏာ’ တို့ ရှိကို ရှိကြရမည် ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ လူအဖွဲ့အစည်း၏ သတ်မှတ်ချက်တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ထိုလက္ခဏာနှစ်ရပ်တို့သည် အများအားဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက် သဘောတရားတို့ကို ကိုယ်စားပြုနေတတ်ကြသည်။ (ဥပမာ - ခွန်အားကြီးခြင်းနှင့် အားနည်းတတ်ခြင်း၊ သဇ္ဇာနှင့်ရှုက်ချုပ်ခြင်း)

Source: Reardon, B.2001. Education for a Culture of Peace in a Gender Perspective.

၁။ အုပ်စုနှစ်စု ခွဲပေးပါ။ အုပ်စု (က) အနေဖြင့် အမျိုးသမီးတစ်ဦးနှင့် သက်ဆိုင်မည်ဟု ထင်သည့် ဝေါဟာရများကို စုဆောင်းဖော်ပြီး အုပ်စု (ခ) ကမူ အမျိုးသားတစ်ဦးနှင့် ဆက်နှံယ်နေသည့် ဝေါဟာရတို့ကို ပြစ် ရေးသားပေါ်။ မိမိတို့ ရွေးချယ်ထားသည့် ဝေါဟာရများကို သင်ပုန်းပေါ်တွင် တစ်လှည့်စီ ထွက်ရေးပေးပါ။ စကားလုံး မထပ်အောင်လည်း ဂရုပြုပေးပါ။

၃။ သင်ပုန်းပေါ်တွင် ရေးသားထားသည့် ‘ဝေါဟာရ’ တို့ကို သုံးသပ်ပြီး အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဆွေးနွေး ဖြေဆိုပါ။

၁။ ထိုဝေါဟာရများတွင် မည်သို့သော ထူးခြားချက်များ သတိမှတ်သနည်း။

၂။ အမျိုးသားများနှင့် ဆက်နှံယ်သော ဝေါဟာရများနှင့် အမျိုးသမီးများဆိုင်ရာ ဝေါဟာရတို့ကြား မည်သို့သော တူညီချက်များ၊ ကွဲလွှဲချက်များကို တွေ့ရသနည်း။

၃။ အချို့သော ဝေါဟာရများသည် အမျိုးသားများနှင့်ရော၊ အမျိုးသမီးတို့နှင့်ပါ သက်ဆိုင်သည်ဟု ထင်ပါသလား။ အချို့သည် အမျိုးသားများအတွက် (သို့မဟုတ်) အမျိုးသမီးများအတွက် သီးသန့်ကိုယ်စားပြုသည့် ဝေါဟာရများ ဖြစ်ပါသလား ဆိုသည်ကိုပါ သုံးသပ်ပေးပါ။

၄။ အမျိုးသမီးတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော ဝေါဟာရ များသည် အမျိုးသားကိုပါ ကိုယ်စားပြနိုင်သည့် ဝေါဟာရများ ဖြစ်နိုင်ပါသလား။ ထို့အတူ အချို့သော အမျိုးသားဆိုင်ရာ ‘ဝေါဟာရ’ တို့သည် အမျိုးသမီးတို့နှင့် ကိုက်ညီမည်ဟု ထင်မြင်ယူဆပါသလား။ သုံးသပ် ဆွေးနွေးပေးပါ။

၆။ အောက်ပါစာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပေးပြီး မေးခွန်းတိုကို ဖြေဆိုပါ။

လိုင်မှုကိစ္စတို့အပေါ် ထင်မြင်ပုံသွင်းမှုများသည် လူဘဝတစ်လျောက် ရှင်သန်ရပ်တည်စဉ် အတောအတွင်း ရင်ဆိုင်ကြံတွေ၊ ကြရမည်မှာ မလွှဲကောန် ဖြစ်ပေသည်။ မွေးဖွားလာကြစဉ်ကတည်းကပင် ယောကျားကလေးဆိုလျှင် အပြာရောင် အဝတ်အစား ဆင်ပေးမည်။ စစ်သားအရပ်ကလေးများ ဝယ်ပေးမည်။ မိန်းကလေးမွေးလျှင် ဂါဝန်ပန်းရောင်လေး ဆင်ပေးမည်။ ဘို့မရပ်ကလေး ဝယ်ပေးမည် စသည်ဖြင့် ကြိုက်တင် စီစဉ်ထားတတ်ကြသည်။ ထို့အပြင် ယောကျားဆိုလျှင် သတ္တိရှိရမည်။ ကျားကျားလျားလျား ရှိရမည်။ မိန်းကလေးဆိုလျှင်လည်း အနေအထိုင် အိုန္တာသိက္ခာရှိရမည် စသည်ဖြင့် ကြပ်မတ်သွန်းသင်ခြင်း ကို ခဲ့ခဲ့ကြရသည်။ ထိုကဲ့သို့ သွန်းသင်မှုများ၊ ပုံသွင်းမှုများသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဘဝတစ်လျောက်လုံးတွင် အကျင့်စရိတ်များ အသွင်ဖြင့် ယူဉ်တဲ့ ပါလာတတ်ကြပေသည်။ ထို့အချက်တို့ကို အခြေခံချုပ် ယောကျားဆိုလျှင် ယောကျားဆန်ဆန် နေရမည် (ကျား သဘာဝ အပြည့်အဝ ရှိရမည်)။ အမျိုးသမီးဆိုလျှင်လည်း မိန်းမတို့၏ ဂုဏ်၊ အကျင့်၊ စရိတ်လက္ခဏာများ ပိုင်ဆိုင် ထားကြရမည်ဟု လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အသိင်းအဝိုင်းတို့က လက်ခံ အတည်ပြုထားကြပေသည်။

Source: Malszecki, G. Race, Class and Sexuality (4th Ed.). Pearson Prentice Hall: New York. 2010.

၁။ လိုင်မှုရေးရာ ပုံသွင်းမှုများ၊ ထင်မြင်ယူဆချက်များ၏ ကောင်းကျိုး၊ ဆိုးကျိုးတို့ကို ဖော်ထုတ်ပေးပါ။

၂။ မိမိတို့ လူမှုအသိင်းအဝိုင်းတွင် ယောကျားလေးများက မည်သို့ ဆောကစားတတ်ကြ၍၊ မိန်းကလေးငယ်လေးများက မည်သို့ မည်ပုံ စိုင်းဖွဲ့ ဆောကစားတတ်ကြသည်ကို နှိမ်းယူဉ် ဖော်ပြပါ။

၃။ စာဖတ်သူ၏ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တွင် မိဘများအနေဖြင့် ကလေးငယ် တစ်ဦး သားဖြစ်သည်၊ သမီးဖြစ်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ မည်သို့ အဝတ်အစား ဆင်ယင်ပေးတတ်ကြပုံ ဖော်ပြ ပေးပါ။

၄။ စာဖတ်သူ၏ မိဘများက ယောကျားလေးတစ်ဦးအနေဖြင့် မည်သို့ ပြုမှုရမည်၊ မိန်းကလေးတစ်ဦးအနေဖြင့် မည်သို့ နေထိုင် ရမည်ကို သွန်းသင် ကြပ်မတ်ပေးခဲ့ပုံများကို ဖော်ပြပေးပါ။

၅။ မိမိတို့ လူအဖွဲ့အစည်း၊ တိုင်းပြည်တွင် လက်ခံ ယုံကြည်ထားကြသည့် လိုင်မှုရေးရာ အမြင်များကို ဆွေးနွေး ဖော်ထုတ်ပေးပါ။

၁၁။ ကျား၊ မ တန်းတူညီမှုမှန်င့် အမျိုးသမီး အခြားအကောင်း

၁။ အောက်ဖော်ပြပါ ‘နိုင်ငံတာကာ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ မှုကြမ်း’ ကို ဖတ်ရှုပေးပါ။

၂။ ထို့နောက် ‘Gender အခြေပြု တန်းတူညီမှု’ ဟူသော စာပိုဒ်ကို လေ့လာသုံးသပ်ပြီး သက်ဆိုင်ရာ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပေးပါ။

၁။ အထက်ပါ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို မိမိတို့၏ လူအဖွဲ့အစည်းမှ အမျိုးသမီးများ မရရှိနိုင်သော အချက်များကို သုံးသပ်ပေးပါ။

၂။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အခွင့်အရေးများ အပြည့်အဝ ခံစားနိုင်ကြစေရန် မည်သည်တို့ ဆောင်ကြုံးပေးနိုင်သည်ကို ဆွေးနွေး သုံးသပ်ပေးပါ။

‘နိုင်ငံတာကာ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ အခွင့်အခြေများ မူကြမ်း’

အမျိုးသမီးများအပေါ် ဖိနိုင်အကြမ်းဖက်မှုများ အဖြစ်ပြတ်ချေမှန်းရေး စွဲးနွေးပွဲ (CEDAW - Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) ကို ၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် ကမ္မာ့ကုလသမဂ္ဂအဲချုပ်ကြီးမှု ကြီးမှုးကျင်းပေးခဲ့ပြီး ‘နိုင်ငံတာကာ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ မူကြမ်း’ တစ်ပုံ ချေမှတ်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုမူကြမ်း တွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် ဖိနိုင်အကြမ်းဖက်မှုများ ရပ်တန်းပေးရေး တိုက်တန်းနှီးဆော်ထားပြီး အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများကြား နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးအစရိုသည့် ကဏ္ဍအသီးသီးတို့တွင် တန်းတူ အခွင့်အရေးများ ရရှိနိုင်ကြစေရန် စီမံပေးထားသည်။ CEDAW သည် အမျိုးသမီးတို့၏ အခွင့်အရေးများနှင့် မျိုးဆက်ပြန်ဗျားမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများ ဖော်ပြပါရှိ သည့် တစ်ခုတည်းသော ကြေညာစာတမ်းလည်း ဖြစ်သည်။

CEDAW တွင် အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ အောက်ပါ အချက်များ ဖော်ပြပါရှိသည်။

- မဲပေးခွင့်၊ နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်လျပ်ရှားဆိုင်ခွင့်၊ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ယူဉ်ဖြောင်နိုင်ခွင့်။
- လုပ်ငန်းခွင်တွင် အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူ အခွင့်အရေးများ ခံစားပိုင်ခွင့်။
- ပညာရေးဆိုင်ရာ၊ ကျော်မာရေးဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့စောင့်ရောက်မှုများ ခံစားခွင့်။
- လွတ်လပ်စွာ ပြုမှုနေထိုင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချုနိုင်ခွင့်။
- အိမ်ယာခြီးမြေတို့ ပိုင်ဆိုင်နိုင်ခွင့်။
- အကြမ်းဖက်မှုများ၊ ဖိနိုင်မှုများ၊ တရားခဲ့ လုပ်ရပ်များ၏ နှောင့်ယူက်မှုဒဏ်တို့မှ အကာအကွယ် ယူနိုင်ခွင့်။

CEDAW စွဲးနွေးပွဲတွင် နိုင်ငံပေါင်း (၁၈၀) ခန့် တက်ရောက် အတည်ပြုနိုင်ခဲ့ပြီး အခြားသော ကမ္မာလုံးဆိုင်ရာ သဘော တူညီချက်များထက် နိုင်ငံတာကာမှ ပါဝင်မှုများခဲ့သည့် စွဲးနွေးပွဲတစ်ရပ်ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပေးသည်။ တက်ရောက်ပါဝင်ခဲ့ကြသည် နိုင်ငံများအနေဖြင့် မိမိတို့ တိုင်းပြည်ရှိ အမျိုးသမီးတို့၏ အခြေအနေများ၊ တိုးတက်မှုများကို နှစ်စဉ် နှစ်တိုင်း အစီရင်ခံစာများ ပြုစုံပေးကြရန် ကတိကဝဝတ်ပြခဲ့ကြသည်။

Source: <http://www.unfpa.org/rights/women.htm>

Gender အခြေပြု တန်းတူညီများ - နိုင်ငံတာကာ အဆိုင်းအထိုင်းများမှ စောင့်ထိန်း ပြိုက်နာမေးလည်း အချက်များ

Gender အခြေပြု တန်းတူညီများသည် ငြိမ်းချမ်းသာယာပြီး နေပါ်ဖွယ် လောက်ကြီးကို တည်ဆောက်လိုသူတိုင်းအတွက် ဖော်ဆောင်ပေးကြရမည့် လိုအပ်ချက်တစ်ရပ် ဖြစ်ပေးသည်။ ထိုသို့ ဖော်ဆောင်ပေးရာတွင် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအသီးသီးရှိ ရည်ကြား အဖြစ်တွယ်နေပြီးဖြစ်သည့် လိုင်မှုအရေးအရာတို့အပေါ် ရှုမြင်သံဃားများ၊ ခွဲခြားမှုများက အဟန်အတား တစ်ရပ်အဖြစ် တည်ရှိနေကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအချို့တို့တွင် အမျိုးသမီးများ ပညာသင်ခွင့်နှင့် လုပ်ငန်းခွင့် ဝင်ခွင့်တို့ ဆုံးရှုံးကြရခြင်း၊ မိသားစုံတွင် မိန်းကလေးများထက် ယောက်ချားလေးများကာသာ အလိုလိုက် အရေးပေးခံရခြင်း၊ အချို့သော အမျိုးသမီးငယ်လေးများမှာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ခံစားနေရခြင်း အစရိုသော မမှုတူမှုများ၊ တရားခဲ့ လုပ်ရပ်များကို တွေ့မြင်နေကြရသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတို့အနေဖြင့် အမျိုးသမီးတို့၏ ကိုယ်ပိုင် လွတ်လပ်ခွင့်များ၊ ရင်သွေးငယ်များအပေါ် စောင့်ရောက်နိုင်ခွင့်များ၊ အိမ်မှုကိစ္စတွင်ဖြစ်စေ၊ အလုပ်ခွင်းမြှုဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်၌ဖြစ်စေ၊ လွတ်လပ်ခွင့်များ အပြည့်အဝခံစားရရှိနိုင်အောင် စီမံဖန်တီးပေးကြရမည် ဖြစ်ပေးသည်။

Source: The Double Dividedness of Gender Equality, UNICEF

၁။ အောက်ပါ ကွက်လပ်တို့ကို ဖြည့်စွက်ပေးပါ။

၁။ အမျိုးသမီးဖြစ်ခြင်း၏ ကောင်းကျိုးတို့မှာ _____

၂။ အမျိုးသားဖြစ်ခြင်း၏ ကောင်းကျိုးတို့မှာ _____

၃။ 'Gender အခြေပြု တန်းတူညီမှုမှာ' ဆိုသည်မှာ _____

၄။ 'Gender အခြေပြု တန်းတူညီမှုမှာ' ကို ဆောင်ကြုံးပေးနိုင်ရန်အတွက် _____ တိုကို တစ်ဦးချင်း အနေဖြင့်
လုပ်ဆောင်နိုင်ကြသည်။

၅။ 'Gender အခြေပြု တန်းတူညီမှုမှာ' ကို ဆောင်ကြုံးပေးနိုင်ရန်အတွက် _____ တိုကို ကမ္ဘာလူအဖွဲ့အစည်းတိုင်း
အတူတကွ လက်တွဲလုပ်ဆောင်ကြရမည်။

ထိဖြေဆိုချက်များကို စာသင်ခန်းနံရံတွင် ကပ်ပေးပြီး အခြားသူတို့၏ အဖြေများကိုပါ လုညွှေလည်ကြည့်ရှုပေးပါ။

၁၅ ဗြိုဟို မိမိ၏ နှင့် မှ မိမိ၏

၁။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဆွေးနွေး အဖြေရှာပေးပါ။

၁။ 'မ ဝါဒ' ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

၂။ ထိအယူအဆသည် အရေးကြီးပါသလား။ ထိသို့ သိရှိထားခြင်းက
လူမှုအသိုင်းအတိုင်းအတွက် မည်သို့ အကျိုးရှုနိုင်မည်နည်း။

၃။ 'မ ဝါဒ' ကို ကန်ကွက်ဆန်ကျင်မှုများ ကြံတွေ့ဖူးပါသလား။ မည်သို့သော
ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြသနည်း။

၃။ အောက်ပါတို့ကို ဖတ်ရှုလေ့လာပါ။ ထိုစာပိုဒ်ပါ ဖွင့်ဆိုချက်များက မိမိတို့ မေးခွန်း (၁) တွင် ဖြေဆိုခဲ့သည်တို့နှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိ၊ မရှိကို တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပေးပါ။

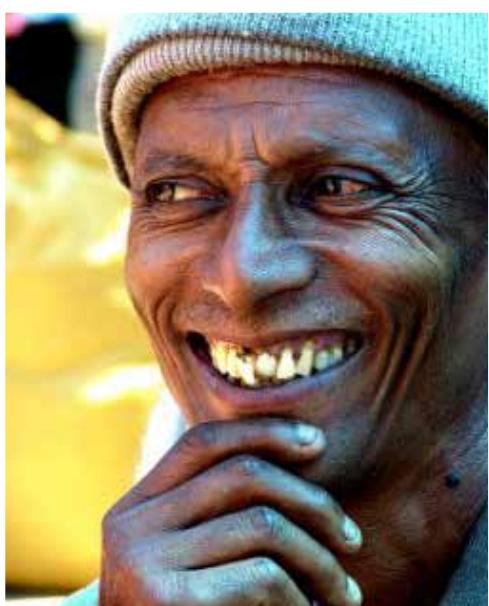
‘မ ဝါဒ’ (Feminism) ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့်တန်းတူ လူမှုရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ၊ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်များ ရရှိခဲ့စား သင့်သည်ဟု လက်ခံယုံကြည်ထားကြပြီး ဖြစ်သည်။ ‘မ ဝါဒ’ ဟူသော အယူအဆအရ ခန္ဓာဖော်ဆိုင်ရာ အကြောင်းခြင်းရာ တို့သည် အမျိုးသမီးတို့၏ လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း အခန်းကဏ္ဍများ၊ လုပ်ငန်းတာဝန်များ၊ ရရှိခွင့်များ သတ်မှတ်ရာတွင် ချပ်ကိုင်လွမ်းမိုးမှ မရှိစေရဟု ဆိုထားသည်။ ထိုအပြင် အမျိုးသမီးတို့၏ အရည်အသွေးများ၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုများကို ဆန်းစစ်ရာတွင် ခန္ဓာဖော် တည်ဆောက်ပုံကို အကြောင်းပြု၍ မပိုင်းဖြတ်သန့်ကြောင်း ထောက်ပြထားသည်။

‘မ ဝါဒ’ တွင် မျိုးဆက်ပြန့်များမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ ကာကွယ်မှုများ၊ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ အမျိုးသမီးတို့၏ ဦးဆောင်ပါဝင်နိုင်ခွင့်များ၊ အလုပ်ခွင့်နှင့် ပညာရေးတွင် မျှတစ္ဆာ ဆက်ဆံခံရခြင်းများ အစရှိသည့် အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ၊ လွတ်လပ်ခွင့်များကို ဦးစားပေး ဖော်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် –

- **မျိုးဆက်ပြန့်များမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ** – အမျိုးသမီးများ မိမိတို့သော့အတိုင်း သားသမီးရယူခွင့်ရှိသည်။ ထိုအပြင် သားသမီးများအား စောင့်ရှောက်ပိုင်ခွင့် စိတ်ချေရသော သန္ဓာတားပိုင်ခွင့်နှင့် ယျက်ချခွင့်များလည်း ပါဝင်သည်။
- **လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ** – လိပ်အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများ၊ အဓမ္မပြုကျင့်မှုများမှ အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရန် စီမံပေးထားရမည့် ဖြစ်သည်။
- **အမျိုးသမီးများနှင့် ခေါင်းဆောင်မှု** – နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရုပ်များတွင် အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူ ခေါင်းဆောင် ပါဝင်ခွင့် ပေးအပ်ထားကြရပေမည်။
- **အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်း** – တူမှုသော လုပ်ငန်းခွင့် အခွင့်အရေးများ၊ လုပ်ခလစာများ၊ အသိအမှတ်ပြုမှုများ ရရှိစေရမည့် ဖြစ်သည်။

Adapted from: <http://www.urvbandictionary.com/define.php?term=feminism>

၁။ ‘မိ ဝါဒ’ ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

‘မိ ဝါဒ’ (Masculism) ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

‘မိ ဝါဒ’ တွင် အမျိုးသားတို့၏ အခွင့်အရေးများကို တောင်းဆိုထားပြီး အချို့သော လူမှုကိစ္စရပ်များ၏ အမျိုးသားများ အနေဖြင့် မတရားမှုများ၊ အထင်အမြင် လဲမှုများ ကြံတွေ့နေကြသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုအပြင် သတင်းမီဒီယာတို့သည် အမျိုးသားများကိုသာ စွပ်စွဲပြစ်တင်တတ်ကြသည်ဟု ထောက်ပြထားသည်။ အကြမ်းဖက်မှုအများစွာတွင် အမျိုးသားများသည် အစားကြေးသည့် ဘိရုံးများသဖွယ် ပြစ်တင်ဝေဖန်ခြင်း ခံကြရပြီး အမျိုးသမီးများမှာမူ အမျိုးသားတို့ပြုသမျှ နှစ်သည့် သားကောင်များ ဖြစ်ကြသည်ဟု အလွန်အကျိုး ဖော်ပြထားကြကြောင်း ထိုဝါဒကို ထောက်ခံသူတို့က ဆိုကြသည်။ အချို့သော အကြမ်းဖက်မှုများတွင် အမျိုးသားတို့မှာ သားကောင်များ ဖြစ်ကြရပြီး ထိုကဲ့သို့သော သတင်းများကို မီဒီယာတို့က ‘ဟာသ’ တစ်ပုဒ်ဟုသာ သဘောထားကာ ထိမ်ချုန်ဖော်ပြခြင်း မပြုကြဟု ဆိုထားသည်။

‘မိ ဝါဒ’ တွင် ကလေးသူငယ်များအား စောင့်ရောက်ကာကွယ်ပေးမှု၊ ကျော်မာရေးအရ စောင့်ရောက်မှုများ၊ အိမ်ထောင်မှု ဆိုင်ရာ ပြဿနာရပ်များ၊ အမျိုးသားများ သေကြောင်း ကြံစည်နှင့် ဖြင့်တက်လာမှု၊ ပညာရေးနှင့် လုပ်ငန်းကိုင်ငန်းတို့တွင် တန်းတူညီများ၊ အစရှိသည့် အမျိုးသားဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပေသည်။

Adapted from: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Masculism&defid=3392194>

၁။ ဖော်ပြပါ စာပိုဒ်ကို လေ့လာ ဖတ်ရှုပြီး အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပေးပါ။

၁။ ‘မိ ဝါဒ’ နှင့် ‘မ ဝါဒ’ တို့အကြား မည်သို့ ဆက်နွယ်နေကြသနည်း။ တူညီချက်များ၊ ကွဲလွှဲချက်များကို ဖော်ပြပေးပါ။

၂။ ထိုအယူအဆကို နားလည် လက်ခံထားဖို့ လိုအပ်ပါသလား။ ထိုသို့ သိရှိထားခြင်းက လူမှုအသိုင်းအပိုင်းအတွက် မည်သို့ အကျိုးရှိနိုင်မည်နည်း။

၃။ အောက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းခြင်းရာတို့သည် ‘မိ ဝါဒ’၊ ‘မ ဝါဒ’ တို့နှင့် မည်သို့ ဆက်စပ် ပတ်သက်နေကြသည်ကို ဈေးနွေး ဖော်ထုတ်ပေးပါ။

၁။ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၊

၂။ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်း၊

၃။ ထင်မြင်ပုံသဏ္ဌားမှုများ၊

၄။ မျိုးဆက်ပြန်မှုမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေရပ်များ၊

အခန်း (၁) ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း

က။ အတန်းဖော်တစ်ဦးနှင့် တွဲဖက်၍ အောက်ပါတို့ကို ဆွေးနွေး အဖြော်ပေးပါ။

၁။ 'မိ ဝါဒ'၊ 'မ ဝါဒ' အစရှိသော အယူအဆတို့ကို နားလည် လက်ခံထားဖို့ လိုအပ်ပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။

၂။ မိမိတို့ လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း အမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေဖြင့် မည်သို့ ပြောမမည်၊ မည်သည့် အမူအကျင့်များ ရှိရမည်ဟု သတ်မှတ်ထားသနည်း။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။

၃။ မိမိတို့ လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း အမျိုးသားတစ်ဦးအနေဖြင့် မည်သို့ နေထိုင်ရမည်၊ မည်သည့် အမူအကျင့်များ ရှိရမည်ဟု သတ်မှတ်ထားသနည်း။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။

ခ။ သင်ခန်းစာပါ အကြောင်းအရာတို့ကို အခြေခံ၍ အောက်ပါတို့ကို အနက်အမိဘာယ် ဖွင့်ဆိုပေးပါ။

၁။ ထင်မြင်ပုံသွင်းမှုများ၊

၂။ မျိုးဆက်ပြန်မှုများမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေရပ်များ၊

၃။ 'မ ဝါဒ'။

ဂ။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို အချက်အလက် စုလင်စွာဖြင့် ဖြဖော်ပေးပါ။

၁။ လိုင်သတ်မှတ်ချက် နှင့် Gender တို့အကြား ကွဲပြားချက်များကို ဖော်ပြပါ။

၂။ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် အမျိုးသားတစ်ဦး၊ အမျိုးသမီးတစ်ဦးတို့၏ စရိတ်လက္ခဏာများ၊ အမူအကျင့်များ နှင့် ပြည့်စုံအောင် မည်ကဲ့သို့ ပုံသွင်းပေးခဲ့ကြသနည်း။

၃။ အမျိုးသမီးတိုင်း ရရှိခံစားခွင့်ရှိသည့် အခွင့်အရေးများကို ဖော်ပြပါ။

၄။ 'မိ ဝါဒ' နှင့် 'မ ဝါဒ' တို့အကြား မည်သို့သော တူညီချက်များ၊ ကွဲပြားချက်များ ရှိသည်ကို ဆွေးနွေး တင်ပြပါ။

ဘခန်း (၂) မခမီ

tce(2) tESEyfodnGf

ဤအခန်းတွင် အမျိုးသမီးတို့၏ လူမှုအခန်းကဏ္ဍများ သတ်မှတ်ရာ၌ လူအဖွဲ့အစည်း၏ လွမ်းမိုးမှုများ မည်သို့ မည်ပုံ ရှိသည်ကို ဖော်ပြပေးထားသည်။ ထိုအပြင် မိသားစုဆိုင်ရာ အကြောင်းခြင်းရာတို့ ဖော်ပြပါရှိပြီး မိသားစု၏ အဓိုက်၊ မိသားစုတွင်း ဆုံးဖြတ်ချက်များကို မည်သူက ချမှတ်သည်၊ ကလေးငယ်များအနေဖြင့် သူတို့၏ မိဘများထံမှ မည်သည်တို့ သင်ယူရရှိနိုင်သည် အစရှိသည်တို့ ပါဝင်ပေသည်။ ထိုမျှသာမက လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း အရေးပါသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် အမျိုးသမီးတို့ ပါဝင်မှ အချိုးအစားနှင့် ငြင်း၏ သက်ရောက်ပုံတို့ကိုပါ ဖော်ပြပေးထားပြီး လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ထိမ်းမြားမင်္ဂလာပြုခြင်း ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များလည်း ပါဝင်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ခေတ်ကာလ ရွှေ့လျားပြောင်းလဲမှုများက လူမှုအသိုင်းအတိုင်းအတွင်း အခန်းကဏ္ဍများအပေါ် မည်သို့သက်ရောက်မှုရှိသည်ကို လက်တွေ့ဆန်းစစ်စေမည့် လုပ်ဆောင်ချက်များလည်း ပါဝင်ပေသည်။

A [အ]

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ ဗဟိုသုတေသနများ တိုးပွားလာမည်ဖြစ်သည်။

- မိသားစုတွင်း၊ လူမှုအသိုင်းအတိုင်းအတွင်း အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးတို့ကြား လူမှုကဏ္ဍဆိုင်ရာ ကွဲပြားမှုများ၊
- မိသားစုတွင်းအား အိမ်ထောင်မှု ကိစ္စများကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချ ဆောင်ရွက်မှုများ၊
- မိသားစုတွင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှု ပုံစံအမျိုးမျိုး၊
- လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းနှင့် မိဘအလိုကျလက်ထပ်ခြင်း၊
- ခေတ်ရေစီးကြောင်း၏ လက်ထပ်မှုနှင့် အိမ်ထောင့်တာဝန် ခွဲဝေမှုတို့အပေါ် လွမ်းမိုးမှုများ၊ ပြောင်းလဲ တိုးတက်လာမှုများ။

B [ပါရီ]

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ အရည်အသွေးများ တိုးပွားလာမည်ဖြစ်သည်။

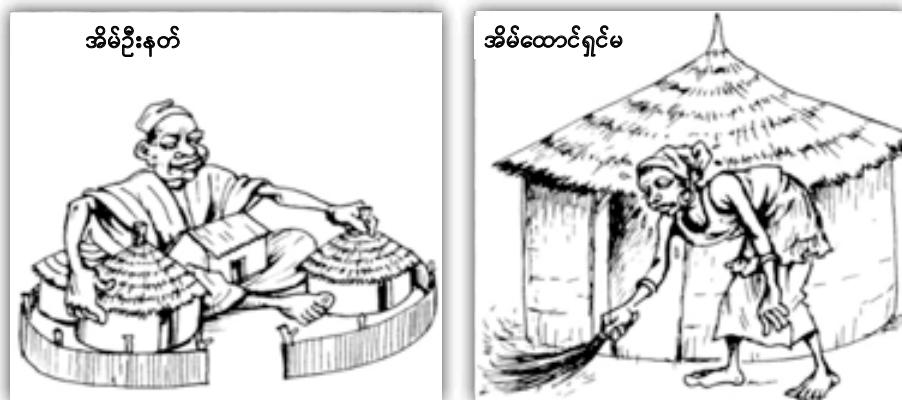
- လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း အမျိုးသမီးတို့၏ အခန်းကဏ္ဍများ ကွဲပြားမှုကို ပုံဖော်သိမြင်လာနိုင်မည်။
- လူမှုတာဝန်များ ဆုံးဖြတ် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အမျိုးသမီးဖြစ်မှု၊ အမျိုးသမီးဖြစ်မှု စသော ကွဲပြားချက်တို့က သက်ရောက်မှုရှိနေကြောင်း သိမြင်လာနိုင်သည်။
- ကလေးသုတေသနများ ပြုစုံပျိုးထောင်ရာတွင် မိဘများ၏ သွန်သင်ပေးမှု မည်မျှ အရေးပါကြောင်း သဘောပေါ်က လာစေမည်။
- မိသားစုတွင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချပုံတို့ကို နားလည် သိမြင်လာ နိုင်မည်။
- ထိုသို့သော ဆုံးဖြတ်ချက်ချ ဆောင်ရွက်မှုများ၏ လူအဖွဲ့အစည်းအပေါ် သက်ရောက်ပုံတို့ကိုပါ သိရှိလာနိုင်သည်။
- မိဘအလိုကျ လက်ထပ်ခြင်း၏ အကျိုးဆက်တို့ကို သိမြင်နားလည်လာခြင်း၊
- ခေတ်ရေစီးကြောင်း၏ လက်ထပ်မှု၊ အိမ်ထောင့်တာဝန် ခွဲဝေမှု တို့အပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်မှု ရှိနေသည်ကို သဘောပေါ်လာခြင်း၊
- ခေတ်ကာလတို့တစ်ခုနှင့် တစ်ခုအကြား လူမှုရေးဆိုင်ရာ ကွဲပြားမှုများကို ဆန်းစစ်ဝေဖန်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

အခန်း (၂) လူအသိင်းအဝိုင်းနှင့် မိသားခု

၂၁ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ လူမှုအခန်းကဏ္ဍများ

က။ ဖော်ပြပါ ကာတွန်းပံ့ (၂) ပုံက အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့၏ လူမှုအခန်းကဏ္ဍများနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သို့ဖော်ညွှန်းနေသနည်း။

- ၉။ ကာတွန်းပံ့ပါ တင်ပြချက်များက မိမိတို့၏ လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း Gender ဆိုင်ရာ အခြေအနေများကို ထင်ဟပ်မှ ရှိပါသလား။
- ၁၀။ အိမ်ထောင်စုတစ်စုအတွင်း အမျိုးသားတစ်ဦး (သို့မဟုတ်) အမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေဖြင့် တာဝန်ယူသင့်သည်ဟု ထင်သည့် အခန်းကဏ္ဍများကို ရေးသား ပြုစေပေးပါ။
- ၁၁။ လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အတွင်း အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတစ်ဦး ဆောင်ရွက်ရမည်ဟု ခံယူထားသည့် အိမ်ထောင်စုတာဝန်များကို ရပ်ပုံများ ရေးဆွဲ၍ ဖော်ပြပေးပါ။ ထိုသို့ ရေးဆွဲထားသည်ကို အတန်းဖော်များထံ ပြသပြီး တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပါ။
- ၁၂။ အတန်းဖော်များ ရေးဆွဲခဲ့သည့် ပုံတို့ကို ကြည့်ရ သုံးသပ်ပေးပါ။ ထိုပုံတို့တွင် တွေ့ရသည့် လူမှုအခန်းကဏ္ဍများကို ဖော်ထုတ်ဆွေးနေးပါ။

- ၁။ ဖော်ပြပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပေးပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။
- ၁။ လိုင်အခြေခြားဆက်ဆံမှုများကို အမျိုးသားများအနေဖြင့် မည်သို့ ကန်သတ် ထိန်းကွပ်နိုင်မည်နည်း။
- ၂။ မိမိသည် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး ရောန္တနေထိုင်သော မိသားစုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ကြီးပြင်လာသူ ဖြစ်ပါသလား။
- ၃။ အိမ်ထောင်ဦးစီးကောင်းတစ်ယောက်ဖြစ်ရန် ပြုခဲ့ ကျင့်ကြပုံများကို လူမှုပတ်ဝန်းကျင်က မည်သို့ ပုံသွင်းပေးသနည်း။

အိမ်ထောင်စုတစ်စု သာယာပျော်ရွင်ရေးတွင် ခင်ပွန်းသည်ဖြစ်သူနဲ့ နေ့ဖြစ်သူတို့အတွေး တစ်ဦးအပေါ် တစ်ဦး လေးစားမှာ သစ္စာရှိမှာ၊ လူမှုတာဝန်များကို 'မောင်တစ်ထမ်း မယ်တစ်ရွက်' ဆောင်ရွက်မှု အစရိုသည်တို့ အပေါ်တွင် အခြေခံနေပေသည်။ သို့မှာလည်း အနာဂတ်မျိုးဆက်သစ်ကလေးများကို ပြုစပိုးထောင်ပေးရာတွင် အကောင်းမွန်ဆုံး ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ကြမည် ဖြစ်ပေသည်။

မိသားစုတစ်စုတွင် အိမ်ထောင့်တာဝန်များကို အမိုက တာဝန်ယူဆုံးဖြတ်ရသူမှာ အိမ်ထောင်ဦးစီး အမျိုးသားများ ဖြစ်က သည်။ မိသားစုတွင်း အရေးအရာများကို ပါဝင်ဆုံးဖြတ်မှုများတွင် အမျိုးသမီးများကိုပါ ပါဝင်ဆုံးဖြတ်မှု ပေးခြင်းက သာယာသော အိမ်ထောင်စုတစ်စု ထူထောင်ရေးတွင် အထောက်အကျောင်း အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို လေးစား တန်ဖိုးထားရာလည်း ရောက်ပေသည်။

လေးလာချက်များအရ အိမ်ထောင်ဦးစီးဖြစ်သူ အမျိုးသားအများစုသည် 'ဖောင်ကောင်း' တစ်ဦးဖြစ်ရန် ဆန္ဒရှိကြပြီး ထိုသို့ ဖောင်ကောင်းဖြစ်အောင် အားထုတ်ရာတွင် အချို့သော အခက်အခဲများနဲ့ ရင်ဆိုင် ကြံ့တွေ့နေရကြောင်း ဆိုထားသည်။ ထိုသို့ ကြံ့တွေ့ဖြတ်သန်းရသည့် အခက်အခဲအများစုမှာ သက်ဆိုင်ရာ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တို့အပေါ် အခြေခံနေပြီး အမိုကအား ဖြင့် 'လူမှုရေးဆိုင်ရာ ဖိအားများ' ကို ခံစားနေကြရသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း အချို့သော ဖင်တို့သည် မိမိတို့ သားသမီး အတွက် တာဝန်ယူစရာမလိုဟု ခံယူထားတတ်ကြပေသည်။

Source: Brown, Janet, and Gary Baker, 'Global Diversity and Trends in Patterns of Fatherhood'

၂၂ အိမ်ဝေါယာင်မှု တာဝန်

က။ မိသားစုတာဝန်များကို ခွဲဝေတာဝန်ရာယူတွင် မည်သည့်ဒေသရှိ အမျိုးသမီးများက အခွင့်အရေးများ ပို၍ မရရှိကြသနည်း။ (ဒေသများ - အရှေ့တောင်အာရှ၊ တောင်အာရှ၊ အာဖရိက)။ ဖော်ပြပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

အိမ်ထောင်မှုတာဝန်များကို တာဝန်ယူဆုံးဖြတ်ရာတွင် အရှေ့တိုင်းသား အမျိုးသမီးတို့၏ ပါဝင်မှုများ နည်းပါးလျက်ရှိ သည်ကို တွေ့ရသည်။ အာဖရိကတိုက်ရှိ အမျိုးသမီးများနှင့် ယဉ်ယျင်မှ အနည်းငယ် သာလွန်သေးကြောင်း သုတေသန ပြချက်များအရ သိရသည်။ ကမ္ဘာဒီးယား၊ အင်ဒိန်းရား၊ ဖိလစ်ပိုင် အစရှိသည့် အရှေ့တောင်အာရှတိုင်းပြည်များရှိ အမျိုးသမီးတို့၏ အိမ်ထောင့်ရေးရာ တာဝန်များတွင် ပါဝင်မှုသည် အိမ်ယာ နီပေါ့၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှု အစရှိသည့် တောင်အာရှတိုင်းပြည်များနှင့် ယဉ်ယျင်မှ သာလွန်ကောင်းမွန်ကြောင်း တွေ့ရပေသည်။ ၇၂ ရာခိုင်နှုန်းသော အရှေ့တောင်အာရှ အမျိုးသမီးများသည် အိမ်ထောင်မှုရေးရာတွင် လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အိမ်တွင်းစီးပွားရေးကို လွတ်လပ်စွာ ကိုင်တွယ်ခွင့်ရကြပြီး တောင်အာရှအမျိုးသမီးများမှာ ၅၀ ရာနှုန်းမျှသာ ရှိရကြောင်း တွေ့ရပေသည်။

Source: United Nations Statistics Division 2010

၁။ ‘အိမ်တွင်းစီးပွားရေး’ ဆုံးသည်မှာ အဘယ်နည်း။

၂။ မိသားစုတွင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချ ဆောင်ရွက်တတ်သည့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို စာရင်း ပြုစုပေးပါ။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်များကို မည်သူက ချမှတ်တတ်သည်ကိုပါ ဖော်ပြပေးပါ။ အမျိုးသားရော၊ အမျိုးသမီးပါ ချမှတ်သည် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို (E) ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အမျိုးသားဖြစ်သူကသာ ဆုံးဖြတ်သည့် ကိစ္စရပ်များကို (M) ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အမျိုးသမီးဖြစ်သူ ဆုံးဖြတ်သည့် ကိစ္စရပ်များကို (W) ဟူ၍ လည်းကောင်း သတ်မှတ်ပေးပါ။ ရလဒ်များကို အဖွဲ့ဖြင့် ဆွေးနွေးပါ။

၃။ အတန်းဖော်များနှင့်အတူ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဆွေးနွေးပါ။

၁။ ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချ ဆောင်ရွက်မှုပုံစံသည် မိသားစုနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်သနည်း။

၂။ မိသားစုတွင်း သားသမီးများရှိပါက အိမ်တွင်းရေးကိစ္စများကို မည်သို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချ ဆောင်ရွက်မည်နည်း။ မိသားစုတွင်း သားသမီး မရှိပါက အိမ်တွင်းရေးကိစ္စများကို မည်သို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချ ဆောင်ရွက်မည်နည်း။

၃။ သားသမီးတို့အား အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ၊ အမျိုးသားဆိုင်ရာ တာဝန်များနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သို့ သင်ပြပေးမည်နည်း။

၄။ အဖွဲ့များ ဖွဲ့ပြီး ‘သားသမီး’ ဆိုင်ရာ အကြောင်းရပ်များကို စာရွက်တစ်ရွက်တွင် ရေးသား ဖော်ပြပေးပါ။ စာရွက်၏ အလယ်တွင် စက်ပိုင်းတစ်ပိုင်း ဆွဲပေးပြီး စက်ပိုင်းအတွင်းတွင် ‘ကျေန်းမာရေးဆိုင်ရာ စောင့်ရောက်ပေးမှု’ (ဆရာဝန်များ၊ ဆေးရုံများ)၊ ပညာတက်မြေကို ဖော်ပြပါ။ (ဥပမာ - စောင့်ရောက်ပေးမှု၊ ထက်မြေကိုမှု၊ လွတ်လပ်ပျော်ရွင်မှု၊ စိတ်အားထက်သန်မှု၊ ဟာသည်၍ ခွန်အားရှိခြင်း၊ စိတ်ထားကောင်းခြင်း၊ မေတ္တာထားတက်ခြင်း၊ သတ္တိရှိမှု အစရှိသည်ဖြင့် ...)

၅။ စက်ပိုင်း၏ အပြင်ဘက်တွင် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအနေဖြင့် ထိုကဲ့သို့သော ကလေးငယ်လေးများ မွေးထုတ်ပေးရန် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည်တို့ကို ဖော်ပြပေးပါ။ ဥပမာ - ကျေန်းမာရေးဆိုင်ရာ စောင့်ရောက်ပေးမှု (ဆရာဝန်များ၊ ဆေးရုံများ)၊ ပညာထက်မြေကိုစောင့်ရောက် (ကျောင်း)၊ လွတ်လပ်ပျော်ရွင်မှု (ကစားပွဲများ၊ သူငယ်ချင်း အပေါင်းအဖော်များ)။ အဖွဲ့အနေဖြင့် ရေးဆွဲပြုစုတေသန အမြားကျောင်းသားများထံ တင်ပြ ဆွေးနွေးပေးပါ။ ထိုပြုစုတေသနတို့မှ ယောက်ဗျားကလေးဖြစ်သည်၊ မိန်းကလေးဖြစ်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ ကွဲပြားနိုင်မှုရှိ၊ မရှိကို ဖော်ထုတ်ပေးပါ။

၂၃ လုအဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးတို့၏ ပါဝင်မှု အခန်းကဏ္ဍ

က။ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ လူမှုအခန်းကဏ္ဍများ တိုးတက် ပြောင်းလဲလာအောင် မည်သူတို့တွင် တာဝန်ရှိသနည်း။ မည်သူတို့က အမိုက် ဆောင်ကြုံးပေးနိုင်သနည်း။

ဂ။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပေးပါ။

အမျိုးသမီးများ လုအဖွဲ့အစည်းတွင် ပါဝင်မှု

လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ မတူကွဲပြားမှုများအပေါ် အခြေခံလျက် လူမှုတာဝန်များ ဂိုင်းခြားသတ်မှတ် ထားခြင်းသည် အကြောင်းကြောင်းကြောင့် ပြောင်းလဲတိုးတက်လာမည့် အလားအလာများ ရှိနေပေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုများ၏ အမိုက် ပဲကိုင်ရှင်မှာလည်း အမျိုးသမီးများပင် ဖြစ်ပေသည်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ လူမှုပတ်ဝန်ကျင်အတွင်း စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး အစရှိသည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ယုံကြည် ရုံးစွာ ပိမိတို့၏ အမြင်များ၊ ထင်မြင်ယူဆချက်များ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ် အကောင်အထည်ဖော်ကြရန် အရေးကြီးသည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် ဖိန့်ပိမှုများ၊ ထိပါး နောင့်ယူက်မှုများကိုလည်း အတူတက္က လက်တွဲကာ ကာကွယ်တိုက်ဖျက်ကြရန် လိုအပ်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် လူအများ ပါဝင်လာအောင် စည်းရုံး၊ လျှော့မှုသာ သွင် ထိရောက်မှု ရှိနိုင်ပေမည် ဖြစ်သည်။

လူမှုအဖွဲ့အစည်းအသီးသီးကလည်း အမျိုးသမီးတို့၏ အခန်းကဏ္ဍများ တိုးတက်လာစေရေးအတွက် လမ်းဖွင့်ပေးကြရပေမည်။ ထိုကဲ့သို့သော ကူးညီသောက်ပဲမှုများ၊ နားလည်မှုများ တည်ဆောက်နိုင်မှသာလွှင် အမျိုးသမီးများအတွက်ရော လူအဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်လုံးအတွက်ပါ အကျိုးကျေးဇူးများ ခံစားနိုင်ကြပေမည် ဖြစ်ပေသည်။ (ဥပမာ – အစားအစာ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ ရေကောင်းရေသန၊ ရရှိရေးတို့တွင် လက်တွဲ လုပ်ဆောင်လာနိုင်ခြင်း၊ ကလေးသူ့ကျင်းမာရေးနှင့် လုပ်ငန်းခွင်း၊ အခြေအနေ တိုးတက်မှုများ)

Source: *The State of the World's Children(2007) UNICEF.*

၁။ စာပိုဒ်ပါ ဖော်ပြပါရှိချက်များအရ အမျိုးသမီးတို့၏ အခြေအနေမှုများ တိုးတက် ပြောင်းလဲလာစေရန် မည်သူ တို့ ဆောင်ကြုံးပေးနိုင်သနည်း။

၂။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ ကောက်ချက်ချရသနည်း။

၃။ အမျိုးသမီးအချင်းချင်း မည်သုံး လက်တွဲလုပ်ဆောင် နိုင်မည်နည်း။

၄။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် လူပ်ရှား ဆောင်ရွက်နိုင် မည့် လူမှုအပြောင်းအလဲများကို ဖော်ပြပါ။

၅။ ထိုကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်နေကြသည့် အသင်းအဖွဲ့များကို ပိမိတို့၏ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွင် တွေ့မြင်ပူးပါး ပါသလား။ မည်သုံးသော လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ဖော်ဆောင်ကြသနည်း။

၆။ မေးခွန်း (က) တွင် ဖြေဆိုထားသည်တို့နှင့် မေးခွန်း (ခ) တွင် ဖြေဆိုထားချက်များကို တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပေးပါ။ ပိမိတို့၏ အမြင်များကိုပါ ဖော်ပြပေးပါ။

၃၁။ ‘အိမ်ထောင်ဦးစီး’ ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ‘အမျိုးသမီး အိမ်ထောင်ဦးစီး’ မျိုးကို တွေ့မြင်ဖူးပါသလား။ ထိုသို့သော အိမ်ထောင်ဦးစီးမျိုး မိမိတို့၏ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တွင် အတွေ့ရများပါသလား။

၃၂။ အောက်ပါ စာတိုင်းကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပေးပါ။

၁။ အချို့သော မိသားစုများတွင် အမျိုးသမီးများက အိမ်ထောင်ဦးစီးတာဝန်ကို ဘာကြောင့် ယူကြရသနည်း။

၂။ ထိုအမျိုးသမီးတွင် ငင်ပွန်းသည်ရှုပါက ထိုအမျိုးသမီးသည် အိမ်ထောင်ဦးစီးတာဝန်ကို ဆက်လက် ထမ်းဆောင်နိုင်မည်ဟု ထင်ပါသလား။

၃။ ‘စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်မှု’ အစီအစဉ်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

၄။ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်မှု အစီအစဉ်တို့က သူတို့၏ကလေးကယ်များအတွက် မည်သို့ အကျိုးသက်ရောက် မှ ရှိနိုင်သနည်း။

(က) အိမ်ထောင်ဦးစီး အမျိုးသမီးများ

မိသားစုတစ်စုတွင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အိမ်ထောင်ဦးစီး တာဝန်ယူရသည့် အကြောင်းရပ်များစွာ ရှိပေသည်။ အချို့သော အမျိုးသမီးတို့သည် မိမိတို့ ကိုယ်ပိုင် ဆုံးဖြတ်ချက်များအရ အိမ်ထောင်ဦးစီးတာဝန်ကို ယူကြခြင်းဖြစ်ပြီး အချို့မှာမူ အခြေအနေ အကြောင်းတရားတို့ တွန်းဂိုပ်းခြင်းကြောင့် အိမ်ထောင်ဦးစီးများ ဖြစ်လာကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကဲသို့သော အကြောင်းတရားတို့တွင် မိသားစု၏ စီးပွားရေးလည်ပတ်မှု အခြေအနေတို့ပေါ်တွင်လည်း တည်ဖို့နေပေသည်။

ဖော်ပြပါ အိမ်ထောင်ဦးစီး အမျိုးသမီးများသည် ကိုယ့်ခြေထောက်ပေါ် ကိုယ်ရပ်တည်နေသူများလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ (သို့မဟုတ်) အကြောင်းကြောင်းကြောင့် ငင်ပွန်းသည်နှင့် ခွဲစွာနေရသူ၊ ကွာရှင်းထားသူလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ မည်သို့ပင် ဖြစ်စေ ထိုအမျိုးသမီးတို့သည် မိသားစု၏ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးတို့ ကောင်းစွာ လည်ပတ်နိုင်အောင် တာဝန်ယူကြရပြီး အိမ်ထောင့် တာဝန်များကို ထမ်းရှုက်ကြရပေသည်။

Source: *The State of the World's Children (2007)* UNICEF

(ခ) လေ့လာချက်များအရ အမျိုးသမီးတို့၏ အိမ်ထောင်မှုကိစ္စတွင် ပါဝင်မှုတိုးတက်လာခြင်းက မိသားစုတွင်း ကလေးသူငယ်များ ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင် အထောက်အကူးပေးနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။ (ဥပမာ - မိန်းကလေးကယ်လေးများ၏ စာပေ သင်ကြားနိုင်မှု တိုးတက်လာခြင်း)

Source: UNICEF

၂၄ မြန်မာ့လူမှုအသိင်းအပိုင်းနှင့် လက်ဝေပိုင်းမြားမှု

၁။ မိမိတို့၏ လူအဖွဲ့အစည်းတွင် မည်သို့သော အပြုအမူများ၊ အကျင့်စရိတ်များသည် ‘မိန်းမကောင်း’ တစ်ဦး ပိုင်ဆိုင်ထားသင့်သည့် အရည်အသွေးများ ဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားသနည်း။

၂။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖော်ပြုပေးပါ။

ကမ္မာအရပ်ရပ်မှ လူအဖွဲ့အစည်းများကဲ့သို့ပင် မြန်မာ့လူအဖွဲ့အစည်းတွင်လည်း အမျိုးသားတွင် ရှိသင့်သည့် အမူအကျင့်၊ အမျိုးသမီးတွင် ရှိအပ်သည့် ဂုဏ်အရည်အသွေး အစရိသည်ဖြင့် ‘စံ’ သတ်မှတ်ချက်များ ရှိပေသည်။ ထိုသတ်မှတ်ချက်တို့အပေါ် အခြေခံ၍ပင်လျှင် ‘အမျိုးကောင်းသား၊ အမျိုးကောင်းသမီး’ ဟူ၍ တင်စား ခေါ်တွင်တတ်ကြပေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အမြစ်တွယ်ပြီးဖြစ်သည့် ရိုးရာဇ်လေ့များ၊ စံနှင့်များသည် အမျိုးသမီးထုတစ်ပိုင်လုံးအပေါ်တွင် များစွာ သက်ရောက်မှုရှိနေ ကြောင်း တွေ့ရသည်။ မြန်မာ့လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ လူအများစုက အမျိုးသမီးများသည် အားနွှဲပြီး မြှုပ်ရမည့် လင်ကောင်းသားကောင်း လိုအပ်ကြောင်း လက်ခံယုံကြည်ထားကြသည်။

ထိုကဲ့သို့သော ထင်မြင်ယူဆချက်များက အမျိုးသမီးထုတစ်ပိုင်လုံး၏ ဂုဏ်အရည်အသွေးတို့အပေါ် နားလည်မှ လွှဲမှားစေပြီး အမျိုးသားများသည် အမျိုးသမီးများထက် မြတ်သည်ဟုသည် ကောက်ချက်ချမှုမျိုးအထိ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပေသည်။

လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုများတွင် အထက်ဖော်ပြပါ ကိစ္စရပ်များနှင့် အလားသဏ္ဌာန်တူသည့် အခြေအနေမျိုး ကြံတွေ့နေရပြီး အထူးသဖြင့် မိန်းမပျို့လေးများသည် အိမ်ထောင်မှုဘဝ တည်ဆောက်ရာ၌ မိဘမောင်ဘွားတို့၏ မြို့အားမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေကြောင်း တွေ့ရပေသည်။

Source: Gathering Strength: Women from Burma on their Rights, Chiang Mai, Thailand, Images Asia; 2002

၁။ မိမိတို့၏ အသိင်းအပိုင်းအတွင်း အမျိုးသမီးတစ်ဦး ပြုမှုသင့် မပြုမှုသင့်ဟုသည့် ကိစ္စရပ်များအပေါ် မည်သူတို့က သတ်မှတ်ထားကြသနည်း။

၂။ ဖော်ပြပါ စာပိုဒ်တွင် မြန်မာအမျိုးသမီးများ လက်ထပ်ထိမ်းမြားရာတွင် မြို့အားအချို့နှင့် ရင်ဆိုင်နေရကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ထိုအဆိုကို ထောက်ခံပါသလား။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် မည်ကဲ့သို့သော မြို့အားမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ကြံတွေ့နေရသနည်း။

၃။ ထိုကဲ့သို့သော မြို့အားမှုများကို အမျိုးသားများပါ ခံစားနေရသည်ဟု ထင်ပါသလား။ (သို့မဟုတ်) မတူညီသော မြို့အားမှုများ၊ ပြဿနာများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသလား။ မတူညီမှုများကို ဆွေးနွေး အဖြေရှာပေးပါ။

၄။ မိမိတို့၏ ဘဝလက်တွဲဖော်တွင် ရှိအပ်သည့် အရည်အသွေးများနှင့် ပတ်သက်၍ စံနှင့်သတ်မှတ်ထားပါသလား။ ဘဝလက်တွဲဖော်ကို ရွေးချယ်ရာတွင် မိဘဘိုးဘွားများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်၏ အမြင်များကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်သည်ဟု ထင်ပါသလား။

၃၁။ တစ်ဖက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပေးပါ။

မိဘအလိုကျ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း

မြန်မာပြည်ရှိ အိမ်ထောင်ရေး မသာယာသည့် မိသားစုအများစုသည် ကာယကံရှင်၏ အလိုဆန္ဒမပါရှိဘဲ မိဘများ၏ သဘောအတိုင်းသာ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခဲ့ရသည့် ဖြစ်ရပ်များ၏ အကျိုးဆက်တစ်ရပ် ဖြစ်ကြောင်းတွေရသည်။ လူငယ်များ ကိုယ်တိုင်က လက်မထပ်မီ တွေ့ဆုံးခြင်းမရှိဘဲ ရုတ်တရက် လက်ထပ်လိုက်ရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိကဲ့သို့ လက်ထပ်ထိမ်းမြားရာတွင်လည်း ကာယကံရှင်များ ကိုယ်တိုင်က မိဘတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို မလွန်ဆန္ဒလိုခြင်း၊ ပြတ်သားမှု မရှိခြင်း အစရှိသော အကြောင်းရင်းတို့ကြောင့် မချက်သော်လည်း ကြိတ်မိတ်လက်ထပ်ကြသည့် အခြေအနေမျိုးတို့ ပါဝင်သည်။ ထိကဲ့သို့သော လက်ထပ်မှုမျိုးသည် ကန့်ကွက်မှုများ၊ ဆန့်ကျင်မှုများနှင့် ကြံတွေ့နေရသည်။ ထိသို့ လက်ထပ်ရာတွင် သတို့သား၏ မိဘဆွေမျိုးများက ဇန်းလောင်းဖြစ်သူ၏ အိမ်ထောင်တာဝန် ထမ်းချက်နိုင်စွမ်းကိုသာ ကြည့်တတ်ကြပြီး မေတ္တာ၊ သွားတရားတို့ကို အခြေခံ၍ ဘဝနှစ်ခု ပေါင်းဖက်ရမည့်အစား အိမ်မှုတာဝန်များကို ခိုင်ခံဆောင်ရွက်ပေးမည့် သုတစ်ဦးကို ရှာဖွေသည့် ပုံစံမျိုးကိုလည်း တွေ့မြင်ကြရကြောင်း ဖေဖန်သူတို့က ဆုံးကြသည်။

Source: Gathering Strength: Women from Burma on their Rights, Chiang Mai, Thailand, Images Asia; 2002

- ၁။ မိဘအလိုကျ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ စာရေးသူက မည်သို့ တင်ပြထားသနည်း။
- ၂။ မိဘအလိုကျ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း၏ ကောင်းကျိုး၊ ဆုံးကျိုးတို့ကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၃။ ထိသို့ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ရာတွင် အမျိုးသမီးများဘက်မှ ရပ်တည်ပေးသင့်သည်ဟု ထင်ပါသလား။
- ၄။ မိဘအလိုကျ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းမျိုးကို မြန်မာလူအဖွဲ့အစည်းတွင် အတွေ့ရများပါသလား။

၂၅ လူမှုနေဂြားဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုများ

၁။ သက်ကြီးဘုံးဘွားတစ်ဦးနှင့် မေးမြန်း ဆွေးနွေးပေးပါ။ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ ဂုဏ်ရည်များနှင့် ပတ်သက်၍ ထိုဘုံးဘွားတို့ ငယ်စောက် မည်သို့ အများလက်ခံ သတ်မှတ်ထားကြကြောင်း မေးမြန်း ပြောဆိုပေးပါ။ ယနေ့ခေတ်အခါတွင် ပြောင်းလဲလာသည့် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့၏ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ဆွေးနွေး ပြောဆိုပေးပါ။

၂။ ထိုပြောဆိုချက်များကို အတန်းဖော်များထံ တင်ပြဆွေးနွေးပါ။

အာခန်း (၂) ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း

က။ အတန်းဖော်တစ်ဦးနှင့် တွဲဖက်၍ အောက်ပါတို့ကို ဆွေးနွေး အဖြော်ပေးပါ။

၁။ စာဖတ်သူ၏ မိသားစုတွင်း အိမ်မှုကိစ္စဆိုင်ရာ အရေးပါသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို မည်သူက ချမှတ်သည်ကို ဖော်ပြပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသည်ကိုပါ ထည့်သွင်းတင်ပြပေးပါ။

၂။ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းသည် ဘဝအတွက် အရေးပါသည်ဟု ထင်ပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။

၃။ အမျိုးသမီးများ အိမ်ထောင်ဦးစီးတာဝန်ယူမှု၏ ကောင်းကျိုးများ၊ ဆိုးကျိုးများကို ဖော်ပြပေးပါ။

၄။ ‘မိဘအလိုကျ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း’ ကို ကန့်သတ်ထားသင့်ပါသလား၊ အားပေးသင့်ပါသလား၊ အဘယ်ကြောင့်နည်း။

ဤ။ သင်ခန်းစာပါ အကြောင်းအရာတို့ကို အခြေခံ၍ အောက်ပါတို့ကို အနက်ဖွင့်ဆိုပေးပါ။

၁။ ပါဝင်ဆုံးဖြတ်မှု၊

၂။ လူအဖွဲ့အစည်းတွင် ပါဝင်မှု၊

၃။ လူမှုရေးဆိုင်ရာ ဖိအားများ။

ဗ။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို အချက်အလက် စုံလင်စွာဖြင့် ဖြေဆိုပေးပါ။

၁။ မိသားစုတစ်စုအတွင်း ခင်ပွန်းသည်ဖြစ်သူ၊ နေ့းသည်ဖြစ်သူတို့ ထမ်းဆောင်ရမည့် တာဝန်များနှင့် ပတ်သက်၍ စာဖတ်သူ၏ လူမှုအသိင်းအရိုင်းတွင် မည်သို့ ဂိုင်းဖြတ် သတ်မှတ်ထားသနည်း။

၂။ လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ လုပ်ငန်းရပ်များ၊ ပြဿနာများကို ဆွေးနွေးအဖြော်ရောတွင် အမျိုးသမီးများရော၊ အမျိုးသားများပါ တန်းတူ ပါဝင်နိုင်မည်ဟု ထင်ပါသလား။ အဘယ်ကြောင့် ထင်မြင်ရသည်ကိုပါ ဖော်ပြပေးပါ။

၃။ ခင်ပွန်းသည်ဖြစ်သူ၊ နေ့းသည်ဖြစ်သူတို့၏ မိသားစုတစ်စုတွင်း အခန်းကဏ္ဍများသည် အဆိုဒ်ကာလအလျောက် ရွှေ့လျား ပြောင်းလဲလာမှုရှိ၊ မရှိ ဖော်ပြပေးပါ။

ဘခန်း (၃) မခန့်

tce(3) tE~~နှင့်~~ မခန်

ဤအခန်းတွင် အမျိုးသမီးတို့၏ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း အခြေအနေကဲ့ဖြားမှုများကို ရေးသားတင်ပြထားပြီး မိမိတို့ လူအဲ့အစည်းအတွင်း မည်သို့သော အလုပ်အကိုင်များကို အမျိုးသမီးများက ဆောင်ရွက်သည်၊ လစာခံစားခွင့်များ မည်သို့ ကွဲပြားမှုရှိသည်၊ ကမ္မာလုံးဆိုင်ရာနှင့် ဒေသတွင်းဆိုင်ရာ မည်သို့ သက်ရောက်မှုများရှိသည် စသည်တို့ကိုပါ ဆန်းစစ်မိစေမည်။ ထိုကဲ့သို့ လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာ အခြေအနေများသာမက ပြင်ပအလုပ်တာဝန်များကိုပါ နှင့်ယဉ်သိရှိနိုင်စေရန် ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးထားပြီး အလုပ်တာဝန် ခွဲဝေရာတွင် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသမီးတို့ကြား မည်သို့သော ခြားနားချက်များရှိသည်၊ အလုပ်တစ်ဖက် မိသားစုစုဖက်ဖြင့် မည်သို့ လူပုံရားရှိန်ရာသည် အစရှိသည်တို့ကိုပါ ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးထားသည်။ ထိုမျှသာမက မိသားစုဆိုင်ရာ၊ လူမှုအသိင်းအရိုင်းဆိုင်ရာ အလုပ်တာဝန်များကိုပါ လေ့လာသိရှိနိုင်စေရန် ဖော်ပြပါရှိပြီး ထိုတာဝန်များကို မည်သူတို့က ဖော်ဆောင်ကြရာသည်။ ထိုအလုပ်တို့အတွက် ခံစားခွင့်များ ပေးအပ်သင့်၊ မသင့် အစရှိသည်တို့ကို ဆန်းစစ်စေမည်ဖြစ်ပြီး ‘လုပ်ငန်းခွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက်မှုစစ်တမ်း’ များကိုပါ လေ့လာရမည် ဖြစ်သည်။

A[ော်]

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ ဗဟိုသုတများ တိုးမွားလာမည် ဖြစ်သည်။

- အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသမီးတို့ကြား လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေ ကဲ့ဖြားမှုများ၊
- လစာခံစားခွင့်ရှိသည့် အလုပ်အကိုင်များနှင့် ထိုက်တန်သော ခံစားခွင့် မရရှိသည့် အလုပ်တာဝန်များ၊
- အမိမိထောင်မှုတာဝန် ခွဲဝေပုံများ၊
- အလုပ်အကိုင်နေရာနှင့် လစာဝင်ငွေ မတူမှုမှုများ၊
- ကမ္မာလုံးဆိုင်ရာနှင့် ဒေသတွင်းဆိုင်ရာ ‘လုပ်ငန်းခွင်ပါဝင် ဆောင်ရွက်မှု’ စစ်တမ်းများ၊

uRfusifTf3

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သုတများရှိန်ရာ အရည်အသွေး များ တိုးမွားလာမည် ဖြစ်သည်။

- အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသမီးတို့ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်တတ်သည့် လုပ်ငန်းခွင်များကို သတိပြု သိရှိလာခြင်း၊
- လုပ်ငန်းအသီးသီးရှိ သက်ဆိုင်ရာအလုပ်အကိုင် တာဝန်များ ကို ပိုင်းခြား သိမြောက်လာခြင်း၊
- လစာခံစားခွင့်ရှိသည့် အလုပ်အကိုင်များနှင့် ခံစားခွင့် မရကြသည့် အလုပ်တာဝန်များအကြား ကွဲပြားမှုကို သိမြင် သောာပေါက်လာခြင်း၊
- ထိုသို့ အလုပ်တာဝန်များ ကွဲပြားရသည့် အကြောင်းရင်း ကိုပါ ဆန်းစစ် ဖော်လာနိုင်ခြင်း၊
- အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသမီးတို့၏ လုပ်ခလစာ မတူညီမှုများ၊ လုပ်ငန်းခွင် အခြေအနေ ကွဲပြားမှုများကို သဘောပေါက်လာခြင်း၊
- ကမ္မာ့ဒေသအသီးသီးရှိ ‘လုပ်ငန်းခွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက်မှု’ စံသတ်မှတ်ချက်များကို မိမိတို့၏ အသိင်းအရိုင်းတွင် ပြန်လည် ထင်ဟပ်စေနိုင်ခြင်း၊
- မိမိတို့၏ လူမှုအသိင်းအရိုင်းအတွင်းရှိ ‘လုပ်ငန်းခွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက်မှု’ အခြေအနေကို စစ်တမ်းကောက် လေ့လာနိုင်လာခြင်း။

အခန်း (၃) လုပ်ငန်းခွင် အကြေအန်

၃၁။ လုပ်ငန်းခွင် ကဲ့ပြားမူများ

ଗ୍ରା ଫେର୍‌ପ୍ରୋ କାତ୍ଥଙ୍କଃର୍ବନ୍ଦଗୀ କ୍ଲାନ୍‌କ୍ଲାପ୍‌ରେ : ଅମ୍ବିଃବାଃ ।
ଅମ୍ବିଃବାଃତ୍ତିଣି ଲୁର୍‌ବନ୍ଦଙ୍କଃଶ୍ଵରାତ୍ମଦଃ ଲୁର୍‌ବନ୍ଦଙ୍କଃଶ୍ଵରଃାତ୍ମଦଃ ।
ମନ୍ତ୍ରଯ୍ୟଃ ଶ୍ଵରିନ୍ଦନବନ୍ଦଗୀ ସଂଃଚରନ୍ଦବୀ ॥

၅။ အောက်ဖော်ပြပါ အလုပ်အကိုင်တိုကို ကြည့်ပြီး မေးခွန်း
တိုကို ဖြေဆိုပါ။

အမျိုးသမီးတွေက ကျေပ်တို့ အမျိုးသားတွေလို လစာကောင်းတဲ့ အလုပ်
တွေလုပ်ဖို့ ဘယ်လိုလုပ်ပြီး သင်တန်းပေးခံကြရမှာလဲ။ သူတို့တွေမှာ
‘အား’ မှ မရှိတာပဲ။

အတွင်းရေးမှူး	စာပို့လုလင်	ဂိုဏ်ပညာရှင်	ရဲဝန်ထမ်း	စစ်သား	ကျောင်းဆရာ	စားပွဲထိုး
အနုပညာရှင်	ဆံပင်ညြပ်ဆရာ	သန့်ရှင်းရေးဝန်ထမ်း	စက်ပြင်ဆရာ	လယ်သမား	သူနာပြု	
စတိုးဆိုင်ပိုင်ရှင်	အပ်ချုပ်သမား	ပါမောက္ဍ	မိုင်းလုပ်သား	ကားဆရာ	ဆရာဝန်	
လျှပ်စစ်ပညာရှင်	နိုင်ငံရေးသမား	ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်သား	ထမင်းချက်	မော်ဒယ်		

- ၁။ ဖော်ပြပါ အလုပ်အကိုင်တို့ဘွင် မည်သည်တို့ကို အမျိုးသားများ လုပ်ဆောင်သနည်း။

၂။ ဖော်ပြပါ အလုပ်အကိုင်တို့ဘွင် မည်သည်တို့ကို အမျိုးသမီးများ လုပ်ဆောင်သနည်း။

၃။ ဖော်ပြပါ အလုပ်အကိုင်တို့ဘွင် မည်သည်တို့ကို အမျိုးသားရော၊ အမျိုးသမီးပါ လုပ်ဆောင်သနည်း။

၄။ အခြားသော အလုပ်အကိုင်များကိုပါ စဉ်းစား ဖော်ထဲတံပါးပါ။

၅။ မည်သည့် အလုပ်အကိုင်များက လစာဝင်ငွေ ကောင်းမွန်သနည်း။ မည်သည်တို့က လစာနည်းပါးသနည်း။

၆။ ထိုကဲသို့ လုပ်ခလစာ ကွဲပြားကြရခင်း၏ အကြောင်းရင်းကို ဆွေးနွေး ဖော်ပြပေးပါ။

၇။ အမျိုးသားများအတွက်သာ သတ်မှတ်ထားသည့် အလုပ်အကိုင်များကို အမျိုးသမီးတို့ လုပ်ဆောင်ရန် ဆန္ဒရှိသည်ဟု ထင်ပါသလား။

- ၈။ အမျိုးသမီးများအတွက်သာ သတ်မှတ်ထားသည့် အလုပ်အကိုင်များကို အမျိုးသားတို့ လုပ်ဆောင်ရန် ဆန္ဒရှိသည်ဟု ထင်ပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။
- ၉။ အမျိုးသမီး တက္ကစိယာဉ်မောင်းများနှင့် အမျိုးသား သူနာဖြူများကို စာဖတ်သူ၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အတွေ့၍ များပါသလား။ ထိုသို့ အတွေ့ရများရခြင်း၊ နည်းရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကိုပါ ဖော်ပြပေးပါ။

၃၂ အလုပ်တာဝန်၏ အား အဓိပ္ပာယ် သတ်မှတ်ခြင်း

က။ တစ်တန်းလုံးအနေဖြင့် ‘အလုပ်တာဝန်’ ဟူသော ဂေါ်ဟာရကို အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုပေးပါ။

ခ။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး ရှေ့တွင် သတ်မှတ်ခဲ့သည့် ဖွင့်ဆိုချက်ကို ပြန်လည် သုံးသပ်ပေးပါ။

“ကျွန်ုံမတို့ဆီမှာ မိန်းမသားတွေကပဲ အလုပ်ကို အဓိက ရှိန်းကန်ကြရတယ်။ ကျွန်ုံမဆို နေ့တိုင်း ၃ နာရီလောက် အိပ်ရာထာ နှီးတာနဲ့ ရေသားခံပ်ရတယ်။ တစ်ခါတစ်လေ ရေပြတ်လို့ရှိရင် တောင်အောက်ဆင်းပြီးတော့ကို သွားခံပ်ရတာ ရှိတယ်။ ပြီးတာနဲ့ အိမ်သားတွေအတွက် ပြင်ဆင် ချက်ပြုတ်ရပြန်တယ်။ အဲဒြို့အချိန်လောက်မှ ကျွန်ုံမယောက်ဗျားက အိပ်ရာထတတယ်။ သူနိုးပြီး မနက်စာစားနေတဲ့ အချိန်မှာ ကျွန်ုံမက လျှော့စရာ၊ ဖွတ်စရာတွေ လျှော့ဖွေတဲ့ ရွေးတော့မှ ထမင်းကြမ်း အကျော်လေးနဲ့ ဗိုက်ဖြည့်ရတယ်။ နောက် လယ်ကွက်ထဲကို အတူတူ သွားကြရတယ်။ သယ်စရာပစ္စည်းတွေ၊ ကလေးထိန်းတာတွေ ဘာတွေလည်း ကျွန်ုံမတို့ မိန်းမတွေကပဲ တာဝန်ယူကြရတယ်။ အလုပ်ကပြန်ပြီးဆိုလို့ရှိရင်လည်း ပစ္စည်းပစ္စယတွေ ကျွန်ုံမတို့ကပဲ သိမ်းဆည်း၊ ယောက်ဗျားတွေကတော့ သူတို့ရဲ့ အမဲပစ်ရိုင်ဖော်လေးလောက်ပဲသယ်ပြီး ပြန်ကြရတယ်။ အိမ်ပြန်ရောက်လို့ရှိရင်လည်း အိမ်အလုပ်တွေကို ကျွန်ုံမတို့က လုပ်ကြရတယ်။ သူတို့ကတော့ အိပ်ရင်အိပ်၊ မအိပ်ရင်လည်း အိမ်ကထွက်ပြီး လျှောက်လည်နေကြရော့။

ယောက်ဗျားတွေ အိမ်မှုကိစ္စ တာဝန်ယူတယ်ဆိုတာ တစ်ရာမှာ တစ်ယောက်တောင် မရှိဘူး။ ထမင်းချက်ဖို့ အဝတ်လျှော့ဖို့ဆို ဝေလာဝေးပဲ။ သူတို့တာဝန်က အိမ်ဦးခန်းမှာ မိန်းမိန်းကြီး ထိုင်နေဖို့ပဲ။

Source: Gathering Strength: Women from Burma on their Rights, Chiang Mai, Thailand, Images Asia; 2002

၁။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

၂။ စာပိုဒ်ပါ ဖော်ပြပါရှိချက်တို့က စာဖတ်သူတို့ ရှေ့တွင် ဖွင့်ဆိုခဲ့သော ‘အလုပ်တာဝန်’ နှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိပါသလား။

၃။ စာပိုဒ်ပါ အမျိုးသမီးကဲ့သို့ ဘဝကို ဖြတ်သန်းနေရသူ တစ်ဦးဦးကို မြင်ကြားသိရှိဖူးပါသလား။

၄။ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေမျိုးနှင့် အလားသဏ္ဌာန်တူသည့် မိသားစုတို့ကို စာဖတ်သူ၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် တွေ့မြင် ဖူးပါသလား။

၅။ အိမ်မှုတာဝန်များကို ခွဲဝေရာတွင် မျှတဲ့ ရှိသင့်သည်ဟု ထင်ပါသလား။ မည်ကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်နည်း။

၃။ အောက်ဖော်ပြပါ ရပ်ပုံတိုကို ကြည့်ရှသံးသပ်ပြီး မည်သည့် အလုပ်တိုက လုပ်ခလစာ ရနိုင်သည်၊ လုပ်ခလစာ ရသင့်သည်ကို ဆွဲးနွေးပေးပါ။

၃၁၃ အလုပ်တာဝန် မျှတူမှုရှိပြုရေး

၃။ မည်သို့သော အလုပ်တာဝန်မျိုးကို အမျိုးသမီးအများစုံ ဆောင်ရွက်ကြပြီး မည်သည်တို့ကို အမျိုးသားတို့ လုပ်ဆောင်သည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။ ပြီးနောက် အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်၍ တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပေးပါ။

ရေးယခင်က အမျိုးသားများသာ ဦးစီးတာဝန်ယူခဲ့ကြသော လုပ်ငန်းများတွင် ယခုခေတ်အခါ၌ အမျိုးသမီးများပါ တန်းတူ ပူးတဲ့ လုပ်ဆောင်လာကြသည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။ သို့သော်လည်း ထိုသို့ ထမ်းဆောင်ကြရာတွင် အမျိုးသားများနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ယဉ်နှင့်လောက်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ၊ ရာထူး အခွင့်အရေးများ ပိုင်ဆိုင်ထားကြသည့် အမျိုးသမီးများမှာ လက်ချိုးရောနိုင်လောက်သည့် ပမာဏသာ ရှိသေးသည်။ အစိုးရရုံးများ၊ ကုမ္ပဏီကြီးများ၊ စက်ရုံကြီးများ၏ ထိပ်တန်း ရာထူးများ ကို အမျိုးသားများကသာ ချုပ်ကိုယ်ထားကြဆဲ ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးတို့ အများဆုံး တာဝန်ယူကြသည့် လုပ်ငန်းတာဝန် များမှာ စာရင်းကိုင်၊ ကျွမ်းကျင်ပညာရင်၊ မန်နေဂျာ၊ အရောင်းဝန်ထမ်း အစရှိသည့် အောက်ခြေနှင့် အလယ်အလတ် ရာထူးများတွင် တာဝန်ယူကြရသည်ကို တွေ့ရှုရသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများကြား လုပ်ငန်းတာဝန်ကြေား ရသည့် ကိစ္စရပ်များ၊ လုပ်ခလစာ မတူညီမှုများကို နေရာတိုင်းလိုလိုတွင် တွေ့မြင်ရသည်။ နိုင်ငံတိုင်းတွင်လည်း တွေ့မြင်ရသည်။ အချို့သော ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံအချို့တွင်သာ ထိုကဲ့သို့သော အလုပ်ခွင့် မျှော်လှာများ အားလျော့လာသည်ကို တွေ့မြင် ကြားသိရသည်။

ယခုခေတ်အခါတွင် အမျိုးသမီးအများအနေဖြင့် အလုပ်ခွင့်အပြင် အိမ်မှုတာဝန်များကိုပါ ဆက်လက် တာဝန်ယူနေရဆဲ ဖြစ်သည်။ ကလေးထိန်းရခြင်း၊ အိမ်သားတို့အတွက် ချက်ပြေတ် ပြင်ဆင်ပေးရခြင်း၊ ဝေယာစွာများ ဆောင်ရွက်ရခြင်း အစရှိသည်တို့မှာ အမျိုးသမီးတို့၏ တာဝန်သာ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတိုင်းလိုလိုတွင်ပင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အိမ်ဆောင်မှု တာဝန်ဟူသော အချုပ်အနောင်မှ မရန်းထွက်နိုင်ဘဲ ရှိနေရသည်။ အလုပ်ခွင့်အတွက် ပေးရသည့် အချိန်၊ အိမ်မှုကိစ္စ ဆောင်ရွက်သည့်အချိန် စသည်တို့ကို တွေ့ရှုတွက်ပါက အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အချိန်ပြည့်နီးပါး လုပ်ဆောင်နေကြပြီး ပေးဆပ်ရသည့် အချိန်နှင့် ထိုက်တန်သည့် လစာ၊ ခံစားခွင့်တို့ကိုလည်း အမျိုးသားများလောက် မခံစားကြရကြောင်း တွေ့ရပေသည်။

အိမ်ထောင်စုတစ်စုအတွင်း မိန်းကလေးကယ်လေးများနှင့် ယောက်ဗျားလေးတို့၏ အိမ်မှုကိစ္စများတွင် အချိန်ပေး ကူညီမှုကိစ္စများတွင်လည်း မိန်းကလေးများ၏ ပါဝင်မှုက သိသိသာသာ များနေကြောင်း တွေ့ရပေသည်။ အိမ်မှုကိစ္စဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ကလေးထိန်းခြင်း၊ မီးဖို့ချောင်တွင် ချက်ပြေတ်ခြင်း၊ သန်းရှင်းရေးလုပ်ခြင်း အစရိုသည်တို့သည် မိန်းကလေးတို့၏ တာဝန်သာဖြစ်ကြောင်း လူအဖွဲ့အစည်း တော်တော်များများက လက်ခံကျင့်ထားကြခဲ့ဖြစ်ပေသည်။ အချို့သော မိသားစုတို့တွင် ယောက်ဗျားလေးများအနေဖြင့် အိမ်မှုကိစ္စများကို တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်တတ်ကြသော်လည်း တို့သို့ ဆောင်ရွက်သူမှာ အနည်းစုသာ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော မိန်းကလေးကယ်များအနေဖြင့် အိမ်မှုကိစ္စများတွင် အချိန်ပေး ဆောင်ရွက်ကြရခြင်းက သူတို့၏ ပညာရယူရေးတွင် အဟန့်အတား ဖြစ်စေနိုင်သည်ကိုလည်း လေ့လာ တွေ့ရှိရသည်။ သုတေသနတို့၏ အဆိုအရ အိမ်တွင်းအလုပ်ချိန် များပြားခြင်းသည် ကျောင်းတက်နှုန်း လျော့ကျခြင်း နှင့် တိုက်ရှိက်အချိုးကျနေဖြေး အထူးသဖြင့် ကျောင်းသားများထက် ကျောင်းသူတို့တွင် ပိုမို အတွေ့ရများကြောင်း ဆိုထားသည်။

Source: The World's Women 2010(United Nations, New York)

a အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးတို့ကြား လုပ်ခလစာကွဲပြားရသည် အမိက အကြောင်းရင်းများကို ဈေးနေး အဖြော်ပေးပါ။

b အောက်ဖော်ပြပါ အခြေအနေမျိုး မိမိတို့၏ လူအဖွဲ့အစည်းတွင် ကြံတွေ့ရမှုရှိ၊ မရှိကို ဆန်းစစ်ပေးပါ။

c အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများကြား လုပ်ခလစာ ကွဲပြားမှာ။

d အမျိုးသားများထက် အမျိုးသမီးများက ဝင်ငွေလစာရသော အလုပ်တစ်ဖက် ဝင်ငွေလစာမရသည့် အိမ်မှုကိစ္စတစ်ဖက်တာဝန်ယူရခြင်း။

e အိမ်မှုကိစ္စများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် မိန်းကလေးကယ်များက ယောက်ဗျားလေးများထက် ပိုမို ဆောင်ရွက်ရမှု။

f ဖော်ပြပါ ကာတွန်းကို ကြည့်ရှုပြီး ဆိုလိုရင်းကို သုံးသပ်ပေးပါ။

အရှင်တွင်းတော်
နှုတ်မင်းကြီး ...

ဖြစ်စေ

အိမ်မှုကိစ္စ၊ ချက်ရုပြေတ်ရှု သန်းရှင်းရေး၊
အလုပ်များ လုပ်ရသော ဘဝမှု
ကင်းဝေးရပါလို၏။

ဖော်ပြပါ အလုပ်အကိုင်မျိုးကို
စာဖတ်သူ၏
လူအဖွဲ့အစည်းတွင်
တွေ့ရှုနိုင်ပါသလား။
မည်သူတို့က
လုပ်ဆောင်ကြသနည်း။
အမျိုးသားများလား၊
အမျိုးသမီးများလား၊
နှစ်ဦးစင်းလား။ ထိုကဲသို့
လုပ်ကိုင်ရာတွင်
လစာအခွင့်အရေး ကွဲပြားမှု
ရှိပါသလား။)

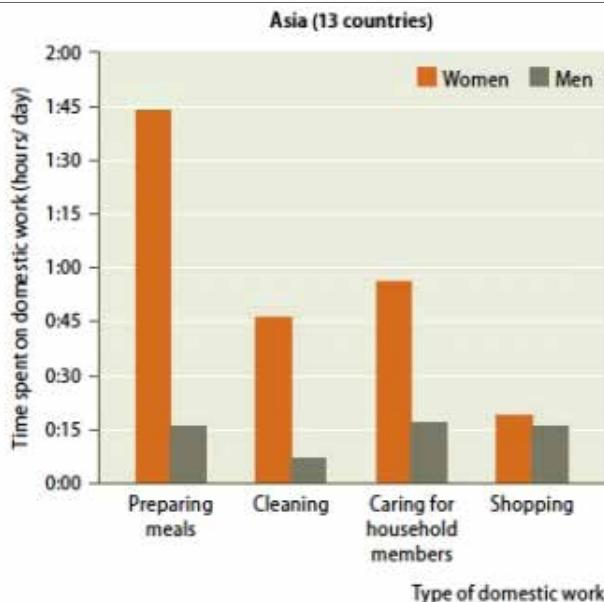
၅။ ဖော်ပြပါ စာပိုဒ်ကို ကြည့်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

အမျိုးသားတစ်ဦးအနေဖြင့် သု၏ရင်သွေးကလေးနှင့် လည်ပတ် ပျော်ပါးနေသည့် မြင်ကွင်းမျိုးကို ကွဲန်တော်တို့ မကြာမကြာ
တွေ့ရတတ်သည်။ ဖောင်တစ်ယောက်အနေဖြင့် မိမိတို့ အချိန်အားလပ်သည့် အခါမျိုးတွင် သားကယ်သမီးကယ် တို့အတွက်
အချိန်ပေးတတ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ထိုကလေးကယ်လေးများကို စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းရသည့် တာဝန်အများစုံမှာမူ
မိခင်တို့ကသာ လုပ်ဆောင်ကြရသည်။ မိခင်တို့အနေဖြင့် တစ်ဖက်ကလည်း အိမ်အလုပ်တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရပြန်သည်။
အိမ်တစ်အိမ်၏ မီးပိုချောင်တွင်လည်းကောင်း၊ ဧရာဝတီလည်းကောင်း အတွေ့ရများသည်မှာ အမျိုးသမီးများသာ ဖြစ်သည်။
အဝတ်လျှော်စဉ်းသည်လည်း အမျိုးသမီးတို့၏ တာဝန်သာ ဖြစ်သည်။ အနည်းစုံသော လင်ယောက်ဗျားအမျိုးသားတို့သာလျှင်
ကိုယ့်အဝတ်ကိုယ် လျှော်ဝတ်တတ်ကြသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

Source: Women's voices, 1999.

- ၁။ ရွှေ့တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် ကာတွန်းပုံနှင့်
စာပိုဒ်ပါ အယူအဆတို့ကို လက်ခံယုံကြည်
ပါသလား။
- ၂။ ထိုအယူအဆနှင့် ကိုက်ညီမည့် (သို့) ကွဲလွှာ
မည့် ဥပမာမျိုးကို ဆွေးနွေး ဖော်ထုတ်ပေးပါ။
- ၃။ တစ်ဖက်ပါ ယေားကို ကြည့်ရှု သုံးသပ်ပေးပါ။
မည်သည့် အချက်အလက်များကို ဖော်ပေးထား
သနည်း။
- ၄။ မိသားစုတစ်စုအတွင်း လုပ်ဆောင်ရသည့် အိမ်မှာ
တာဝန်များကို စာရင်း ပြုစုပေးပါ။ ထိုတာဝန်
တစ်ခုချင်းစီအတွက် အမျိုးသားတို့က မည်မျှ
အချိန်ပေး ဆောင်ရွက်သည်။ အမျိုးသမီးတို့က
မည်မျှကြောအောင် လုပ်ဆောင်သည်တို့ကို ဖော်ပြ
ပေးပါ။

Time spent on domestic work by region and sex, 1999-2008

၆၁ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိပါ။

- ၁။ စာဖတ်သူ၏ မိသားစုတွင်း အခြေအနေတို့ကို အခြားသော အာရုနိုင်ငံများရှိ မိသားစုတို့နှင့် နှိုင်းယဉ် ကြည့်ပါ။
၂။ မည်သို့သော အိမ်မှုကိစ္စများကို မိမိတို့ တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်သည်၊ မည်သည်တို့ကို မလုပ်ဆောင်သည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။
၃။ မည်သို့သော အိမ်မှုကိစ္စများသည် အမျိုးသားများ လုပ်သင့်သည်၊ မည်သည်တို့သည် အမျိုးသမီးများ လုပ်သင့်သည်ဟု ထင်မြင်သနည်း။
၄။ စာဖတ်သူအနေဖြင့် လုပ်ကိုင်ချင်စိတ်ရှိသော်လည်း ဆောင်ရွက်ခွင့်မရကြသည့် အိမ်မှုတာဝန်များ ရှိပါသလား။ ငြင်းတို့ကို ဖော်ပြပါ။
၅။ ‘အလုပ်တာဝန် ခွဲဝေမှု’ နှင့် ပတ်သက်၍ စာဖတ်သူ၏ အမြင်များကို ဆွေးနွေး ဖော်ပြပေးပါ။

၆၂ အောက်ပါ ပုံတို့ကို ကြည့်ရသုံးသပ်ပြီး အိမ်မှုတာဝန်များ ဆောင်ရွက်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သို့ ဖော်ညွှန်းနေသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

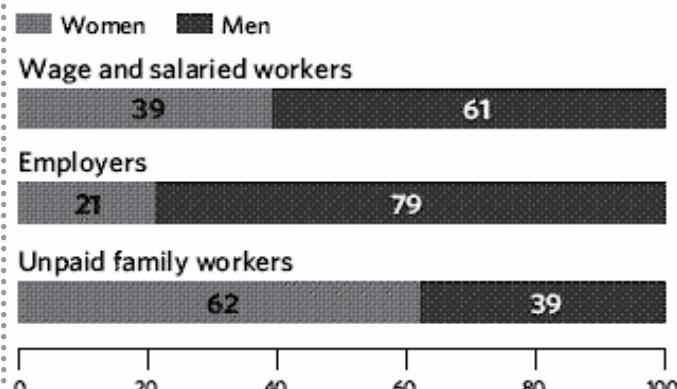
၃၄ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့အကြား လုပ်ငန်းခွင် အခြေအနေ ခြားနားချက်

၁၁၁ အောက်ပါ စာပိုဒ်နှင့် ယေားတို့ကို ဖတ်ရှု သုံးသပ်ပြီး ဆွေးနွေးပေးပါ။

အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားတို့အကြား လစာဝင်ငွေ ခြားနားချက်သည် လက်တင်အမေရိကနှင့် ဖွံ့ဖြိုးပြီး နှိုင်ငံတို့နှင့် နှိုင်းယဉ်ပါက အာရုနိုင်ငံတို့တွင် သီသိသာသာ ကွာဟမှ ရှိကြောင်း တွေ့ရပေသည်။ အာရု – ပစီဖိတ် နှိုင်ငံ (၄) နှိုင်ငံတို့တွင် စစ်တမ်းကောက် လေ့လာမှုများအရ စက်ရုံ လုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ကိုင်သည့် အမျိုးသမီးတို့၏ ဝင်ငွေသည် အမျိုးသား တို့ထက် ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် လေ့လာနည်းနေဂြောင်း တွေ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် တောင်ကိုရီးယားနှိုင်ငံတွင် အထက်ပါ လုပ်ငန်းများအတွက် ဝင်ငွေကွာဟမှုမှာ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း အထိရီးယား တို့ရှိရပေသည်။

Adapted form: The World's Women 2010

More women than men work in low-status jobs

Share of women in total employment by job status, 1990-2002 (Percentage)

(အမျိုးသမီးတို့သည် အမျိုးသားများထက် လစာ အခွင့်အလမ်းနည်းပါးသည် လုပ်ငန်းခွင့်တို့တွင် လုပ်ကိုယ်ကြရသည်။)

aII အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

cI အမျိုးသမီးတို့ လစာဝင်ငွေနည်းရသည့် အကြောင်းရင်းများ ကို ဖော်ပြပါ။

jI ဖော်ပြပါ အခြေအနေမျိုးကို စာဖတ်သူ၏ လူမှုအသိင်းအပိုင်းအတွင်း ကြံ့ကြံ့ဖော်ပြပါ။

rI အမျိုးသမီးတို့ အိမ်မှုကိစ္စများကို တာဝန်ယူ အချိန်ပေးရခြင်း၏ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် သူတို့၏ လုပ်ငန်းခွင့်တွင် မည်သို့ သက်ရောက်မှ ရှိနိုင်သည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

dI အလုပ်ခွင့် ဈေးကွက်အတွင်း မျှတမှုများ ဆောင်ကြုံးပေးသင့်သည်ဟု ထင်ပါသလား။

aIII အောက်ပါ ပေါ်ပေါ်လောက်သူ့ သုတေသနများ မည်သည့် အချက်အလက်များကို ဖော်ပြပေးထားသနည်း။

Source: European Commission 2007

အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့ကြား လုပ်ခလစာ ခြားနားချက်က အမျိုးသမီးတို့ ခံစားနေကြရသည့် မျှတမှုများကို ထင်ဟပ်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ခြားနားချက်မျိုးကို ကမ္ဘာနိုင်ငံအသီးသီးတွင် တွေ့ရှိနိုင်သော်လည်း နိုင်ငံတစ်ခုနှင့် တစ်ခုကြား ခြားနားချက်ပုံစံများ ကဲပြားနိုင်ပေသည်။ ထိုအတူ လုပ်ဆောင်သည့် အလုပ်အကိုင်အပေါ် မှတည်၍လည်း လစာ အခြေအနေ ခြားနားနိုင်ပေသည်။

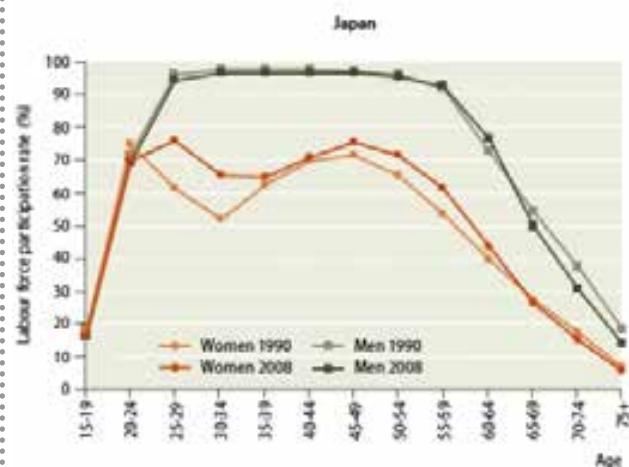
ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ပေါ်ကြရသည့် အကြောင်းရင်းမှာ -

cII အလုပ်အကိုင် ဈေးကွက်အတွင်း လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ လိပ်၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ရှိနေခြင်း၊

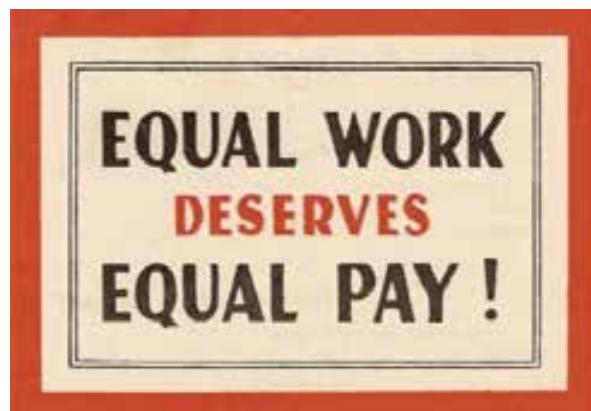
jII ရိုးရာဓလေ နှင့် ယဉ်ကျေးမှုတို့၏ လူအဖွဲ့၊ အစည်းအတွင်း ပညာရေး၊ အသက်မွေးမှုနှင့် အလုပ်အကိုင်ရှာဖွေမှုတို့အပေါ် လွမ်းမိုးမှု များ၊

rII အလုပ်နှင့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ခွဲခြားရာတွင် ကြံ့တွေ့ကြရသည့် အခက်အခဲများ။

Labour force participation survey

Source: The World's Women 2010

၁။ စာဖတ်သူ၏ လူမှုအသိင်းအဝိုင်းကိုယ်စားပြု ‘လုပ်ငန်းခွင့် ပါဝင် ဆောင်ရွက်မှ စစ်တမ်း’ ထော်တစ်ရပ် ရေးဆွဲပေးပါ။

- စာဖတ်သူ၏ အသိင်းအဝိုင်းအတွင်းမှ လက်လှမ်းမီသမျှ လူတိုင်းကို တွေ့ဆုံးပြီး ‘အသက်အရွယ်၊ ကျား၊ မ၊ အလုပ်အကိုင်’ စသည်တို့ကို မေးမြန်းပေးပါ။
- လေ့လာတွေ့ရှုချက်တို့ကို အတန်းဖော်များနှင့် မျှဝေပြီး တစ်တန်းလုံး၏ အချက်အလက်များအပေါ် အခြေခံလျက် ထော်တစ်ရပ် ရေးဆွဲ ဖန်တီးပေးပါ။

၂။ အထက်ဖော်ပြပါ ဂျပန်နိုင်ငံ၏ လုပ်ငန်းခွင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှ စစ်တမ်းနှင့် တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပြီး တူညီချက်များ၊ ကွဲလွှဲချက်များကို ဖော်ထုတ်ပေးပါ။ ထိုကဲ့သို့ တူညီမှာ ကွဲပြားမှုတို့၏ အကြောင်းရင်းကိုပါ ဆွေးနွေး အဖြေရှာပေးပါ။

အခန်း (၃) ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း

၁။ အတန်းဖော်တစ်ဦးနှင့် တွဲဖက်၍ အောက်ပါတို့ကို ဆွေးနွေး အဖြေရှာပေးပါ။

- အမျိုးသားများ မဆောင်ရွက်သင့်ဟု သတ်မှတ်ထားသည့် အလုပ်အကိုင်များ ရှိပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။
- အမျိုးသမီးများ မဆောင်ရွက်သင့်ဟု သတ်မှတ်ထားသည့် အလုပ်အကိုင်များ ရှိပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။
- လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် အမျိုးသား (သို့) အမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေဖြင့် မိမိနှင့် လုပ်ခလစာ ရရှိမှု မတူညီသင့်ဟု ထင်ပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။

၂။ သင်ခန်းစာပါ အကြောင်းအရာတို့ကို အခြေခံ၍ အောက်ပါတို့ကို အနက်ဖွင့်ဆိုပေးပါ။

- အိမ်မှုတာဝန်။
- အလုပ်ခွင့် အခြေအနေ။
- အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများကြား လုပ်ခလစာဝင်ငွေ ခြားနားချက်။

၃။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်ဖြင့် ဖြဖော်ပေးပါ။

- မိမိတို့ လူမှုအသိင်းအဝိုင်းအတွင်း မည်သို့သော လစား လုပ်ငန်းများကို အမျိုးသားများ ဆောင်ရွက်သည်၊ မည်သည်တို့ကို အမျိုးသမီးတို့ လုပ်ကိုင်သည်ကို ဖော်ပြပါ။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ ကွဲပြားရသည်ကိုပါ ထည့်သွင်း ဖော်ပြပေးပါ။
- မိမိတို့ ပတ်ဝန်းကျင်အတွင်း မည်သို့သော ဝင်ငွေမရရှိသည့် အလုပ်တာဝန်များကို အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားတို့ ဆောင်ရွက်ကြရသည်ကို ဖော်ပြပြီး အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ကြရသည်ကိုပါ အဖြေရှာပေးပါ။
- လုပ်ငန်းခွင့်ဘွင် အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူအခွင့်အရေးများ ရရှိပိုင်ဆိုင်သည်ဟု ထင်ပါသလား။ မည်ကဲ့သို့သော ပြဿနာ အခက်အခဲများနှင့် ရင်ဆိုင် ကြံတွေ့နေရသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

ဘာခန်း (၄) မဓမ္မ

tce(4) tE~~နေဂါန်~~ Gf

ဤအခန်းတွင် အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးတို့အကြား ပညာသင်ကြားမှ အခြေအနေ ကွဲပြားမှုများ ဖော်ပြပါရှိပြီး စာတတ်မြောက်မှုနှင့် များနှင့် ငင်း၏ လူမှုရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှု၊ နိုင်ငံ့ဖြူ့မှုနှင့် ပညာတတ်မြောက်မှုတို့အကြား ဆက်နွယ်ပုံ အစဉ် သည်တိုကို ထည့်သွင်း တင်ပြပေးထားသည်။ ထိုအပြင် အခြေခံ၊ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းပညာရေးတို့၏ အခြေအနေအကြောင်းရပ်တို့နှင့် ထိုပညာရေးအသီးသီးတွင် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူတို့ တက်ရောက်သင်ကြားနိုင်မှု အနေအထားတို့ပါ ပါဝင်ပေသည်။ ကလေးငယ်တစ်ဦး အခြေခံပညာရယူရေးတွင် ကြံတွေ့ခံစားနေကြရသည့် အခက်အခဲများ၊ လူငယ်အမျိုးသား အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် တက္ကသိုလ်ပညာရေးတို့၏ ကျောင်းသားကျောင်းသူတို့အပေါ် ကွဲပြားစွာ ဆက်ဆံခံမှုများနှင့် ငွေးတို့၏ လူအဖွဲ့အစည်းအပေါ် ရေတိရေရှည် အကျိုးသက်ရောက်နိုင်ပုံများကို လေ့လာဆန်းစစ်စေမည် ဖြစ်သည်။

A [အ]

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ စဗုံးသုတေသနများ တိုးမွားလာမည် ဖြစ်သည်။

- အခြေခံပညာရေးနှင့် အထက်တန်းပညာရေးတို့တွင် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူတို့အနေဖြင့် တက်ရောက်သင်ကြားနိုင်မှု မတူညီသည့် အနေအထားများ၊
- စာတတ်မြောက်မှုနှင့် ငင်းအပေါ် သက်ရောက်လွမ်းခိုးနေသည့် အကြောင်းတရားများ၊
- ဆရာ၊ ဆရာမတို့၏ ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများအပေါ် ကိုင်တွယ် ဆက်ဆံပုံများ၊
- ပညာဆက်လက် မသင်ကြားနိုင်ရခြင်းနှင့် ထိုကျောင်းသူနှင့် ကျောင်းသားတို့ ရင်ဆိုင် ကြံတွေ့နေရသော လူမှုရေးပြဿနာရပ်များ၊
- တက္ကသိုလ်ပညာရေးတို့နှင့် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူတို့အကြား ဘာသာရပ် ရွေးချယ်မှု ကွဲပြားပုံများ။

ပြန်လည်ဖော်ပြန်

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ အရည်အသွေးများ တိုးမွားလာမည် ဖြစ်သည်။

- လူငယ်ရွှေ့ယူယ်တိုင်း ပညာသင်ကြားနိုင်ရေးသည် လူအဖွဲ့အစည်း၏ အရေးပါသော တာဝန်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်ကို သိမြင်လာနိုင်သည်။
- မိမိတို့ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ကဗျာတစ်စိမ်းရှိ စာတတ်မြောက်မှုနှင့် ထားများကို လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကွဲပြားမှုများအရ အကဲဖြတ် သုံးသပ်လာနိုင်သည်။
- ပညာမတတ်ခြင်း၏ အကျိုးဆက်များကို လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကွဲပြားမှုများအရ သိမြင် သဘောပေါက်လာနိုင်သည်။
- ပညာရေးနှင့် အလုပ်ခွင့်တို့အကြား ဆက်သွယ်လျက်ရှိသည်ကို နားလည် သိမြင်လာမည်။
- အထက်တန်း၊ အလယ်တန်းနှင့် မူလတန်းပညာရေးတို့တွင် ကျောင်းသားနှင့် ကျောင်းသူတို့၏ ပညာသင်ကြားနိုင်မှု အခြေအနေတို့ကို လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကွဲပြားမှုများအရ သဘောပေါက်လာနိုင်သည်။
- ကျောင်းများတွင် ကျောင်းသားများကို မည်သို့ ကိုင်တွယ်ဆက်ဆံသည်၊ ကျောင်းသူတို့ကို ဆရာ၊ ဆရာမများက မည်သို့ သဘောထားသည်ကိုပါ သိမြင်လာမည်။
- ပညာဆက်လက် မသင်ကြားနိုင်ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းတို့ကိုပါ လေ့လာသိရှိလာမည်။
- ထိုပြဿနာရပ်များကို ဖြေရှင်းနိုင်မည့် နည်းလမ်းများကိုပါ ကြံးဆ သိမြင်လာနိုင်သည်။
- တက္ကသိုလ်ပညာရေးတွင် ကျောင်းသားနှင့် ကျောင်းသူတို့အကြား ဘာသာရပ် ရွေးချယ်မှု ကွဲပြားရသည့် အကြောင်းရင်းတို့ကို ဆန်းစစ်လာနိုင်မည်။
- တက္ကသိုလ်ပညာရေးတွင် ရွေးချယ်မှုတို့က လူအဖွဲ့အစည်းနှင့် လုပ်ငန်းခွင် ဆောင်ရွက်မှုရှိအပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်မှုရှိသည်ကို သိမြင် သဘောပေါက်လာမည် ဖြစ်သည်။

အခန်း (၄) ပညာရေး

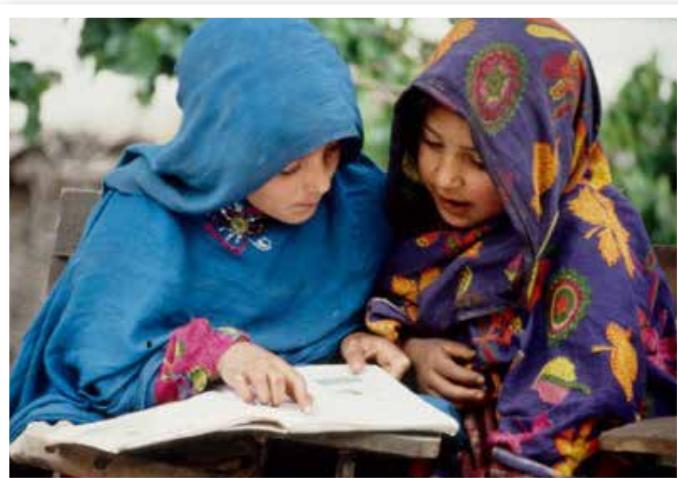
၄.၁ ပညာရေးဆိုင်ရာ မညီမျှမျှများ

ကာ။ အောက်ဖော်ပြပါ အဆိုအမိန့်ကို ကြည့်ရှု သုံးသပ်ပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

“ယောကျားလေးတစ်ယောက်ကို ပညာသင်ကြားပေးခြင်းသည် လူတော်လူကောင်းတစ်ယောက်ကို မွေးထုတ်ပေးရာ ရောက်ပေသည်။ မိန်းကလေးငယ်တစ်ဦးကို ပညာသင်ကြားစေခြင်းသည် လူအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်လုံး၊ တိုင်းပြည်တစ်ရပ်လုံးကို လူတော်လူကောင်းများအဖြစ် မွေးထုတ်ပေးရာ ရောက်ပေသည်။”

(ဂါနာစကားပုံ)

- ၁။ ထိုစကားပုံ၏ ဆိုလိုရင်းကို ဖော်ပြပါ။
- ၂။ ထိုအဆိုကို လက်ခံ သဘောတူပါသလား။
- ၃။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။
  - ၁။ ကမ္မာအရပ်ရပ်တွင် စာမတတ်မြောက်သူ အမျိုးသားများ၊ အမျိုးသမီးများကြား အချိုးအစား မည်မျှရှိသည်ကို သုံးသပ်ပေးပါ။
  - ၂။ မိမိတို့၏ လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း စာမတတ်မြောက်သူ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီး အချိုးအစား မည်မျှရှိသည်ကို သုံးသပ်ပေးပါ။
  - ၃။ မြန်မာပြည်အတွင်း မိန်းကလေးငယ်လေးများနှင့် ယောကျားလေးတို့၏ အခြေခံပညာရရှိမှု မည်သည်က ပိုမို များပြားသည်ကို ခန့်မှန်း တွက်ထုတ်ပေးပါ။

၆။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတိုကို ဖြေဆိုပါ။

ကမ္မာအရပ်ရပ်ရှိ ဒေသအသီးသီးတို့တွင် ပညာသင်ကြားမှ အခွင့်အရေးများ၊ စာတတ်မြောက်မှူ နှုန်းထားများသည် ရှုံးယခင် ရာစုနှစ်များနှင့် နိုင်းယုဉ်ပါက သိသီသာသာ တိုးတက် ကောင်းမွန်လာသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ သို့သော်လည်း စာမတတ်မြောက်သည့် လူပေါင်း ၇၇၄ သန်းတွင် (၃) ပုံ (၂) ပုံခန့်မှာ အမျိုးသမီးများ ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ထိုအချိုးအစားမှာ ကုန်လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်း ၂၀ အတွင်း ပြောင်းလဲမှ မရှိသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ လိုင်သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် လူမှုကွဲပြားမှုများအရ အထူးသဖြင့် အချွေ့ရောက်ပြီး အမျိုးသမီးတို့အနေဖြင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ လက်လှမ်းမမိနိုင်သေးဘဲ ရှိနေသည်ကို လေ့လာချက်များအရ သိရသည်။ သို့ရာတွင်လည်း အမျိုးသမီးငယ်လေးများ၏ အခြေခံပညာ ရရှိ ပိုင်ဆိုင်နိုင်မှုမှာ စိတ်ကျေနှပ်စရာ အနေအထားတစ်ရပ်တွင်ရှိကြောင်း တွေ့ရပေသည်။ နိုင်ငံများအားလုံးနှီးပါးတွင် လူငယ်အရွယ် စာတက်မြောက်မှုနှုန်းသည် အချွေ့ရောက်ပြီးသူများ၏ စာတက်မြောက်မှုနှုန်းထက် မြှင့်မားနေသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထိုကဲ့သို့ အခြေခံပညာရေးကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းသည် အနာဂတ်ကမ္မာကြီးအတွက် စာတက်မြောက်မှုနှုန်းကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်လို့မည်ဟု လက်ခံ ယုံကြည်ထားကြသည်။ စစ်တမ်းများအရ ကလေးသူငယ်လေးများ၏ စာတတ်မြောက်မှုနှုန်းမှာ တိုးတက် ကောင်းမွန်လွှာက်ရှိပြီး ယောက်ဥားကလေးများရော့၊ မိန့်ကလေးငယ်များပါ အခြေခံပညာရေး ရရှိခံစားနိုင်ခွင့် သည် လိုင်သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် လူမှုကွဲပြားမှုများအရလည်း ညီမျှမှ ရှိလာကြောင်း တွေ့ရပေသည်။

နိုင်ငံတိုင်းလိုလိုရှိ မူလတန်းကျောင်းများ၏ ကျောင်းအပ်နှုန်းမှုနှုန်းထားများတွင် ကျေား/မ ပမာဏ မျှတူမှုရှိနေသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ သိသာသော ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုများ ခံစားနေကြရသော်လည်း ကျောင်းမတတ်နိုင်သော ကလေးငယ်ပေါင်း ၇၂ သန်း၏ ၅၄ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သည် မိန့်ကလေးများဖြစ်သည်ကို လေ့လာချက်များအရ သိရှိရသည်။ ထိဖြစ်ရပ်က အခြေခံပညာရေးဆိုင်ရာ မြှင့်တင်မှုလုပ်ငန်းများ၏ လိုအပ်ချက်အချို့ကို ထင်ဟပ် ပြသလျက်ရှိနေပေသည်။ အထက်တန်းကျောင်းများ၏ ကျောင်းအပ်နှုန်းမှုသည်လည်း ယနေ့ခေတ်အခါတွင် တိုးတက်လာသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ သို့သော်လည်း ထိတိုးတက်မှုတို့မှာ မူလတန်းပညာရေးနှင့် နိုင်းယုဉ်ပါက နေးကွေးလျက် ရှိနေသေးကြောင်း တွေ့မြင်ရသည်။ မူလတန်းပညာရေး၏ ကျောင်းအပ်နှုန်းနှင့် နိုင်းယုဉ်ပါက အထက်တန်းကျောင်းတို့တွင် အပ်နှုန်းမှုမှာ သိသီသာသာ လျော့နည်းနေသေးပြီး ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူ အချိုးအစားနှင့် တက်ရောက်နိုင်မှု အခွင့်အရေးတို့မှာလည်း စိတ်ကျေနှပ်လောက်သည့် အခြေအနေတစ်ရပ်သို့ မရောက်ရှိသေးသည်ကို လေ့လာ သိရှိရပေသည်။

Source: The World's Women 2010 (United Nations)

- ၁။ ကမ္မာတစ်ရုံမှုတွင် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့ကြား စာတတ်မြောက်မှုနှုန်း မည်မှု ကွာခြားသည်ကို သုံးသပ်ပေးပါ။
- ၂။ လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း မည်သည့် အသက်အရွယ် အစုအမေ့ဌားက စာတတ်မြောက်မှုနှုန်း အများဆုံး ဖြစ်မည်ဟု ထင်သနည်း။
- ၃။ မူလတန်းပညာရေးတွင် ကျောင်းတက်ရောက်မှုနှုန်း ထက် အထက်တန်းပညာရေး၏ ကျောင်းတက်ရောက်မှုနှုန်းက အားနည်းလျာကျေနောက်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၄။ အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်းပညာရေးတွင် ကျောင်းသားနှင့် ကျောင်းသူ အချိုးအစား ကွာခြားမှုနှင့် ငြင်း၏ အကြောင်းရင်းတို့ကို ဖော်ထုတ် ဆွေးနွေးပါ။

၃၁။ အောက်ပါ ယေားကို ကြည့်ရှု သုံးသပ်ပြီး မည်သည်တို့ လေ့လာ သိရှိရသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

ကမ္မဘာနိုင်ငံအသီးသီးရှိ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့၏
စာတတ်မြောက်မှု အချိုးအစား ပမာဏ

နိုင်ငံ	အမျိုးသား	အမျိုးသမီး
အနိုင်ယူ	၁၈%	၃၅%
အင်ဒိန်းရွား	၆%	၁၄%
အီရန်	၁၇%	၂၀%
တောင် ကိုရီးယား	၁%	၄%
မြန်မာ	၇%	၁၄%
လာအို	၁၇%	၃၇%
ကမ္မဘာဒီးယား	၁၆%	၃၆%
ပါကစ်စတန်	၂၂%	၆၀%
ဖိလစ်ပိုင်	၈%	၈%
ဘူတန်	၄၀%	၅၆%
ပါဂူဝါ နယူးဂီနီ	၃၇%	၅၀%
မွန်ဂိုးလီးယား	၄%	၃%
မီယက်နှမ်	၄%	၈%
ထိုင်း	၆%	၁၀%
အာဖက်နှစ်တန်	၁၂%	၂၁%
ဘင်္ဂလားဒေါ်၏	၃၉%	၄၈%

Source: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/print_2103.html)

၄။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

- ၁။ စာတတ်မြောက်မှုနှင့်းထားများနှင့် ပတ်သက်၍ ဖော်ပြပါ ယေားအရ မည်သည်တို့ သိရှိ မှတ်သားရ သနည်း။
- ၂။ ယေားပါ ကိန်းကဏ္ဍးများသည် တိကျသေချာမှုရှိသည် ဟု ထင်ပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။
- ၃။ ကမ္မဘာဒေသတစ်ခုနှင့် တစ်ခုတို့ရှိ စာတတ်မြောက်မှုနှင့်းများ ဥားနားကြခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၄။ မိမိ၏ လူမှုအသိုင်းအပိုင်းအတွင်း စာတတ်မြောက်မှု အခြေအနေ၊ ပညာသင်ကြားနိုင်ခွင့် အနေအထားတို့ မည်သို့ မည်ပုံရှိသည်ကို သုံးသပ်ပေးပါ။
- ၅။ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေ အကြောင်းရပ်တို့အပေါ် သက်ရောက်နေသည့် ကိစ္စရပ်များ၊ ပြဿနာရပ်များကို ဖော်ထုတ် ဆွေးနွေးပါ။

၁။ အောက်ပါ အဆိုကို ကြည့်ရှု သုံးသပ်ပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဆွေးနွေး ဖြေဆိုပါ။

“ယနေ့ခေတ် အချိန်အခါတွင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများရှိ ကျောင်းသူကလေးများ၏ အထက်တန်းပညာရေးရှိနိုင်မှု ပမာဏမှာ ၄၃ ရာခိုင်နှစ်းခန့်သာ ရှိပေါ်သည်။”

Source: *The State of the World's Children 2007 (UNICEF)*

၁။ အထက်ဖော်ပြုပါ အဆိုတွင် ဖော်ပြပါထားရှိချက်တို့က မိမိတို့၏ လူမှုအသိုင်းအရိုင်းကို ကိုယ်စားပြုနေပါသလား။ (သို့မဟုတ်) အသိုင်းအရိုင်းအတွင်း ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများ၏ စာသင်ကြားနိုင်မှု အခွင့်အရေး ညီမျှသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသလား။

၂။ ထိုကဲ့သို့ ပညာသင်ကြားနိုင်မှု အခွင့်အရေးများ မညီမျှရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို ဖော်ပြပေးပါ။

၃။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဆွေးနွေးဖြေဆိုပါ။

၁။ အဘယ်ကြောင့် အချို့သော မိန်းကလေးများအနေဖြင့် ပညာ ဆက်လက် မသင်ယူနိုင်ကြရသနည်း။

၂။ အဘယ်ကြောင့် အချို့သော ယောက်ဗျားလေးများအနေဖြင့် ပညာ ဆက်လက် မသင်ယူနိုင်ကြရသနည်း။

၃။ ကျောင်းပညာ မပြည့်စုံပါလျက် မည်သို့သော လုပ်ငန်းခွင်များတွင် ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်တတ်ကြသနည်း။

၅။ ဖော်ပြပါ ယေားကို ကြည့်ရှု သုံးသပ်ပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

အထက်တန်းကျောင်းပညာရေးတွင် စာရင်းသွင်း အပ်နံမှုပြ ယေား

နိုင်ငံ	ယောကျုံးလေး	မိန်းကလေး
ကမ္မာဒီးယား	၃၀	၁၉
မြန်	၇၃	၇၉
အင်ဒိန်းရှား	၅၄	၅၄
လာအို	၃၈	၃၂
မွန်ဂိုးလီးယား	၇၂	၇၃
မြန်မာ	၃၆	၃၄
ပါပူဝါ နယူးဂိန်	၂၇	၂၁
မိလစ်ဂိုင်	၅၄	၆၅
ဗန်နျူရာတူ	၂၇	၂၈

Source: *The State of the World's Children, UNICEF, 2006*

၁။ မေးခွန်း (၁) တွင် ဖြေဆိုခဲ့သည့် အဖြေများနှင့် ပြန်လည် တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပြီး ကိုက်ညီမှုရှိ၊ မရှိ သုံးသပ်ပေးပါ။

၂။ ဖော်ပြပါ ယေားအရ နိုင်ငံအသီးသီးရှိ ကျောင်းသူကျောင်းသားတို့၏ အထက်တန်းကျောင်းပညာ ဆက်လက်သင်ကြား နိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သည်တို့ လေ့လာသိရှိရသနည်း။

၃။ ဖော်ပြပါ ယေားတို့အရ နိုင်ငံအချို့တို့တွင် အထက်တန်းပညာရေးအတွက် ကျောင်းအပ်နံမှု လျော့နည်းရသည့် အကြောင်းရင်းများကို ဖော်ပြပေးပါ။

၄၁၂ ကျောင်းသားအဖြစ်ပြု ပညာရေး၊ ကျောင်းသူအဖြစ်ပြု ပညာရေး

က။ ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများအနေဖြင့် တက်ရောက် သင်ကြားနေကြသည့် ကျောင်းအသီးသို့တွင် တူမှုသော အခွင့်အရေးများ ဆက်ဆံ ခံစားကြရသည်ဟု ထင်ပါသလား။ ကျောင်းသားတစ်ဦး၊ ကျောင်းသူတစ်ဦးဖြစ်ခြင်း၏ အကောင်း၊ အဆိုးတို့ကိုပါ ဖော်ပြုပေးပါ။

ဤ။ အောက်ဖော်ပြုပါ ကမ္ဘာတစ်စုံမှ ကျောင်းသားများ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများ၏ ပြောဆိုချက်တို့ကို လေ့လာ သုံးသပ်ပြီး ယေားတွင် ဖြည့်စွက်ပေးပါ။

ကျောင်းသား	ကျောင်းသူ
ကျောင်းသားဖြစ်ရခြင်း၏ အားသာချက်များ	ကျောင်းသားတစ်ဦး ကြံ့တွေ့နိုင်သည့် အခက်အခဲများ
	ကျောင်းသူဖြစ်ရခြင်း၏ အားသာချက်များ

ဆရာ၊ ဆရာမတွေက အတန်းထဲမှာဆို ကျောင်းသားတွေကိုပါ
ဦးစားပေးတယ်။ ဘာကြောင့် လည်းတော့ သမီးလည်း
နားမလည်ဗျား။

မြန်မာနိုင်ငံမှ (၁၃) နှစ်အချယ် ကျောင်းသူတစ်ဦး

ကျွန်ုင်မသင်ရတဲ့ အတန်းတွေမှာတော့ မိန်းကလေးတွေက
ယောက်၍လေးတွေထက် စာပိုတော်ကြတယ်။ ပြီးတော့
ကျောင်းမှာကလည်း ဆရာမတွေကြိုးပဲ။ ဒီတော့ မိန်းကလေး
တွေကို ပိုပြီး ဂရုစိုက်ပေးကြတယ်။ ကျောင်းသားတွေကြတော့
သူတို့လူငယ်သဘာဝ ဆောက်ပေါ်ကြတာကို ခွင့်ပြထား
ပေမယ့်၊ မိန်းကလေးတွေကိုတော့ မမှားသင့်တာ မမှား
ကြရအောင် ထိန်းကွပ်ပေးရတယ်။

မြန်မာ ကျောင်းဆရာမတစ်ဦး

လေ့လာသူတေသနပြုချက်များအရ ကျောင်းသား
ကျောင်းသူတို့၏ စာပိုက်နိုင်စွမ်းအပေါ် မှတည်လျက်
ဆရာများ၏ ထိန်းကျောင်းဆက်ဆံမှ ကွာခြားလျက်
ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ အများအားဖြင့် ကျောင်းသား
တို့ကို ဆရာများက ကောင်းကောင်းမွန်မွန် ဆက်ဆံ
တတ်ကြပြီး စာကျက်ချိန် ကျက်၊ ကစားချိန် ကစား
စသည်ဖြင့် လွတ်လပ်ခွင့် ပေးထားကြသည်။ ကျောင်းသူ
တို့မှာမူ ကျောင်းသားများလောက် ဂရုစိုက် မခံကြရပဲ
စာသင်ခန်းအတွင်း ထိုင်ရာတွေပင် နောက်ပိုင်းထိုင်ခုံ
များခြားသာ နေရာချ ထားတတ်ကြောင်း ဆိုကြသည်။
အချို့သော ကျောင်းများတွင် ကျောင်းသားများက ထောက်စား
နေကြခိုင်းမြှု ကျောင်းသူတို့မှာ သန့်ရှင်းရေး လုပ်ကြရကြောင်း
သိရှိ ရသည်။

ဗုံးဖြိုးပြီး နိုင်ငံများရှိ ကျောင်းများတွင် ကျောင်းသူတို့
က ကျောင်းသားများထက် ပညာရည် စွမ်းဆောင်မှ
ကောင်းမွန်နိုင်ကြသော်လည်း ဗုံးဖြိုးဆနိုင်ငံတို့တွင်မူ
ကျောင်းသားများကသာ အမှတ်များများ ရတတ်ကြ
သည်ကို လေ့လာသိရှိရပေသည်။

Source: State of the World's Children 2007
(UNICEF)

ကျွန်မတိ၊ ကျောင်းတက်တုန်းကတော့ ယောက်သူးလေး တွေက ပိုပြီး လွှဲတ်လွတ် လပ်လပ် ရှိကြသလိုပဲ။ သူတို့တွေက စာသင်ခန်း အပြင်တက်ပြီး အားကစားတို့၊ လက်တွေ၊ လုပ်ငန်းတို့၊ ဆောင်ရွက်ကြရတဲ့ အချိန်မှာ ကျွန်မတိ၊ မိန်းကလေးတွေကတော့ စာသင်ခန်းထဲမှာ အပ်ချုပ်တို့၊ အချက်အပြုတဲ့ တို့ကို သင်ကြရတယ်။

အင်လန် ကျောင်းဆရာမတစ်ဦး

နိုင်ငံအသီးသီးရှိ ကျောင်းများတွင် ပညာသင်ကြားနေသည့် ကျောင်းသား ကျောင်းသူ အချို့အစားပမာဏ တူမျှကြသော်လည်း ထိကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများသည် ကွဲပြားစွာ ဆက်ဆံထိန်းကျောင်းမှု ခံရလျက် ရှိပေသည်။ အချို့သော ကျောင်းသားများသည် ဆူဗုကြိမ်းမောင်းမှု ခံကြရပြီး အချို့သော ကျောင်းသူကလေးများ အနေဖြင့် သူတို့အပေါ် ဆရာ၊ ဆရာမတို့က ဂရတစိုက် ဆက်ဆံပေးကြလေ မရှိကြောင်းဆိုထားသည်။ ကျောင်းသူကလေးများသည် ကျောင်းသားတို့၏ နှောင့်ယုကြားနောက်မှုမျိုးလည်း ကြံတွေ့ရတတ်ပေသည်။

Source: <http://www.ungei.org/gap/reportPacific.html>

၅။ ရွှေ့တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူတစ်ဦးဖြစ်ရခြင်း၏ အကောင်းအဆိုးတို့နှင့် တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပြီး စာဖတ်သူ၏ လူမှုအသိင်းအပိုင်းအတွင်း အခြေအနေများနှင့် ကိုက်ညီမရှိ၊ မရှိ ဖော်ပြပေးပါ။

၆။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြဖော်ပါ။

၁။ အချို့သော ဆရာ၊ ဆရာမများ အနေဖြင့် ကျောင်းသူနှင့် ကျောင်းသားတို့အကြား ခွဲခြားဆက်ဆံရသည့် အကြောင်းရင်းတို့ကို ဖော်ပြပေးပါ။

၂။ ထိုကဲ့သို့ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို စာဖတ်သူအနေဖြင့် လက်သင့်ခံနိုင်ပါသလား။ သင့်တော်သည်ဟု ထင်ပါသလား။

၃။ ဆရာတို့၏ ကျောင်းသားတို့အပေါ် ဆက်ဆံမှုများ တစ်နေရာနှင့် တစ်နေရာ မတူကွဲပြားရသည့် အကြောင်းရင်းကို ဖော်ပြပေးပါ။

၄။ ထိုကဲ့သို့ ကျောင်းသားနှင့် ကျောင်းသူတို့အပေါ် ဆက်ဆံမှုများ မတူညီခြင်းကြောင့် ထိကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူတို့နှင့် သူတို့၏ လူအဖွဲ့အစည်းအပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်သည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

၆။ အောက်ပါ စာပိုဒ်တို့ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ရဖြေဆိုပါ။

သူ၊ အမည်မှာ ထူးထူးဖြစ်ပြီး ထိုင်းနိုင်ငံတွင် မိဘနှစ်ပါးနှင့်အတူ အခြေချ နေထိုင်လျက် ရှိသည်။ မြန်မာပြည်တွင် နေထိုင်ခဲ့စဉ်က ကျောင်းပညာကို ဖြောင့်ဖြောင့်ဖြူးဖြူး မသင်ကြားနိုင်ခဲ့သဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ကျောင်းတက်သောအခါ အတန်းဖော်များနှင့် နှိုင်းယုံုပါက အသက် အနည်းငယ်ကြီးနေသည်။ သူတက်ခဲ့ရသည့် အတန်းမှာ ဆင့်မတန်းဖြစ်သော်လည်း အတန်းဖော်များထက် အသက်ကြီးနေသည့် အတွက်ကြောင့် သူကိုယ်တိုင် သိမ်းယိုစိတ် ခံစားခဲ့ရသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း စားဝတ်နေရေးအတွက် မိဘတို့ကို တစ်ဖက်တစ်လမ်းက ကူညီရန် လိုအပ်နေသဖြင့် နေမတန်းကို ဆက်လက် မတက်ရောက်တော့ဘဲ စက်ရုံတစ်ရုံတွင် အလုပ်ဝင်လုပ်နေရသည်။

စန္ဒာမှာ အသက် (၁၅) နှစ်ရှိပြီ ဖြစ်ပြီး နယ်စပ်ကျေးလက်တော့ရွာကလေးမှ ဖြစ်သည်။ ကျောင်းတွင် ထူးခွာ့သူ ကလေးမလေးဖြစ်ပြီး ကျောင်းဆရာမတစ်ဦး ဖြစ်ရမည်ဟု ရည်မှန်းချက်ရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကံတရားက မျက်နှာသာမပေးဘဲ ကိုယ်ဝန်ရရှိခြုံပြီး လက်ထပ်ထိမ်းမှားခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ သူ့အနေဖြင့် ပညာ ဆက်လက် သင်ကြားလို့သော်လည်း ကျေးစွာတွင်း လူကြီးသူမတို့က ကျောင်းတစ်ဖက် အိမ်ထောင်တစ်ဖက် လုပ်ဆောင်ခြင်းကို ကန်းကွက် တားမြစ်ကြသဖြင့် သူ၏ ဆရာမဖြစ်ရမည်ဟူသော အိမ်မက်တို့ကို စွန်းလွတ်ကာ နေမတန်းဖြင့်ပင် ကျောင်းထွက် ခဲ့ရသည်။

- ၁။ ဖော်ပြပါ ဖြစ်ရပ်များနှင့် အလားသဏ္ဌာန်တူသည့် အခြေအနေမျိုး မိမိတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် တွေ့မြင် ကြားသိမ္မားပါသလား။
- ၂။ ထူးထူးနှင့် စန္ဒာတို့အနေဖြင့် ကျောင်းဆက်လက် မတက်ရောက်နိုင်ကြ၍ မည်သို့ ခံစားကြရသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၃။ အကြောင်းအမျိုးမျိုးတို့ကြောင့် ကျောင်းထွက်ခဲ့ရသည့် ဖြစ်ရပ်များကို ကျောင်းသားများတွင် တွေ့ရှိရမှုများသလား၊ ကျောင်းသူတို့တွင် တွေ့ရှိရမှုများသလား ဆိုသည်ကို ဆန်းစစ်ပေးပါ။
- ၄။ အထက်ဖော်ပြပါ ထူးထူးနှင့် စန္ဒာတို့ကဲ့သို့ လူငယ်များအနေဖြင့် ပညာ ဆက်လက် သင်ကြားနိုင်စေရန် မည်သည်တို့ လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်သည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

၄၃ တက္ကသိုလ်ပညာရေး

၁။ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများတွင် မည်သူတို့က တက္ကသိုလ်ပညာရေးကို ပိုမို ရရှိနိုင်ကြသနည်း။ အမျိုးသားများသာ လေ့လာသည့် ဘာသာရပ်များ၊ မေဂျာများ၊ အမျိုးသမီးများသာ လေ့လာသည့် ဘာသာရပ်များရှိ၊ မရှိကိုပါ ဆန်းစစ်ပေးပါ။

၂။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မိမိတို့၏ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်နှင့် နှိုင်းယူဉ် သုံးသပ်ပေးပါ။

တက္ကသိုလ်များ၏ ဝင်ခွင့်ရာနှင့် တိုးတက်လာမှုနှင့်အတူ အမျိုးသမီးများ တက္ကသိုလ်ပညာရေးရရှိမှုမှာလည်း သို့သိသာသာ များပြားလာသည်။ ကုန်လွန်ခဲ့သည့် ရာစန္စာများအတွင်း အမျိုးသားများသာ တက္ကသိုလ်ပညာရေးကို ရရှိနိုင်ခဲ့ကြသော်လည်း ယနေ့ခေတ် အခါတွင် တက္ကသိုလ်အသီးသီးမြှုံး တက်ရောက်နေသည့် အမျိုးသမီးများမှာ အမျိုးသား ပမာဏထက်ပင် များပြားနေကြောင်း တွေ့ရပေသည်။

ထိုကဲ့သို့ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများ တက္ကသိုလ်တက်ရောက်မှု အချိုးအစား တူမှုလာသော်လည်း သင်ကြားသည် ဘာသာရပ်များတွင်မူ ကွဲပြားမှုများရှိနေသေးသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ပညာရေး၊ ကျိုးမာရေး၊ လူမှုရေးသိပ္ပါး၊ လူမှုဖော်နှင့် ဝိဇ္ဇာဘာသာရပ်များတွင် အများဆုံး တက်ရောက်ကြပြီး အင်ဂျင်နီယာနှင့် သိပ္ပါဘာသာရပ်များ တွင်မူ အချိုးသမီးအနည်းစုသာ တက်ရောက်ကြသည်ကို လေ့လာ သိရှိရသည်။

Source: The World's Women 2010

၁။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

၁။ မိမိ၏ အနှစ်သက်ဆုံး ဘာသာရပ်များကို ဖော်ပြပေးပါ။

၂။ မြန်မာအမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် တက္ကသိုလ်အသီးသီးတွင် တက်ရောက်သင်ကြားကြရာ၌ စာပိုဒ်တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် ဘာသာရပ်များအတိုင်း လေ့လာသင်ယူကြပါသလား။ သို့မဟုတ် စာပိုဒ်ပါ အကြောင်းအရာတို့နှင့် ကွဲပြားမှုများ ရှိနေပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။

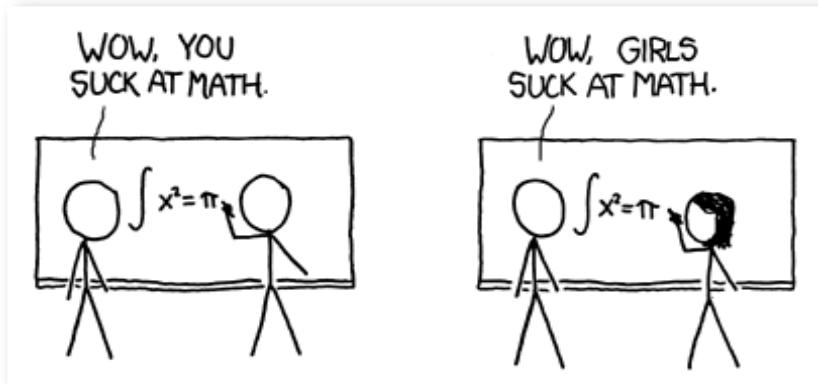
၃။ အမျိုးသားများသာ သင်ကြားသင့်သော ဘာသာရပ်၊ အမျိုးသမီးများနှင့်သာ သင့်လျော်သော ဘာသာရပ်ဟု၌ ခွဲခြားထားသင့်သည်ဟု ထင်ပါသလား။

၄။ တက္ကသိုလ်တွင် သင်ကြားခဲ့သည့် ဘာသာရပ်များက အလုပ်ခွင်ဝင်သည့်အခါ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ လူမှုရေးညီမှု၊ မည်သို့သော သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်သနည်း။

၅။ မြန်မာပြည်၏ တက္ကသိုလ်များတွင် တွေ့ရလုံရှိသော ကျောင်းသားများနှင့် ကျောင်းသူတို့၏ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ လူမှုရေးပြဿနာ၊ အတွေ့အကြံ၊ အခြေအနေတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကွဲပြားမှုများကို ဖော်ထုတ် ဆွေးနွေးပေးပါ။

၃။ ဖော်ပြပါ ကာတွန်းရပ်ပုံကို ကြည့်ရှုသုံးသပ်ပြီး အမျိုးသမီးတို့၏ ပညာရည်စွမ်းဆောင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သို့ ရှုမြင်ကြသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

မင်း သရီးညံ့တာပဲ

မိန်းကလေးတွေ သရီးညံ့တာပဲ။

ဘခန်း (၄) ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း

က။ အတန်းဖော်တစ်ဦးနှင့် တွဲဖက်၍ အောက်ပါတို့ကို ဆွေးနွေး အဖြောပေးပါ။

၁။ မိမိတို့ ဖြတ်သန်းခဲ့ရသည့် ပညာရေးစနစ်တွင် ကျောင်းသားများနှင့် ကျောင်းသူတို့အပေါ် ဆက်ဆံမှုများအကြား ကွဲပြားခြားနားမှုရှိ၊ မရှိ သုံးသပ်ပေးပါ။ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေမျိုးကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ဖူးပါက မည်သို့ ရှုမြင်ခံစားရသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

၂။ စာသင်ကျောင်းများ အနေဖြင့် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူတိုင်း အခွင့်အရေးများ တန်းတူညီတဲ့ ခံစားနိုင်စေရန် မည်သို့ ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်မည်ကို ဆွေးနွေးပါ။

၃။ မိမိတို့ တက်ရောက်ခဲ့သည့် ကျောင်းများတွင် ကျောင်းသားများ၏ စာလိုက်နိုင်မှုအား ကောင်းပါသလား။ (သို့) ကျောင်းသူများက ပိုမို ထူးချွန်ကြပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။

ဒ။ သင်ခန်းစာပါ အကြောင်းအရာတို့ကို အခြေခံ၍ အောက်ပါတို့ကို အနက် ဖွင့်ဆိုပေးပါ။

၁။ စာတတ်မြောက်မှုနှင့်။

၂။ ပညာဆက်လက် မသင်ကြားနိုင်မှာ။

၃။ လက်တွေ့ အသုံးချ ပညာရပ်များ။

ဂ။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို စာရိုက်တစ်ပိုဒ်ဖြင့် ဖြေဆိုပေးပါ။

၁။ စာမတတ်မြောက်ခြင်း၏ အကျိုးဆက်များကို ဖော်ပြပေးပါ။

၂။ အချို့သော ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူတို့အနေဖြင့် အခြေခံပညာ မတက်ရောက်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းတို့ကို ဖော်ထုတ်ပေးပါ။

၃။ အချို့သော ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများအနေဖြင့် အထက်တန်းပညာ ဆက်လက် မတက်ရောက်နိုင်ကြရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းတို့ကို ဆွေးနွေး ဖော်ပြပါ။

ဘခန်း (၅) မခေါ်

tce(5) tE~~မြန်မာစာ~~ ပြန်လည်

ဤအခန်းတွင် ကိုးကွယ်ယံကြည့်မှုတို့၏ လူမှုကဏ္ဍအပေါ် သက်ရောက်မှုများ ဖော်ပြပေးထားပြီး ဘာသာတရား တစ်ရပ်ခြင်းစီ၏ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ငြင်းတို့အပေါ် လွမ်းမိုးနေသည့် နောက်ခံအကြောင်းတရားများ အစရှိသည်တို့ကို တင်ပြထားပေသည်။ ထို့အပြင် ဖြန့်မာနှင့် အာရုံနိုင်ငံအသီးသီးတွင် ကိုးကွယ်မှုများသည့် ဘာသာကြီးများနှင့် ထိုဘာသာတရားတို့တွင် ပါရှိသည့် အဆုံးအမှုများ၊ ခေါင်းဆောင်မှုကဏ္ဍအပေါ် အမြင်များကို ဆန်းစစ်စေမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ‘ဘာသာမဲ့’ များနှင့် လိုင်မှုရေးရာတို့အကြေား ဆက်နွယ်ပုံနှင့် ဘာသာရေး မပြင်းထန်သည့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတို့၏ အခြေအနေတို့ကိုပါ သိရှိစေမည် ဖြစ်သည်။ ထိုမျှသာမက ကိုးကွယ်ယံကြည့်မှုတို့က အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသမီးတို့အကြေား တန်းတူညီမှုမှ မရှိရန် တွန်းအေး ပေးနေမှုရှိ၊ မရှိကိုပါ ဝေဖန်ဆန်းစစ်စေမည် ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ဘာသာကြီးများ၏ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွက် လိုင်မှုရေးရာအပေါ် အမြင်များကို မည်သို့ ပြေားလဲစေနိုင်သည်ကို ဖော်ပြပေးထားပြီး ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်တို့၏ အဆိုပါ အကြောင်းအရာတို့အပေါ် မည်သို့ ရှုမြင်ထားကြသည်ကို လေ့လာသုံးသပ်နိုင်စေမည့် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ချက်များလည်း ပါဝင်ပေ သည်။

A_ဤဗုံး

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ ဗဟိုသုတများ တိုးမှားလာမည် ဖြစ်သည်။

- ကိုးကွယ်မှု အများဆုံး ဘာသာကြီးများနှင့် ငြင်းတို့၏ လိုင်မှုရေးရာအပေါ် အမြင်အယူအဆများ၊
- အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ အမြင်များနှင့် ပတ်သက်၍ ဘာသာရေး၏ လွမ်းမိုး သက်ရောက်မှုများ၊
- ဘာသာတရားတစ်ခုနှင့် တစ်ခုအကြေား ခေါင်းဆောင်မှု၊ လူမှုရေးရာနှင့် Gender ဆိုင်ရာ အကြောင်းခြင်းရာ တို့အပေါ် ထားရှိသည့် ကွဲပြားသော အတွေးအမြင် အယူအဆများ၊
- ဘာသာမဲ့နှင့် လိုင်မှုရေးရာတို့အကြေား ဆက်နွယ်မှု၊
- အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ တန်းတူညီမှုရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဘာသာတရား အသီးသီး လက်ခံယူဆထားချက်များ။

u_ဤfusiform

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ အရည်အသွေး များ တိုးမှားလာမည် ဖြစ်သည်။

- မိမိတို့ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာတရားနှင့် အခြားသော ဘာသာကြီးများ၏ လိုင်မှုရေးရာ ကွဲပြားမှုအပေါ် အမြင် များကို လေ့လာသိရှိလာနိုင်မည်။
- ဘာသာတရားတစ်ရပ်ဆံတွင် ဖော်ပြပါရှိသော Gender ဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အတွေးအခေါ် တို့ကို အသေးစိတ်ရှုမြင် သုံးသပ်လာနိုင်မည်။
- ဘာသာတရားအသီးသီး၏ လိုင်မှုရေးရာ ခွဲခြားမှုများအပေါ် ထားရှိသည့် ကွဲပြားသော လက်ခံများ၊ အယူအဆများကို တိုင်းတာ ဆန်းစစ်လာနိုင်မည်။
- မိမိတို့ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာရေးတွင် အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသမီးတို့အပေါ် ထားရှိသည့် စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များကိုပါ သိရှိ လာနိုင်သည်။
- အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသမီးတို့အကြေား တန်းတူညီမှုများနှင့် ဘာသာမဲ့ဖြစ်ခြင်း၊ မဖြစ်ခြင်းတို့၏ ဆက်နွယ်မှုကိုပါ သိမြင် သဘောပေါက်လာမည်။
- လိုင်မှုအခြေပြု တန်းတူညီမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ဘာသာရေး၏ အခန်းကဏ္ဍတို့ကို ဆန်းစစ်လေ့လာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။
- ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ခေါင်းဆောင်တို့၏ Gender အပေါ် အမြင်များကိုပါ ဆွေးနွေးသိရှိနိုင်စေမည် ဖြစ်သည်။

ဘခန်း (၅) ကိုးကွယ်ယံ့ကြည့်မှု

၅.၁ ကိုးကွယ်မျှနှင့် အမျိုးသား အမျိုးသမီးအိုင်ရော လူမှုကဏ္ဍ

- a)** ဖော်ပြပါ ကာတွန်းရပ်ပုံကို ကြည့်ရှုပြီး ထိအမျိုးသမီးတို့အနေဖြင့် အဘယ်ကြောင့် ထိသို့ ဝတ်ဆင်ထားသည်ကို ဝေဖန်သုံးသပ်ပေးပါ။
- b)** စာဖတ်သူ လေ့လာသိရှိထားသည့် ဘာသာအယူဝါဒတို့ကို စာရင်းပြုစုပြုပြီး ထိဘာသာတို့တွင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍ သတ်မှတ်ချက်များရှိ၊ မရှိကို အောက်ပါ ယေားတွင် ဖြည့်စွက်ပေးပါ။

ဘုရားသင်အပေါ် အပ်နှင်းတဲ့အနေနဲ့ သီလရှင်တွေက ပေါင်းအစမြေအဆုံး လုံလုံမြို့မြို့ ဝတ်ဆင်ထားနိုင်တယ်နော်။

ဒါပေမယ့် မွတ်ဆလင် မိန်းကလေးငယ်တစ်ယောက် ဒီအတိုင်း ဝတ်ဆင်တဲ့အခါ ဘာကြောင့်များ အဖိန့်ပို့ရပါလိမ့်။

	အမျိုးသား	အမျိုးသမီး
ခရစ်ယာန်ဘာသာ		
အစွဲလာမ်ဘာသာ		
ဗုဒ္ဓဘာသာ		
အခြား ကိုးကွယ်ယံ့ကြည့်မှုများ		

- ၅။ စာဖတ်သူ ပါဝင်ပတ်သက်မှုရှိသည့် ကိုးကွယ်မှုတစ်ရပ်အပေါ် အခြေခံလျက် အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

၁။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ခေါင်းဆောင်မှုတာဝန်ကို အမျိုးသားများ တာဝန်ယူကြရပါသလား၊ သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးတို့ တာဝန်ယူကြရပါသလား။

၂။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အထွတ်အမြတ်နေရာများသို့ သွားရောက်ရာတွင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့အပေါ် ကန်းသတ်တားမြစ်ထားမှုများ ရှိပါသလား။

၃။ အမျိုးသားတစ်ဦး၊ အမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေဖြင့် လိုက်နာ ကျင့်ကြရမည့် ကျင့်ဝတ်၊ တာဝန်များ ရှိပါသလား။

၄။ ထိုကျင့်ဝတ်များ ထားရှိ ကျင့်သုံးကြရသည့် အကြောင်းရင်းတို့ကို ဖော်ပြပေးပါ။

၅။ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ဘာသာဝင် လူငယ်လူရွယ်များအား Gender ဆိုင်ရာ အကြောင်းခြင်းရာတို့ကို သင်ကြားပေးသင့်သည်ဟု ထင်ပါသလား။ မည်သည်တို့ကို ထည့်သွင်း သင်ကြားပေးအပ်သနည်း။

ବୁ॥ ଦୋହରାର ପି ଫ୍ରେଶିଜୁଗ୍ନ ତିକ୍କି ଲେଲା ଯୁଃବାର୍ତ୍ତିଃ ମନ୍ତ୍ରୀର୍ଥୀ ଫ୍ରେଶିଜୁଗ୍ନକ ମନ୍ତ୍ରୀର୍ଥୀ କିଃଗୁର୍ଯ୍ୟଯୁଂକ୍ରମ୍ଭମ୍ଭଗ୍ନି କିଯିତଃପ୍ରୁସନ୍ତି କିମ୍ବା ଫେର୍ପ୍ରବେଷିବି॥

၄၁ အယားတွင်ရှိသည့် ခေါင်းစဉ်တစ်ခုချင်းစီအတွက် ကိုးကွယ် ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ လက်ခံယူဆထားချက်များကို ဖြေကြားပေးပါ။

ကိုယ်တွင်မှု	လူမှုရေးဆိုင်ရာ အမြင်များ	ခေါင်းဆောင်မှု	ဘာသာအယူဝါဒ

ବ୍ୟାକ୍‌ରେ:ଶିଳ୍ପୀଙ୍କ ଆଭିନନ୍ଦମୁଖ:

၃။ “ကျွန်တော်တို့ ဘာသာအရတော့ ဘုရားသခင်ရဲ့ မေတ္တာရိပ်အောက်မှာ လူသားတိုင်းဟာ အတူတူပါပဲ။ ဒါပေမဲ့လည်း ကျွန်တော်တို့ လူအဖွဲ့အစည်းအနေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ်မှာ အရင်လို ဖိနိပ်ချုပ်ခြယ်နေကြတုန်းပဲ။”

၁။ “ကျွန်ုင်မတိအနေနဲ့ အစွဲလာမ်သမိုင်းရာဝေင်ထဲက အမျိုးသမီးတွေကို စံထားပြီး အစွဲလာမ်အမျိုးသမီးတွေရဲ့ သရုပ်သကန်အစ်အမှန်တွေကို ထင်ဟပ်ဖော်ဖောင်ပေးလျက်ရှိပါတယ်။ ပြီးတော့ ဘာသာဝင် အမျိုးသမီးတွေနဲ့လည်း တွေ့ဆုံးပွဲတွေ၊ ခွေးနေးမှုတွေ ကျင်းပပေးပြီး အမျိုးသမီးတို့ရဲ့ လူမှုဘဝ တိုးတက်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါတယ်။”

၂။ ‘ကျူးကျော်နယ်ချဲ့မှုတွေက ကျပ်တို့ တိုင်းပြည်မှုရှိတဲ့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍတွေအပေါ်မှာ လွမ်းမိုးသက်ရောက်မှု ရှိတာကို တွေ့ရတယ်။ လူမှုအသိင်းအင့်င်းတွေဘက်ကလည်း သူတို့ လက်ခံ ကျင့်သုံးနေတဲ့ လူမှုရေးဆိုင်ရာ သက်မှတ်ချက်တွေနဲ့ အမျိုးသမီးထူကြီးအတွက် ဆိုပြီး ပြင်ပက ဝင်ရောက်လာတဲ့ ဘာသာအယူဝါဒတွေကို တားဆီး ကာကွယ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အကျိုးဆက်အနေနဲ့ ကျွန်ုင်တော်တို့ရဲ့ လူမှုသက်မှတ်ချက်တွေဟာ ပိုမို ကျဉ်းကြပ်လာပြီး အရှယ်မရောက်ခင် လက်ထပ်မှာ၊ တစ်ခုလပ် အမျိုးသမီးတွေ စွဲဆောင်မှု မရှိအောင်ဆိုပြီး ကတုံး တုံးပေးထားမှုတွေအထိ ဖြစ်ပွား ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရပါတယ်။”

ခေါင်းဆောင်မှု

၁။ “အငွေ့အစည်းအသီးသီးတွင် အရေးကြီးဆုံး ခေါင်းဆောင်မှုတာဝန်တွေကို အမျိုးသားတွေကပဲ တာဝန်ယူထားလျက် ရှိပါတယ်။ သူတို့အနေနဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ချုတဲ့အခါ အမျိုးသမီးတွေရဲ့အမြင်တွေကို လျစ်လျှော့စားဆဲဖြစ်ပြီး ကျွန်ုင်မတို့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အရေးပါမှုကို မေ့လျော့နေကြတယ် ထင်ပါရဲ့။”

၂။ “အမျိုးသမီးတွေဟာ အမျိုးသားတွေထက် နိမ့်ကျော်ယိုပြီး မြတ်စွာဘုရားက မဟောကြားခဲ့ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ ပုံးပိုးဘာသာဝင်တွေ အနေနဲ့ ဒီအချက်ကို မေ့လျော့နေကြပုံး ရတယ်။”

၃။ “ဆစ် (Sikh) ဘာသာဝင် အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် ယခုအခါ၌ ဘာသာရေးတွင် ထဲထဲဝင်ဝင်ပါဝင်မှု လျော့နည်း လာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပုံးမှန်အားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် သီလစောင့်ထိန်းခြင်း၊ ဘုရားကျောင်းမှန်မှန်တတ်ခြင်း၊ တရားတော်မြတ် ဟူကမ် (Hukam) ကို လေးစားလိုက်နာခြင်း၊ ဘာသာရေးပွဲများ စီစဉ်ကျင်းပခြင်း၊ ဂါထာများ ရွတ်ဖတ် ပူဇော်ခြင်းတို့ကို ပုံးမှန် ပြုလုပ်ကြရမည် ဖြစ်သော်လည်း ယခုအခါ အမျိုးသမီးအနည်းစုကသာ လုပ်ဆောင် ကြသည်။ လေးလာသူတို့၏ အမြင်အရ ဤဘာသာသည် အမျိုးသားများကို ဦးစားပေးလွန်းသည့် ဘာသာတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု လည်း ဆိုကြသည်။”

ဘာသာအယူဝါဒမှ သပ်ပြမှု

၁။ “ကျွန်ုင်စင်းယောက်က ကြားဖူးတဲ့ ပုံးပြင်တစ်ပုံးရှိတယ်၊ ငြက်တစ်ကောင်နဲ့ သူ့တောင်ပုံနှစ်လက်အကြောင်း ပုံးပြင်ပေါ့။ ပြီးတော့ အဲဒီတောင်ပုံတစ်လက်စိုက် ‘ယောက်ဗျား’ နဲ့ ‘မိန်းမ’ ကို ကိုယ်စားပြုနေကြတယ်။ တောင်ပုံနှစ်လက်က ဘက်မမျှရင် ငြက်တစ်ကောင်အနေနဲ့ ခပ်ဖြင့်ဖြင့်ကို၊ ချောချောမွဲ့မွဲ့ မပုံနှင့်တော့ဘူးတဲ့။”

၂။ “ဘုရားသခင်က ယောက်ဗျားတိုင်း၊ မိန်းမတိုင်းကို အတူတူပဲလို့ ရှုမြင်ထားတော်မှုပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ လိုအပ်မှုတွေအပေါ် အကြော်ပြီးတော့ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး အခွင့်အရေးတွေ ကွဲပြားမှုရှိနေတာကိုလည်း သီမြင်တော်မှုပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေ အနေနဲ့ ကိုယ်ပိုင်လွှာတ်လပ်မှုတွေ ရရှိ ပိုင်ဆိုင်သင့်ကြပြီး မျိုးရုံးအမည် ဆက်ခံခွင့်၊ ဥစ္စာစန် စုဆောင်းခွင့်တို့ကိုလည်း ပေးအပ်ထားသင့်ပါတယ်။ အမျိုးသားတွေဘက်ကလည်း အမျိုးသမီးတို့အပေါ် စောင့်ရောက်မှု အပြည့်နဲ့ လိုအပ်ချက် များကို ဖြည့်ဆည်း ဆောင်ရွက်ပေးကြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။”

၃။ “ပုံးပိုးဘာသာဝင်တွေအနေနဲ့ ခေတ်ရောစီးကြောင်းကို မျက်ခြေမပြတ်ပေါ် အကျင့်တရားက တစ်ဖက်၊ ခေတ်နဲ့အညီ လိုက်လျော့ညီတွေ ပြုမှုနေထိုင်မှုက တစ်ဖက်ဖြင့် မျှတစ္ဆေး ကျင့်ကြံနေထိုင်ကြရမှာ ဖြစ်သလို အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍကိုလည်း မမေ့မလျော့ဘဲ ဖော်ဆောင်သင့်လုပါတယ်။”

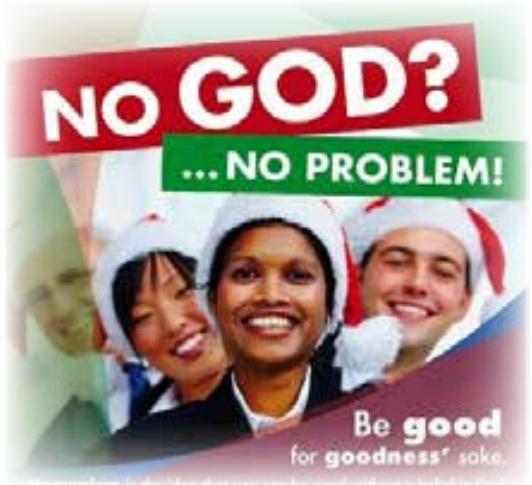
- ၁။ အထက်ဖော်ပြပါ ခေါင်းစဉ်တိုင်းအတွက် အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပေးပါ။
- ၂။ မိမိတို့ ကိုးကွယ်ယုံကြည်သော ဘာသာတရားတွင် အထက်ဖော်ပြပါ အခြေအနေမျိုးနှင့် ကြံတွေ့နေရမှုရှိ၊ မရှိ ဆန်းစစ်ပေးပါ။
- ၃။ ထိုဘာသာတရားတို့တွင် တွေ့ရသည့် တူညီသော အတွေးအခေါ်၊ အယူအဆတို့ကို ဖော်ပြပေးပါ။

- ၄။ စာဖတ်သူတို့ လေ့လာ သိရှိခဲ့သည့် ဘာသာတရားတို့ရှိလျင် ငွေးတို့ကို အခြေခံပြီး အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သို့ ဖော်ပြပါရှိသည်ကို ယေားတစ်ရပ်ပြုစု ရေးဆွဲပေးပါ။

၅။ ဘာသာမျိုးခြင်းနှင့် Gender

ကဗျာ။ ဘာသာအယူဝါဒ ကိုးကွယ်မှု မရှိသူများ အကြောင်းကို ကြားသိမှု ပါသလား။ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်တွင် ‘အစွဲလာမဲ့၊ ခရစ်ယာနဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုးကွယ်သူ’ ရာခိုင်နှုန်း မည်မျှရှိ၍ ‘ဘာသာမဲ့’ ရာခိုင်နှုန်း မည်မျှ ရှိသည်ကို ဖော်ပြပါ။

၆။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး တစ်ဖက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

လေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ ‘ဘာသာမဲ့’ ပေါ်များသည့် နိုင်ငံများသည် လူသားအချင်းချင်းကြား တန်းတူညီမှုမှု အမြဲ့မားဆုံး ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရှိရပြီး ဘာသာအယူဝါဒ ပြင်းထန်သည့် တိုင်းပြည်များတွင် ဖိန့်ပိများ ထူထဲနေသည်ကို သိရှိရသည်။ လူသားဖွံ့ဖြိုးမှုအဖွဲ့မှ ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်သည့် ‘အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်မှု မြှင့်တင်ရေး’ အစီရင်ခံစာအရ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့အကြား တန်းတူညီမှုမှု အမျှတဆုံးနိုင်ငံ (၁၀) နိုင်ငံသည် မည်သည့် ဘာသာအယူဝါဒမှ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု မရှိသော နိုင်ငံသားပမာဏ များပြားသည့် တိုင်းပြည်များ ဖြစ်နေကြသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ တန်းတူညီမှုမှု အနည်းဆုံး (၁၀) နိုင်ငံမှာမူကား ဘာသာအယူဝါဒဆိုင်ရာ တစ်ဖတ်သတ်ဆုံးလွန်းသည့် နိုင်ငံသား များပြားပြီး ဘာသာမဲ့ဦးရေးရေးပါးသည့် တိုင်းပြည်များ ဖြစ်နေသည်ကို အံ့ဩဖွယ် လေ့လာသိရှိရပေသည်။ နိုင်ငံရေးတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှုများသည့် တိုင်းပြည်များ ဖြစ်သည့် ဆီဒင်၊ ဒီန်းမတတ်ကဲ့သို့သော နိုင်ငံများတွင်လည်း ဘာသာမဲ့ဦးရေးရေးပြားကြပြီး ပါကစွဲတန်း နိုင်ဂျားရီးယား ကဲ့သို့သော ဘာသာအယူဝါဒ ပြင်းထန်သည့် တိုင်းပြည်များတွင်မှု အမျိုးသမီးများ၏ နိုင်ငံရေးတွင် တက်ကြပါဝင်မှု လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့ရေးပေသည်။

ကမ္ဘာ့ဒေသအသီးသီးတို့တွင် ဘာသာမဲ့ဦးရေးရေးများ တစ်စတ်စ တိုးတက်လာကြသည်ကို တွေ့မြင်နေရပေသည်။ သို့ရာတွင် လူဦးရေတိုးပွားမှုနှုန်း မြှင့်မားသည့် ဆင်းရဲသော တိုင်းပြည်များရှိ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင်မှု ဘာသာမဲ့များ တွေ့ရဲသည်။ ‘ဘာသာမဲ့’ ဖြစ်ခြင်းနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတို့အကြား ဆက်နွယ်ပတ်သက်မှုရှိသည်မှု မှန်သည်။ သို့ရာတွင် ဘာသာမဲ့ဦးရေးရဲ့ တိုးပွဲခြင်း၊ လျော့နည်းခြင်းကြောင့် ကောင်းမွန်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် တည်ထောင်နိုင်မည်ဟု ကောက်ချက် မချသင့်ပေ။ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အခြေအနေ၊ အကြောင်းရပ်တို့ကသာ ဘာသာမဲ့ဖြစ်ခြင်း၊ ဘာသာအယူဝါဒတစ်ရပ်ကို အကြောင်းမဲ့ကိုးကွယ်ခြင်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေပေသည်။ (ဥပမာ - အခြေခိုင်ပြီးဖြစ်သည့် လူမှုအသိုင်းအင့်များသည် ဘာသာမဲ့ဖြစ်ရန် အလားအလာ များပြီး၊ လူမှုပြဿနာများ ရင်ဆိုင် ကြံတွေ့နေရသူများမှာမဲ့ ဘာသာရေးကို ထွက်ပေါက် တစ်ရပ်အသွင် ကိုးကွယ်တတ်ကြသည်။)

Source: Cambridge Companion to Atheism: Phil Zuckerman, Atheism - Contemporaty Rates and Patterns

- ၅။ စာပိဒ်ပါ ဖော်ပြပါရှိချက်တို့အရ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုတိနှင့် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့အကြား တန်းတူညီမျှမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ မည်သို့ ဆက်စပ်နေသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၂။ စာပိဒ်ပါ အကြောင်းအရာတို့ကို စာဖတ်သူအနေဖြင့် မည်သို့ ရှုမြင်သုံးသပ်မိသနည်း။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။
- ၃။ ဘာသာမဲ့သီးရေ များပြားသည့် တိုင်းပြည်များအနေဖြင့် ဘာသာအယူဝါဒတစ်ရပ်ရပ် အားသန်သည့် တိုင်းပြည်များထက် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ တန်းတူ အခွင့်အရေးများ သာလွန် ကောင်းမွန်ရသည့် အကြောင်းရင်းကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၄။ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့ကြား တန်းတူအခွင့်အရေးများ ဖော်ဆောင်ရာတွင် ဘာသာမဲ့ လူအဖွဲ့အစည်းများတွင် ပိုမို အောင်မြင်မည်ဟု ထင်ပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။

၅၃ ဘာသာဓရေးနှင့် တန်းတူညီမျှမှု

က။ အောက်ပါ အဆိုအမိန့်တို့ကို ဖတ်ရှု သုံးသပ်ပြီး စာဖတ်သူ လက်ခံ ယုံကြည်ထားသည့် အယူအဆများနှင့် ကိုက်ညီမျှရှိ၊ မရှိ ဆန်းစစ်ပေးပါ။

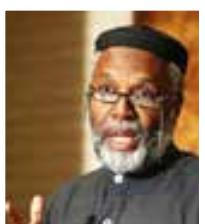
က။ “ဖြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မှုခဲ့တဲ့ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ တုန်းက အီနိုယ်ပြည်ရဲ့ လူအဖွဲ့အစည်းမှာ အမျိုးသားများသာ ကြီးစိုး လွမ်းမိုးနေခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီဇော် အဲဒီအခါမှာ ဖြတ်စွာဘုရားရှင်ရဲ့ တရားတော်တွေဟာ အမျိုးသမီးများဘက်က ရပ်တည်ဟောပြုခဲ့မယ်ဆိုရင် ဒီတရားတော်တွေကို လက်ခံနာကြားမယ့်သူ ရှိပါမလားတောင် မထင်မိဘူး။ ဒီအခြေအနေမျိုး တွေကို ပြင်ဆင်ဖို့အတွက်က ဒီဘက်ဇော် (၂) သုံးဆယ်အတွင်းမှာ ဦးဇော်အနေနဲ့ ကြိုးပမ်းခဲ့ပါတယ်”

The Dalai Lama

၁။ “အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတိုင်းအနေဖြင့် ဂုဏ်သိက္ခာပိုင်းဆိုင်ရာ သာတူညီမျှမှုတွေ ရရှိ ပိုင်ဆိုင်ကြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဖော်ပြပါ တန်းတူအခွင့်အရေးတွေကို လင်နှင့် မယားအကြား၊ မိသားစု အကြား ဆက်ဆံမှုမျိုးတွေမှာသာမက လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတစ်ရပ်လုံးအတွင်းမှာပါ ကျင့်သုံး တည်ဆောက်ကြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။”

Pope Benedict XVI

၁။ “ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ အလွှာလ်အရှင်မြတ်အနေနဲ့ အမျိုးသားတိုင်း၊ အမျိုးသမီးတိုင်းဟာ ပြိမ်းချမ်းစွာ အတူ ရှင်တွေနေထိုင်ကြဖို့ သတ်မှတ် ဆုံးမထားပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ အရှင်မြတ်ကို လေးစားမြတ်နှုန်းတဲ့ အနေနဲ့ အမျိုးသားတွေဘက်က အမျိုးသမီးတွေအပေါ် မတူမတန် ဆက်ဆံမှုမျိုး ရှောင်ကြည့်ကြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။”

Imam Johari Abdul Malik, Dar Al Hijrah Islamic Center

၁။ အတန်းဖော်များနှင့် တွဲဖက်ပြီး အထက်ဖော်ပြပါ အဆိုအမိန့်များအတွက် မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပေးပါ။

၁။ အဆိုအမိန့်ပါ ဖော်ပြထားချက်များအတိုင်း ဘာသာဝင်တို့အနေဖြင့် လိုက်နာကျင့်သုံးမျှရှိ၊ မရှိ ဆန်းစစ်ပေးပါ။ ကျင့်သုံးလိုက်နာမှ မရှိရသည့် အကြောင်းရင်းကိုပါ ဖော်ပြပေးပါ။

၂။ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့အကြား တန်းတူညီမျှမှု ဖော်ဆောင်ရေးအတွက် ကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့် ဘာသာတရား၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် မည်သို့ ဘာဝန်ယူ လုပ်ဆောင်နိုင်ကြသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

ပ။ အတန်းဖော်များနှင့် တွဲဖက်ပြီး ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အမြင်နှင့် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ တန်းတူအခွင့်အရေးတို့အကြား ဆက်နှံယ်မှုပြ အဆိုအမိန့်များကို စေဆာင်း ပြစ်ပေးပါ။

၃။ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဦးအား တွေ့ဆုံးမေးမြန်းပြီး အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ တန်းတူညီမျှမှုအပေါ် အမြင်များကို ဆွေးနွေးပေးပါ။ ထိုသို့ဆွေးနွေးရာတွင် အထောက်အထားအကိုးအကားများပါ ထည့်သွင်းပါရှိစေပါ။ (သို့) ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ကျမ်းများကို ဖတ်ရှုပေးပါ။ ထိုကျမ်းတွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့အပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ဥပမာဏပ်များနှင့် တန်းတူညီမျှ ဆက်ဆံမှုဆိုင်ရာ ဥပမာဏပ်များကို ရှာဖွေ ဆွေးနွေးပေးပါ။

အခန်း (၅) ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း

၁။ အတန်းဖော်တစ်ဦးနှင့် တွဲဖက်၍ အောက်ပါတို့ကို ဆွေးနွေး အဖြော်ပေးပါ။

၁။ မိမိကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့် ဘာသာတရားတွင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများအပေါ် တန်းတူသဘောထားမျှရှိ၊ မရှိ ဝေဖော်ဆန်းစစ်ပါ။

၂။ မိမိတို့၏ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အမျိုးသမီးများ ဦးဆောင်သည့် ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများရှိ၊ မရှိနှင့် ရှိပါက ထိုအမျိုးသမီး ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်း အခြေအနေကို ဖော်ပြပေးပါ။

၃။ ဘာသာရေးတွင် အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်များ ပိုမို ပါဝင်လာခြင်းက မည်သို့သော သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်သည် ကို ဖော်ပြပါ။

၂။ သင်ခန်းစာပါ အကြောင်းအရာတို့ကို အခြေခံ၍ အောက်ပါတို့ကို အနက်အမိဘာယ် ဖွင့်ဆိုပေးပါ။

၁။ ဘာသာတရား၊

၂။ ရုံးရာအစဉ်အလား၊

၃။ ဘာသာမဲ့။

၃။ အောက်ပါ အကြောင်းအရာအပေါ် အခြေခံလျက် စာလုံးရေ (၂၀၀ – ၃၀၀) ခန့်ရှိ စာစိစာကုံးတစ်ပုဒ် ရေးသား ပေးပါ။

စာဖတ်သူ ကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့် ဘာသာတရားအနေဖြင့် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သို့ ဖော်ပြပါရှိသနည်း။ ထိုအမြင်အယူအဆတို့ကို စာဖတ်သူအနေဖြင့် မည်သို့ လက်ခံသဘောထား ရှိသနည်း။

ဘာခန်း (၆) မဓမ္မ

tcef(6) tEddyfondGf

ဤအခန်းတွင် ခေါင်းဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍရပ်များ ဖော်ပြပါရှိပေသည်။ အမိကအားဖြင့် နိုင်ငံအသီးသီးရှိ အုပ်ချုပ်ရေးတွင် အမျိုးသမီးများ၊ တန်းတူ ပါဝင်စွဲရှိခြင်း၊ မရှိခြင်းကို လေ့လာကြရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ မည်သည့်နိုင်ငံရှိ အစိုးရများတွင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး အချိုးကျ ပါဝင်လျက်ရှိသည်၊ ထိုတိုင်းပြည်တို့က အခြားသော တိုင်းပြည်များနှင့် မည်သို့ခြားနားများ ရှိသည်။ အမျိုးသားရော အမျိုးသမီးတို့ပါ အစိုးရတွင် ကိုယ်စားပြုပါဝင်ကြခြင်းက အရေးပါမှု ရှိမရှိ အစရှိသည်တို့ကို ဆန်းစစ်စေမည် ဖြစ်သည်။ ထိုမျှသာမက လူအဖွဲ့အစည်း၏ အရေးပါသော ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ပုံများနှင့် မည်သူတို့က ပါဝင်ဆုံးဖြတ်သည်။ မည်သူတို့အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည်တို့ကိုပါ ဖော်ပြပါသားသည်။ ထို့အပြင် ကမ္ဘာအပ်ရပ်မှ လူမှုအသိုင်းအပိုင်းအမြဲ့အမြှေ့ ခေါင်းဆောင်မှုပုံစံများကို လေ့လာဆန်းစစ်နိုင်မည်ဖြေား ထိုလျပ်ရှားများ ဖော်ဆောင်ရာတွင် မည်သို့သော အခက်အခဲများ ရင်ဆိုင် ဖြတ်သန်းရသည်။ မည်သို့သော အကျိုးရလဒ်များ ခံစားရသည် အစရှိသည်တို့ကိုပါ သိမြင်လာစေမည် ဖြစ်သည်။

A [အ]

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ ဗဟိုသုတေသနများ တိုးပွားလာမည် ဖြစ်သည်။

- အစိုးရလုပ်ငန်းဆောင်တာများတွင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့၏ ပါဝင်မှု အနေအထား၊
- အသိုင်းအဝိုင်းရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့ ပါဝင်မှု မည်မှုခြင်း၏ အကြောင်းတရားများ၊
- အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများ နိုင်ငံ၏ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် တန်းတူပါဝင်ခြင်း၏ လူအဖွဲ့အစည်းအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ၊
- Gender အခြေပြု လူအဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ လုပ်ရှားမှု များ၏ ဥပမာဏျား၊
- အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်များ ကြံတွေ့ ဖြတ်သန်းရသည့် အခက်အခဲ အတားအဆီးများ။

ပေါ်ပါးနှင့်

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ အရည်အသွေးများ တိုးပွားလာမည် ဖြစ်သည်။

- နိုင်ငံတကာရှိ အစိုးရအသီးသီးတွင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့၏ ပါဝင်မှု အချိုးအစားကို တွက်ထုတ်လာနိုင်မည်။
- ကမ္ဘာ့ဒေသတစ်ခုနှင့် တစ်ခုအကြား အမျိုးသမီးတို့ နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်မှု အခြေအနေများ မတည်ပေါ်ကြပုံကို သိရှိလာနိုင်မည်။
- နိုင်ငံရေးရာ၊ အသိုင်းအဝိုင်းရေးရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် တန်းတူပါဝင်မှု၏တန်ဖိုးများကို ဆန်းစစ် ဝေဖန်လာနိုင်မည်။
- အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားတို့၏ လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ပါဝင် ဆုံးဖြတ်ခြင်းက မည်သည့် လူမှုအပြောင်းအလဲများ ဆောင်ကြည်းပေးနိုင်သည်ကို တွေးဆုံးဆင်ခြင်နိုင်စေမည်။
- မိမိတို့ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့၏ ဦးဆောင် ပါဝင်နိုင်မှု အခြေအနေတို့ကို လက်တွေ့ ရှုမြင်သုံးသပ်လာနိုင်မည်။
- အမျိုးသမီးတို့ ဦးဆောင်မှုပြု ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော နိုင်ငံအသီးသီးမှ လူမှုလုပ်ရှားမှုများကို လေ့လာ သိရှိလာနိုင်မည်။
- အမျိုးသမီးတို့ ခေါင်းဆောင်မှု အခန်းကဏ္ဍတွင် ကြံတွေ့ ဖြတ်သန်းရမည့် အခက်အခဲ အတားအဆီးများကို လေ့လာ ဆန်းစစ်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

အခန်း (၆) ခခါင်းခခာင်မှု

၆၁ အပျိုးသား၊ အပျိုးသမီးတို့၏ နှင်းကြေးတွင် ပါဝင်မှု

၅။ အောက်ပါ ကတ္တန္တးရပ်ပုံ၏ ဆိုလိုရင်းကို ဖော်ပြပေးပါ။

သမီးရယ်၊ ဝမ်းနည်းပါတယ်ကွယ်။ ညည်းအစ်ကိုတွေ စားပြီးတာနဲ့ ဘာမှာကို မကျွန်တော့ဘူး။

၁။ နိုင်ငံရေးတွင် အမြိုးသား၊ အမြိုးသမီး ပါဝင်မှ မှုတမျှရှိကြောင်း ဖော်ပြသည့် ကာတွန်းရှုပုံတစ်ပုံ ရေးဆွဲပေးပါ။

“ကမ္မားနိုင်ငံအသီးသီးရှိ လွှတ်တော်များ၏ အမတ်နေရာအများစုတွင် အမျိုးသားများကသာ ကိုယ်စားပြု ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အမတ်နေရာ၏ ၁၇ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သာ အမျိုးသမီးများ ဖြစ်ကြသည်။ အစိုးရပိုင်းတွင်လည်း ရာထူး ၁၉၂၂ နေရာခန့်တွင် ၁၁ နေရာခန့်သာ အမျိုးသမီးများ တာဝန်ယူထားကြရသည်။”

Source: The World's Women 2010 (United Nations)

၆၂ အမျိုးသမီးများနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး မထွေးစွဲ

ကျေးမာရေးဝန်ကြီးမှူး ဖော်လုပ်ချုပ်ရေး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

ကမ္ဘာနှင့်တစ်ဗုမ်းတွင် အမျိုးသမီး အစိုးရအတွင်း ပါဝင်လုပ်ဆောင်ကြရာတွင် တန်းတူ ပါဝင်နှင့်မှုမရှိခြင်းသည် အမြစ်တွယ်နေဆုပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ တန်းတူပါဝင်နှင့်အောင် ဖော်ဆောင်ခြင်းသည် အရေးပါသော လုပ်ရပ်တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးတို့၏ နိုင်ငံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတို့တွင် ပါဝင်လာခြင်းက ဒီမိုကရေစိုက် အနှစ်သာရနှင့် သဘောတရားတို့ကို ထင်ဟပ်စေနိုင်ပေသည်။ ထိုသို့ ထင်ဟပ်စေရသည့် အဓိကအကြောင်းရင်း (J) ချက် ရှိသည်။

ပထမအကြောင်းရင်းမှာ ပြည်သူကို ကိုယ်စားပြနိုင်မည့် အစိုးရတစ်ရပ် ဖန်တီးအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အရေးပါလှသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့မှုလည်း နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ တင်းမှုများ၊ အရှင်အထွေးများမှ ကင်းဝေးနှင့်မည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြည်သူ့အကျိုးပြု ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ ရွေးချယ်ရာတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်စေသင့်သကဲ့သို့ ဘာသာတိုင်း၊ လူမျိုးစုတိုင်းကို ကိုယ်စားပြနိုင်အောင်လည်း ကြီးစား ဖော်ဆောင်ကြရမည် ဖြစ်သည်။

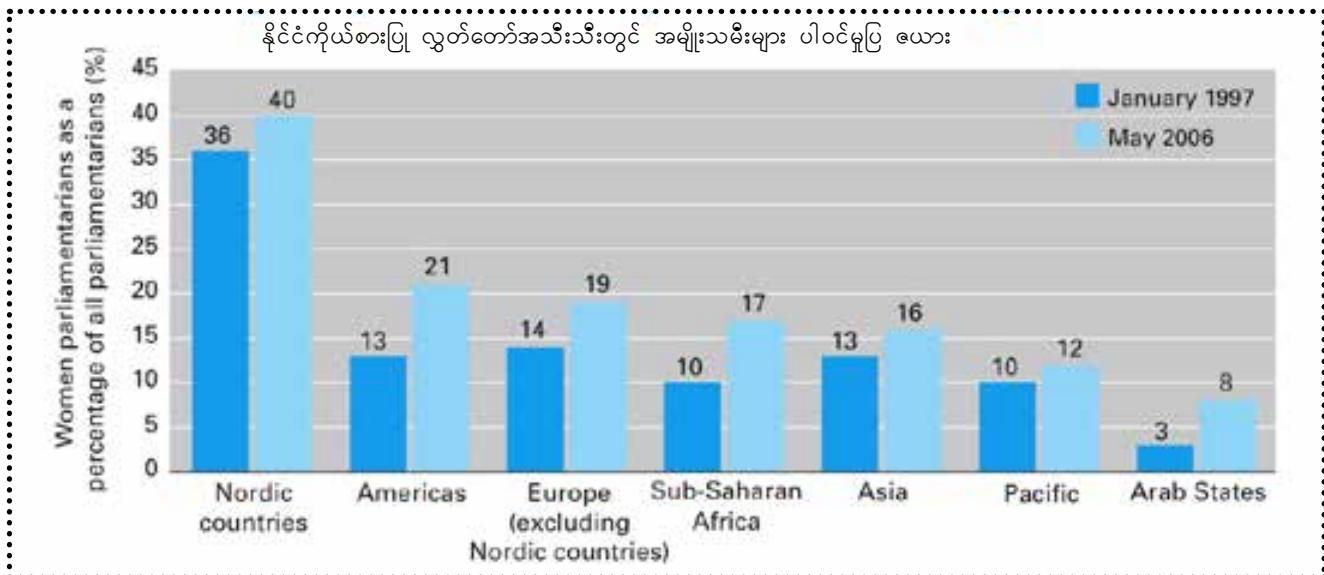
ဒုတိယအကြောင်းရင်းဖြစ်သည့် အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသမီး အချိုးကျကိုယ်စားပြု ပါဝင်လျက်ရှိသည့် ပြည်ထောင်စု လွတ်တော်တစ်ရပ်သည် နိုင်ငံတွင်း အမျိုးသမီးတို့၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် ပိုမို ဆောင်ရွက်စေနိုင်ပေမည်။ ဆိုလိုသည်မှာ နိုင်ငံရေးသမား၊ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ထိုသို့ ဖော်ဆောင်ရန် မေးလျော့နေကြမည် မဟုတ်သည်မှာ မှန်သည်။ အမျိုးသမီးနိုင်ငံရေးသမားများအနေဖြင့်လည်း အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများကိုသာ အစဉ် တင်ပြ ဖော်ဆောင်နေကြမည် မဟုတ်သည်မှာလည်း မှန်ကန်သည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးများ လွတ်တော်အတွင်း ပိုမို ပါဝင်လာခြင်းက အမျိုးသမီး ထူကြီးအတွက် လက်တွေ့ စနစ်ကျပြီး ထိရောက်မှုရှိသည့် ပေါ်လစီများ ပေါ်ပေါက်ရန် အလားအလာများကြောင်း လေ့လာသုတေသနပြုချက်များအရ သိရသည်။

နိုင်ငံရေးအရ တည်းဒြေးမှုရှိရေး၊ ဦးလျော့မှုရှိရေး၊ ဖော်ဆောင်ရေးတို့ကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် အမျိုးသမီးများ နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်မှု၊ ဦးဆောင်မှုတို့က အဓိက သက်ဆိုင်ပါဝင်လျက်ရှိသည့် အချက်များမဟုတ်ကြ၊ သို့ရာတွင်လည်း ရှိကိုရှိသင့်သည့် အခြေအနေအကြောင်းရပ်တစ်ခု ဖြစ်သည်မှာ ယုံမှုသံသယ မရှိအပ်ချေ။ ထိုကြောင့်လည်း လက်ဘန်နှင့်၊ ပြင်သစ်၊ အမေရိကန် စသည်ဖြင့် ကမ္ဘာနှယ်မြေဒေသအသီးသီးက ဒီမိုကရေစိုက်ရှိရားသူများက ထိအချက်ကို အစဉ် နှီးဆောင်တိုက် တွန်းနေကြခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

Source: Why Women in Politics Matter, HRW

- ၁။ စာပိုဒ်ပါ တင်ပြချက်များအရ အမျိုးသမီးများ နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်ခြင်းသည့် အဘယ့်ကြောင့် အရေးပါသနည်း။
  - ၂။ စာပိုဒ်ပါ အဆိုအရ မည်သည့်အဖွဲ့များအနေဖြင့် အစိုးရတွင်း ကိုယ်စားပြုပါဝင်သင့်သည်ဟု ဖော်ပြထားသနည်း။
  - ၃။ စာပိုဒ်ပါ အယူအဆများကို စာဖတ်သူအနေဖြင့် လက်ခံ သဘောတူပါသလား။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။
  - ၄။ မည်သည့် ပြဿနာ အကြောင်းအရာများသည် အမျိုးသမီးထူကြီးအတွက် အရေးကြီးသည်ဟု သင်ထင်ပါသနည်း။
- ၂။ တောင်အာရှနှင့် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများတွင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် သမ္မတ (သို့) ဝန်ကြီးချုပ် အနေဖြင့် တာဝန်ယူ လျက်ရှိသည့်၊ တာဝန်ယူခဲ့ဖူးသည့် နိုင်ငံ မည်မျှ ရှိသနည်း။
- ၃။ တောင်အာရှနှင့် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများတွင် အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်များ မပေါ်ထွန်းဖူးသည့် တိုင်းပြည်များ ရှိပါက ဖော်ထုတ်ပေးပါ။

၃၁။ အောက်ပါ စာရင်းယေားကို ဖြည့်၍ သုံးသပ်ပြီး မည်သည်တို့ ဖော်ပြပါရှိသည်ကို ရွေးနေးပါ။

၃၂။ ဖော်ပြပါ ယေားကို အခြေခံပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

- ၁။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၆ ခုနှစ်အတွင်း အမျိုးသမီးတို့၏ လွတ်တော်တွင် ကိုယ်တူးပြု ပါဝင်မှ မည်သို့ ပြောင်းလဲလာခဲ့သနည်း။
- ၂။ ထိုကဲသို့ ပြောင်းလဲလာရသည့် အကြောင်းရင်းများကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၃။ ဒေသတွင် ဆင်းရဲချမ်းသာမှုက ထိုပြောင်းလဲမှုအပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်နေသနည်း။
- ၄။ လွတ်တော်တွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှ မြင်မားသည့် တိုင်းပြည်တို့၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်တို့သည် အခြားသော အခြေအနေ မတူညီသည့် တိုင်းပြည်များနှင့် မည်သို့ မည်ပုံ ကဲပြားနိုင်သနည်း။

၃၃။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

- ၃၄။** နိုင်ငံရေးရာ ဆုံးဖြတ်မှုများ၏ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အောက်ပါ အချက်များကြောင့် အမျိုးသားများနှင့် ကွဲလဲနိုင်သည်။
- ၁။ အမျိုးသမီးများ၏ နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက်ရသည့် အကြောင်းရင်းများ၊ ခံယူချက်များသည် အမျိုးသားများနှင့် ကဲပြားနိုင်သည်။
  - ၂။ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့် မတူညီသည့် ဘဝဖြတ်သန်းမှ အတွေ့အကြုံများရှိခြင်းက ဆုံးဖြတ်ချက်တို့ အပေါ် သက်ရောက်နိုင်သည်။
  - ၃။ အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ်များအနေဖြင့် အမျိုးသမီးတို့၏ အခြေအနေတို့ကို စာနာ နားလည်နိုင်ပြီး ထိရောက်စွာ ကူညီပေးနိုင်မည်။

Source: State of the World's Children, UNICEF

၃၅။ “အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ နိုင်ငံရေးမှာ ပါဝင်မှ တိုးတက်လာခြင်းက လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး အစရိတ် ဘက်ပေါင်းစုံ တိုးတက်မှုအတွက် အရေးပါတဲ့ ခွန်အားတစ်ရပ် ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို ယုံမှားသံသယ မရှိသင့်ပါဘူး။”

Source: Rwanda President Paul Kagame, 2003

- ၁။ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်တို့တွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှုသည် အဘယ့်ကြောင့် အရေးပါသနည်း။
- ၂။ ဦးဆောင်မှုကဏ္ဍတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှုက လူမှုရေးဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲများ ဖော်ဆောင်ရာတွင် မည်သို့ သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်သနည်း။

၃။ စာပိုဒ် (က) ပါ အချက်သုံးချက်အတွက် ဥပမာများနှင့် ရှင်းလင်းချက်များကို ဖော်ပြပေးပါ။

- ၁။** စာဖတ်သူ နေထိုင် ကျင်လည်ရာ လူမှုအသိုင်းအရိုင်း (သို့) နေရာအေသအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိနေသည့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်စီမံချက် ရပ်ကို ဖော်ပြပေးပါ။ (စာသင်ကျောင်းများ တည်ဆောက်ပေးခြင်း၊ ဥပဒေတစ်ရပ် ပြဋ္ဌာန်းခြင်း) အောက်ပါ ယေား၏ သင့်တော်သော နေရာတွင် စီမံချက်တစ်ခုချင်းစီအတွက် အဖြေများကို ဖြည့်စွက်ပေးပါ။
- ၂။** အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် အောက်ပါ ကိစ္စရုပ်များနှင့် စစ်လျဉ်းစီး မည်သို့ ရှုမြင် သုံးသပ်ကြသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ယိုယွင်းမှု၊ ပြစ်မှု ဥပဒေများ၊ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှုရောက်မှုများ၊ ပညာရေး၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး။

	ဆုံးဖြတ်ချက်	အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှု ရှိ/မရှိ	ဆုံးဖြတ်ချက်ကြောင့် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတိုင်း တန်းတူ အခွင့်အရေးများ ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိ/မရှိ	မည်သူတို့က ထိဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချမှတ် အကောင် အထည်ဖော်သနည်း။ အမျိုးသမီး မည်မျှ ပါဝင်သနည်း။	အမျိုးသမီး ပါဝင်မှုက စီမံဆုံးဖြတ်ရာတွင် မည်သို့ သက်ရောက်မှုများ ရှိသနည်း။
၀					
J					
၃					
၄					

၆။ အသိင်းအပိုင်းအတွင်း မီးနောင်မူ

၈။ အောက်ပါ ဖြစ်ရပ်တို့ကို ဖတ်ရှုပြီး မည်သို့သော လူမှုအပြောင်းအလဲများ ဖော်ဆောင်ရန် ကြိုးပမ်းနေကြသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

ဖြစ်ရပ်လွှေလာချက် (၁) မောင်ရိုကို။ ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်ကျင်းပနဲ့သည့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ လူပ်ရှားမှုများ၊ နှိုးဆောင်မှုများ၏ အကျိုးရလဒ်အနေဖြင့် ‘မိသားစုဆိုင်ရာ ဥပဒေ’ တစ်ရပ် ပြုလုပ် ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ ဥပဒေကြောင့် အမျိုးသမီးများ တန်းတူညီခြင်ရေး၊ ကလေးသူငယ်များ စောင့်ရောက်ရေးနှင့် အမျိုးသားတို့၏ ဂုဏ်သိက္ခာဆိုင်ရာ ကာကွယ်စောင့်ရောက်မှု လုပ်ငန်းစဉ်များအထိ ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။

ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက် (J) မိန္ဒါန်ဘစ်။ အရွယ်မရောက်သေးခင် လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုများအား ကန်ကွက် ဆန္ဒပြသည့် အစီအစဉ်တစ်ရပ်ကို ရပ်စွာအခြေပြု အမျိုးသမီးအဖွဲ့ငယ်များမှ ကြံးမှုးမျိုး ကျင်းပဲ့ကြပြီး အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် ထိုလက်ထပ်မှုများကို ကန်သတ် ထိန်းကွားနိုင်မည့် မိသားစုဆိုင်ရာ ဥပဒေတစ်ရပ် ပြဋ္ဌာန်း အတည်ပြုနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုဥပဒေအရ အပ်ထိန်းသူ ခွင့်ပြုချက် မပါဘဲ လက်ထပ်ထိမ်းမြားသူများအနေဖြင့် အသက် ၁၆ နှစ်မှ ၁၈ နှစ်အတွင်း ရှုရမည့် ဖြစ်ပြီး၊ အပ်ထိန်းသူ သဘောတူပါက အသက် ၁၄ နှစ်မှ ၁၆ နှစ်အတွင်းရှိ အရွယ်ရောက်ပြီးသူများ အနေဖြင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားနိုင်ကြမည့် ဖြစ်သည်။

ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက် (၃) မြန်မာ။ အမျိုးသမီးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း (Women's Development Network - WDN) အနေဖြင့် မိခင်နှင့် ကလေးစောင့်ရှောက်မှု လုပ်ငန်းများကို ဖော်ဆောင်ပေးလျက်ရှိပြီ။ မူလတန်းကြိုးပညာရေးကျောင်းများနှင့် ကျေးလက်ရှိ ကျောင်းများအတွက် လိုအပ်သော ပညာရေးဆိုင်ရာ ထောက်ပုံမှုများကိုပါ စီစဉ် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင် ကျေးလက်နေ အမျိုးသမီးများအတွက် တစ်နိုင်တစ်ပိုင် စီမံုံးရေးလုပ်ငန်းငယ်များ စီမံ ဖန်တီးနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိပြီ။ ချပ်လုပ်မှု အတတ်ပညာ၊ ရောင်းဝယ်မှု ပညာတို့နှင့် အသက်မွေးနိုင်စေရန် အတွက်ပါ ကူညီပေးထားသည်။ ဥပမာဆိုရသည် ကျေးချာဘာစ်ချာမှ အမျိုးသမီးများ ချပ်လုပ်ထားသည့် ရိုးရာဝတ်စုံများကို ဈေးကွက်အတွင်း တင်ပို့နိုင်စေရန် ကူညီပေးပြီး အကျိုးအမြတ်ကို ထိုအမျိုးသမီးများ ခံစားနိုင်စေမည် ဖြစ်သည်။

ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက် (၄) အာဖကန်နစ္စတန်။ အမျိုးသမီးအသင်းအဖွဲ့များမှ စုပေါင်း၍ နိုင်ငံရေးတွင် အမျိုးသမီးများ ပိုမိုပါဝင်လာစေရန် လျှော့ဆောင်ပေးနေဖြီး ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ် အဆင့်ဆင့်တွင် ပါဝင်ပုံများကို အများပြည်သူ သိရှိနိုင်စေရန် မြှုပ်ထောင်ပေးလျက် ရှိပေသည်။ အမျိုးသမီးဒုက္ခသည်များအတွက် လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အသိအမြင်များ တိုးဗား နိုင်စေမည့် ဟောပြောဖွဲ့များလည်း စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးလျက် ရှိပေသည်။

ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက် (၅) အနိုယ်။ ဘော်လိုဂုဏ်သရုပ်ဆောင် ဖာဟမ်အက်ထာ (Farhan Akhtar) မှ ဦးဆောင်ကြီး မူး၍ အမျိုးသားများအနေဖြင့် အမျိုးသမီးတို့အပေါ် အဓမ္မပြုကျင့်မှု၊ ခွဲခြားသက်ဆုံးမှုများမှ ကာကွယ်ပေးမည့် အဖွဲ့အစည်းတို့ရပ်ကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် စတင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ အဆိုပါ အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် ရုပိုင်းခွဲများ၊ မီဒီယာအခြေပြု လုံးဆောင်မှုများ (ဥပမာ - facebook, twitter စသဖြင့်) မှ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး ကျောင်းများ၊ တက္ကသိလ်ကောလိပ်များရှိ လူငယ်လူချယ်များအတွက် အသိပညာပေးလုပ်ငန်းရပ်များကိုပါ တိုးခဲ့။ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် စီစဉ်လျက်ရှိသည်။

၁။ ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက် (၅) အနေဖြင့် အခြားသော ဖြစ်ရပ်များနှင့် နှင့်ယဉ်ပါက မည်သို့ ထူးခြားနေသနည်။

၂။ အဖွဲ့များ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့လျှင် ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက်တစ်ခုစီ တာဝန်ယူပေးပါ။ ထိဖြစ်ရပ်ပါ လုပ်ဆောင်ချက်များ ထိရောက်မှုရှိ၊ မရှိ၊ မိမိတို့ အသိင်းအရိုင်းအတွင်း ဖော်ဆောင်နိုင်မှာ၊ အောင်မြင်နိုင်မှာ အနေအထားများနှင့် ထိသို့ ဆောင်ရွက်ရာတွင် မည်သို့သော အခက်အခဲအတားအဆီးများ ကြံတွေ့နိုင်သည်ကို ဆွေးနွေးပေးပါ။ ပြီးနောက် မိမိတို့ အဖွဲ့၏ ဆွေးနွေးချက်များကို အခြားသော အဖွဲ့များထံ တင်ပြပေးပါ။

၃။ ကင်ညာနိုင်ငံမှ ဝန်ကြရီ မာသ်ဟီ (Wangari Maathai) ဆိုသော အမျိုးသမီး စွမ်းဆောင်ရွင်အကြောင်း ကြားသိမှု ပါသလား။

၄။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

၁၉၇၇ ခုနှစ်၊ ချွဲန်လအတွင်း ဝန်ကြရီ မာသ်ဟီ (Wangari Maathai) အမည်ရ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက ကင်ညာနိုင်ငံ၏ အာဘန်ည်ပေါင်းဆောင်ကြီး များကို ရည်ရွှေး၍ သစ်ပင် (၇) ပင်ကို စိုက်ပျိုးခဲ့သည်။ ထိလုပ်ရပ်ကြောင့် Greenbelt Movement ဟူသည့် လူပ်ရှားမှုတစ်ရပ်ကို စတင် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၂ ခုနှစ်အထိ အမျိုးသမီး ၅၀၀၀၀၀ ခန့် ပါဝင်လူပ်ရှားလျက် သစ်ပင်ပေါင်း ၁၀ သာန်းခန့်ကို စိုက်ပျိုးနိုင်ခဲ့ပြီး မြေဇာ ထောင်ပေါင်းများစွာကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိလုပ်ရှားမှု၏သတင်းမှာ နိုင်ငံအသီးသီးသို့ ပြန်နှုန်းသွားခဲ့ပြီး ကမ္မားချုပ် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်ကြီးက ချိမ်းပေးအပ်သည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဆုကိပါ ရရှိနိုင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ လူပ်ရှားမှု၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ သစ်ပင်များ ပိုမို စိုက်ပျိုးကြခြင်းဖြင့် မြေသယံ့ဘောကို ထိန်းသိမ်းရန်၊ သဘာဝ လောင်စာများ ပိုမို သုံးစွဲနိုင်ရန်၊ သာယာသော ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ရပ် တည်ဆောက်ရန်နှင့် မိသားစု အပိုင်ငွေ ရှာဖွေနိုင်ရန် ရည်ရွယ်သည်။ တစ်ဖက်ကလည်း ထိုသာစ်ပင်များကို ပြုစောင့်ရှောက်ပြီး ထိန်းသိမ်းရောင်းချုပေးသော အမျိုးသမီးများအတွက် စားဝတ်နေရေး အထောက်အပံ့ပေးနိုင်ရန်လည်း ရည်ရွယ်ပေသည်။ ထိသို့ စိုက်ပျိုးရာတွင် လိမ္မား၊ ထောပတ်၊ သံလွင်စာသည့် သီးပင် စားပင်များသာမက ကိုလိန့်ခေတ်အတွင်း ပြန်တိုးခဲ့ရသည့် ဝါး၊ သဖန်း၊ ထနောင်းအစရှိသည့် ဒေသတွင်း အပင်များကိုပါ စိုက်ပျိုးစေမည် ဖြစ်သည်။

ဝန်ကြရီသည် ကင်ညာနိုင်ငံ၏ ပထမဥုံးဆုံးသော အမျိုးသမီး မီးဝေဒပါမောက္ဂဖြစ်ပြီး ကလေးသုံးဦး၏ အုပ်ထိန်းသူ မီးခင်လည်း ဖြစ်သည်။ ကွာရှင်းခဲ့သည့် ခင်ပွန်းသည်ဖြစ်သူမှာ နိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ဝန်ကြရီ ပြုလုပ်ခဲ့သည့် လူပ်ရှားမှုများမှာ ခင်ပွန်းသည်ဖြစ်သူ၏ ယောက်ဌားသိက္ခာကျသည်ဟု လျောင်ပြောင် ကဲရဲ့ခဲ့ရပြီး၊ နိုင်ငံရေးအလုပ်တွင်ပါ ထိခိုက်လာသည့်အတွက် သူ့ကို ပစ်ထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအခြေအနေမျိုးတို့နှင့် ကြံတွေ့ခဲ့ရသော်လည်း ဝန်ကြရီမှာ အပြုံး မပျောက်၊ လူအများအားကိုးရာ အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် အမျိုးသားများကိုသာ ဦးစားပေးလွန်းသည့် လူအဖွဲ့အစည်းတစ်ရှင်တွင် ထိကဲ့သို့သော ပြဿနာအခက်အခဲများနှင့် ကြံတွေ့ရမည်မှာ မွေးတာဖြစ်သည်ဟု တရားသဘော ဖြင့် ဆင်ခြင် ဖြေသိမ့်ခဲ့သည်။

ဝန်ကြရီ၏ The Greenbelt Movement အနေဖြင့် လူသားတိုင်း၏ အကျိုးအတွက် အစဉ် ရေးရှုဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး နိုင်ငံသားတိုင်း အမိမြေကို ချစ်ခင်ထိန်းသိမ်းတတ်စေရန်၊ နိုင်ငံဖွဲ့ဖြိုးရေးတွင် စွမ်းစွမ်းတမ်းပါဝင်နိုင်ကြစေရန်၊ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိန်းသိမ်းနိုင်စေရန် အစဉ်အမြဲ အားပေးလုံးဆောင်ပေးလျက် ရှိပေသည်။ ထို့အပြင် ထိလုပ်ရှားမှုကို ကင်ညာနိုင်ငံအတွင်းသာမက အခြားသော တိုင်းပြည်များတွင်ပါ အသုံးချ ဆောင်ရွက်နိုင်အောင် ပုံးပိုးကူညီပေးလျက် ရှိပေသည်။ ဝန်ကြရီ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များက အမျိုးသမီးတို့၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းကို ထင်ဟပ်နေပြီး လူသားတိုင်း စံနမူနာ ထားသင့်လှပေသည်။

Source: 'Planting Trees of Kenya: The Story of Wangari Maathai' by Claire Nivola (2008)

- ၁။ ဝန်ဂါရီ ဖော်ဆောင်ခဲ့သည့် လုပ်ငန်းများတွင် အမျိုးသမီးတစ်ဦး ဖြစ်နေသည့်အတွက် မည်သို့သော အခက်အခဲများနှင့် ကြံ့တွေခဲ့ရသနည်း။
- ၂။ ဝန်ဂါရီအနေဖြင့် မည်သို့သော မိသားစုပြသာနာများ ကြံ့တွေခဲ့၍ ငင်းတိုကို မည်သို့ ရင်ဆိုင် ကျော်လွှားခဲ့သည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၃။ ဝန်ဂါရီအနေဖြင့် ကင်ညာပြည်သူပြည်သားတို့အတွက် မည်သို့သော အကျိုးတရားများ ဆောင်ကြွေးပေးနိုင်ခဲ့သနည်း။
- ၄။ ဝန်ဂါရီ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များမှ လေ့လာ အတူယူသင့်သည့် လေးစားအားကျဖွယ် အချက်များကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၅။ ထင်ရှားသည့် လူမှုစွမ်းဆောင်ရှင် အမျိုးသား (သို့) အမျိုးသမီးတစ်ဦး အကြောင်းကို လေ့လာပေးပါ။ ထိုသို့ လေ့လာရာတွင် လူမှုရေး၊ အမျိုးသမီးများအရေး၊ နိုင်ငံရေး အစရို့သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် စွမ်းစွမ်းတစ်ခု ဆောင်ရွက်နေသူတစ်ဦးကို ရွေးချယ် နိုင်သည်။ ထိုရွေးချယ်ထုံးသူ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး၊ အောင်မြင်မှုများ၊ လုပ်ဆောင်ချက်များ အစရို့သော အကြောင်းအရာ အသေးစိတ်ကို လေ့လာ စုဆောင်းပြီး ထိုသူကြောင့် မည်သို့ ကောင်းမွန်သော လူမှုအပြောင်းအလဲများ ဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်ကို ရေးသား ပြုစုပေးပါ။

အခန်း (၆) ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း

က။ အတန်းဖော်တစ်ဦးနှင့် တွဲဖက်၍ အောက်ပါတို့ကို ဆွေးနွေး အဖြော်ပေးပါ။

- ၁။ အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ခေါင်းဆောင်မှု အပြည့်အဝပေးနိုင်ရန် မည်သို့သော အရည်အသွေးများ ပိုင်ဆိုင် ထားသင့်သနည်း။
- ၂။ အမျိုးသမီးများ ဦးဆောင်မှုကလွှာတွင် ပါဝင်လာကြခြင်းက လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတို့အတွက် အကျိုးတရားများ ဖန်တီးပေးနိုင်ပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။
- ၃။ အမျိုးသမီးများ ဦးဆောင်မှုကလွှာတွင် ပိုမို ပါဝင်လာစေရန် မည်သို့ လုံးဆော်ပေးနိုင်မည်နည်း။

ခ။ သင်ခန်းစာပါ အကြောင်းအရာတို့ကို အခြေခံ၍ အောက်ပါတို့ကို အနက်ဖွင့်ဆိုပေးပါ။

- ၁။ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့်၊
- ၂။ လူမှုမီဒီယာများ၊
- ၃။ အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ဦးဆောင်မှု။

ဂ။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို အချက်အလက် စုံလင်စွာဖြင့် ဖြေဆိုပေးပါ။

- ၁။ နိုင်ငံရေးတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှုက အမျိုးသားများထက် အဘယ်ကြောင့် လျော့နည်းနေရသနည်း။
- ၂။ အမျိုးသားများ နိုင်ငံအပ်ချုပ်ရေးတွင် ချပ်လှယ်ချုပ်ကိုင်ထားခြင်းက မည်သို့သော အကျိုးရလဒ်များ ဖန်တီးပေးလျက် ရှိသနည်း။
- ၃။ အမျိုးသမီးများ ခေါင်းဆောင်မှု တာဝန်ယူကြသည့်အခါ အမျိုးသားများခေါင်းဆောင်မှုပြုစဉ်တွင် မတွေ့ရတက်သော မည်သည့် အခက်အခဲ အတားအဆီးများနှင့် ကြံ့တွေ့ရတတ်သနည်း။

ဘာခန်း (ဂု) မဓမ္မ

tce(7) tE~~ပြည်ထောင်စုGf~~

ဤအခန်းတွင် လိုင်စိတ်လက္ခဏာ အကြောင်းခြင်းရာတို့ ဖော်ပြပါရှိပြီး ‘လိုင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု’၊ ‘ကျား၊ မ ဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ စရိတ်လက္ခဏာ’ အစရိုသော ဝေါဟာရတို့ကို လေ့လာသုံးသပ်စေမည် ဖြစ်သည်။ ထိုအပြင် ကမ္မာအရပ်ရပ်နှင့် မြန်မာပြည် အတွင်းရှိ လိုင်စိတ်ခံယူမှုကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အမြေအနေတို့ကို လေ့လာစေမည် ဖြစ်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် မည်သို့ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်တို့ကိုပါ ဆန်းစစ်စေမည် ဖြစ်သည်။ ထိုအပြင် ဘဝလက်တွေဖော် ရှာဖွေရာတွင် ‘လိုင်စိတ် တိမ်းညွတ်မှု’၊ ‘ကျား၊ မ ဖြစ်မှုဆိုင်ရာ စရိတ်လက္ခဏာ’ တို့၏ အရေးပါမှု၊ ဆွဲဘေး တည်ဆောက်ပုံနှင့် လိုင်စိတ်ခံယူမှုတို့အစဉ် ကိုက်ညီမှုရှိနိုင်၊ မရှိနိုင်၊ အမျိုးသမီးတို့၏ အမှုအကျင့်ဆိုင်ရာ လူမှုအသုံးအပိုင်းအတွင်း သတ်မှတ်ထားချက်များက မည်သို့ သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်သည် အစရိုသည်တို့ကိုပါ လေ့လာသုံးသပ်စေမည် ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးတွင် လိုင်တူချင်း ချက်ခေါင်ခြင်းနှင့် ငင်းတို့အနေဖြင့် မည်သို့သော လူမှုပြဿနာရပ်များနှင့် ရင်ဆိုင်ကြံ့တွေ့လျက် ရှိသည်ကို ဆန်းစစ်စေမည် ဖြစ်သည်။

A[ဗုဒ္ဓဘာသာ]

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူ အနေဖြင့် အောက်ပါ ဗဟိုသုတေသနများ တိုးပွားလာမည် ဖြစ်သည်။

- ‘လိုင်စိတ် တိမ်းညွတ်မှု’ အကြောင်းခြင်းရာများနှင့် ‘ကျား၊ မ ဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လက္ခဏာ’
- လိုင်စိတ်ခံယူမှုနှင့် ‘ကျား၊ မ ဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လက္ခဏာ’ အကြောင်းပြု၍ ခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်းတတ်သော ဝေါဟာရများ၊
- ကမ္မာနှင့် မြန်မာမှ LGBT အသုံးအပိုင်းများ အနေဖြင့် ရင်ဆိုင် ကြံ့တွေ့နေရသော အမြေအနေ အရပ်ရပ်၊
- LGBT အသုံးအပိုင်းတို့အတွက် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည့် လူမှု အပြောင်းအလဲများ၊ လူပ်ရှားမှုများ၊
- ဟိုမိုဖိုးသီးယား (Homophobia) ၏လူအဖွဲ့အစည်း အပေါ် သက်ရောက်မှုများ၊

uRfusifHtew

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူ အနေဖြင့် အောက်ပါ အရည်အသွေး များ တိုးပွားလာမည် ဖြစ်သည်။

- ‘လိုင်စိတ် ခံယူမှု’ အမျိုးမျိုးနှင့် ‘ကျား၊ မ ဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ စရိတ်လက္ခဏာများ’၊ ငင်းတို့ကို မည်သို့ ကိုယ်စားပြုသုံးနှုန်း တတ်ကြသည် အစရိုသည်တို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနိုင်လာမည်။
- ‘လိုင်စိတ်ခံယူမှု’ နှင့် ‘ကျား၊ မ ဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လက္ခဏာ’ တို့အကြား မည်သို့ ကွဲပြားခြားနားသည်ကို သိမြင်လာနိုင် မည် ဖြစ်သည်။
- ဒေသတွင်း LGBT အသုံးအပိုင်းတစ်ရပ် အကြောင်းမှတ်သား သိရှိလာနိုင်မည်။
- အဆိုပါ အသုံးအပိုင်းများ ရင်ဆိုင်ခံစားနေရသော ပြဿနာရပ် များနှင့် ငင်းတို့ကို မည်သို့ အပြောင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည်တို့ကိုပါ လေ့လာ သုံးသပ်လာနိုင်မည်။
- အမျိုးသားတစ်ဦး၊ အမျိုးသမီးတစ်ဦးတွင် ရှိသုံးသော စရိတ်လက္ခဏာရပ်များနှင့် လိုင်စိတ်ခံယူမှုတို့ အကြား မည်သို့ ဆက်နွော်နေသည်ကို တွေးဆုံးစေမည်။
- ယောကျားဆန်ခြင်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်၏ လွှှိုးမိုး သက်ရောက်မှုများကိုပါ သိမြင်လာခြင်း၊
- ဟိုမိုဖိုးသီးယား (Homophobia) ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များနှင့် ဥပမာများကိုပါ လေ့လာ သိရှိလာနိုင်မည်။
- ဟိုမိုဖိုးသီးယား (Homophobia) အမြစ်တွော်ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်း၊ အကျိုးဆက်တို့ကို ဆင်ခြင်လာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

အခန်း (၄) လိပ်စီတ်လက္ခဏာ

၄.၁ လိပ်စီတ်တိမ်းညွတ်မှု

- က။ ‘လိပ်စီတ်တိမ်းညွတ်မှု’နှင့် ‘ကျား၊ မ ဖြစ်ခြင်း ဆိုင်ရာ လက္ခဏာ’တို့အကြေား မည်သို့ ဆက်နှံယ်နေကြသနည်း။ ထိုအကြောင်းအရာ တို့ကို သိနားလည်ထားသင့်သည်ဟု ထင်ပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။
- ဃ။ အတိတ်တွင် ထားရှုဖူးသော မိမိ၏ လက်တွဲဖော် (ချစ်သူရည်းစား) နှင့် အနာဂတ်တွင် ထားရှုလိုသည့် လက်တွဲဖော်တို့အကြောင်း ပုံဖော်စိတ်ကူးပြီး ထိုပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် အဘယ်ကြောင့် စိတ်ဝင်စားမှုရှိသည်ကို ပြုစု ရေးသားပေးပါ။ ထိုပြုစုထားသည်တို့ကို အတန်းဖော်တစ်ဦးနှင့် ဆွေးနွေး ဖြေဆိုပြီး မည်သို့သော တူညီမှုများ၊ ကွဲပြားမှုများရှိသည်ကို ဆန်းစစ်ပါ။
- င။ အောက်ပါ စာပိုဒ်တို့ကို ဖတ်ရှုပြီး ဆိုလိုရင်းကို သုံးသင်ပေးပါ။

‘လိပ်စီတ်တိမ်းညွတ်မှု’ ဟူသော အသုံးသည် လူသားတစ်ဦးအပေါ် တစ်ဦးထားရှုသည့် ခံစားမှုဆိုင်ရာ၊ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်အခြေအနေအားလုံးကို ကိုယ်စားပြုနေသည့် ဝေါဘာရဓကားလုံးဖြစ်သည်။ ထိုစိတ်အခြေအနေများတွင် တစ်ဦးအပေါ် တစ်ဦး တဏော မေတ္တာတရားတို့ထားကာ ချစ်ခင်ခြင်း၊ ဘဝလက်တွဲဖော်အဖြစ် ပေါင်းပက်နေထိုင်ခြင်း အစရှုသည်တို့ပါ အကျိုးဝင်ပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ချစ်ခင်ကြောကြရာတွင်လည်း လိပ်တူခြင်း ချစ်ခင်ခြင်း (Homosexual)၊ လိပ်မတူသူကို စိတ်ဝင်စားခြင်း (Heterosexual)， လိပ်တူလိပ်ကဲ နှစ်ဦးစလုံးနှင့် ပေါင်းပက်ခြင်း (Bisexual) အစရှုသည်ဖြစ် ကွဲပြားမှုနိုင်ပေသေးသည်။ ‘လိပ်စီတ်တိမ်းညွတ်မှု’ကို ဖွင့်ဆိုရာတွင်လည်း အမျိုးမျိုး ဖွင့်ဆိုတတ်ကြသည်။ ထိုသို့ ဖွင့်ဆိုပြုခြင်းမှာ သမိုင်းတွင်လည်း တွေ့နိုင်သည်။ အရပ်ဒေသအလိုက်လည်း ကွဲပြားနိုင်ပေသေးသည်။ အော်လိပ်စာကားပြော တိုင်းပြည်တို့တွင် လိပ်စီတ်ခံယဉ်မှုတို့ကို ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးအစား ငါးမျိုး ခွဲခြားထားပေသည်။ ငါးတို့မှာ အမျိုးသမီး အချင်းချင်း စိတ်ဝင်စားသူ (Lesbian)၊ အမျိုးသား အချင်းချင်း စိတ်ဝင်စားသူ (Gay)၊ လိပ်တူလိပ်ကဲ နှစ်ဦးစလုံး စိတ်ဝင်စားသူ (Bisexual)၊ မိမိတို့၏ လိပ်စီတ်အတိုင်း ပြောင်းလဲ ပြုမှုနေထိုင်သူ (Transgender) စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ငါးကို LGBT ဟုလည်း အတိုကောက် သုံးနှုန်းတတ်ကြသည်။

Source: David Gilbert, Researcher

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးသော LGBT အခမီးအနား ကျင်းပ

By LAWI WENG/THE IRRAWADY/Thursday, May 17, 2012

မေလ ၁၇ရက်၊ ၂၀၁၂ ခန့်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဦးဆုံးသော LGBT အခမီးအနားကို ကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ ပွဲတွင် လွတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ၊ NGO အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများ၊ အစရိုသည့် အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ တက်ရောက် အားပေးခဲ့ကြပြီး ဟောပြာမှုများ၊ ပြောတ်များ၊ ပညာပေးဇာတ်လမ်းတို့များ ပြုသပေးနိုင်ခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ် တိုးတက်မှုများကြောင့် LGBT အသိင်းအရိုင်းများအနေဖြင့် ရေးယခင်ကထက် ပြောဆိုခွင့်များ ရရှိလာခဲ့ပြီး လွတ်လပ်မှု ပိုမို ရရှိလာကြ ကြောင်းကိုလည်း ဧရာဝတီ သတင်းဌာနသို့ ပြောကြားသည်။

သို့ရာတွင် အဆိုပါ အသိင်းအရိုင်းတို့အပေါ် ဖိနိုပ်မှုများ၊ ပစ်ပယ်ထားမှုများမှာ ဆက်လက် တည်ရှိနေဆဲဖြစ်ကြောင့် HREIB (Human Rights Education Institute of Burma) အဖွဲ့မှ ဦးအောင်မျိုးမင်းက ပြောကြားခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် နယ်ဒေသများတွင် ပညာရေးအခြေအနေတို့ကြောင့် ထိကဲခဲ့သူ့သော ဖိနိုမှုများမှာ အမြစ်တွယ်လျက်ရှိသေးကြောင့် ထပ်လောင်း ပြောကြားသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဦးဆုံးသော LGBT ဆိုင်ရာ ပညာပေး တို့အစီအစဉ် တစ်ရပ်ဖြစ်သည့် Color Rainbow TV အစီအစဉ်ကိုလည်း ၂၀၁၁ ခန့်တွင် ရိုက်ကူး အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ အစီအစဉ်တွင် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်နှင့် မြန်မာပြည်တွင်းမှ LGBT ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်တို့ကို ဝေမျှပေးလျက် ရှိပေသည်။

Source: adapted from <http://www.irrawaddy.org/archives/4461>

၃၁၂ ကျားမှ ဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လက္ခဏာ

ကျားမှုသားအဖြစ် မွေးဖွားခဲ့သော်လည်း မိမိကိုယ်ကို အမျိုးသမီးဟု ခံယူထားသူကို လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း မည်သို့ ခေါ်ဝေါ်သတ်မှတ်တတ်ကြသနည်း။ ထို့အတူ အမျိုးသမီးတစ်ဦးအဖြစ် မွေးဖွားခဲ့သော်လည်း မိမိကိုယ်ကို အမျိုးသားဟု ခံယူထားတတ်ကြသူတို့ကို မည်သို့ ခေါ်ဝေါ်သတ်မှတ်တတ်ကြသနည်း။

၁။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်း (က) တွင် ဖြေဆိုခဲ့သည့် အချက်များနှင့် နှင့်ယူဉ်ကြည့်ပါ။

အိန္ဒိယပြည်ရှိ ဟိဂျာ (ခေါ်) တတိယလိုင်တို့သည် လူမှုအသိင်းအရိုင်း၏ လျစ်လျှော့ခြင်းကို ခံစားနေကြရသည်။ သို့ရာတွင် ထိုအသိင်းအရိုင်းအတွင်း မြင်သာသော ဖြစ်ပေါ် ပြောင်းလဲမှု များ တွေ့မြင်နေရပြီး ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် ဟိဂျာတစ်ဦးဖြစ်သူ ရှာဘုန်မာစီသည် အိန္ဒိယပြည်၏ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ရွေးကောက်ခံခဲ့ရသည်။

လူသားတိုင်းသည် မွေးဖွားစဉ်ကတည်းက ယောက်ကျားကလေးဖြစ်သည်၊ မိန်းကလေး ဖြစ်သည်ဟူ၍ ခန္ဓာမေးအရ သတ်မှတ်ထားပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်အပေါ် အခြေခံရှုပ် လျှင် မွေးစာရင်းတွင် ထည့်သွင်း ဖော်ပြထားကြပြီး မိဘဘိုးဘွားတို့ကလည်း ယောက်ကျားကလေးဆိုလျှင် ယောက်ကျားဆန်ဆန်နာမည်၊ မိန်းကလေးဆိုလျှင်လည်း မိန်းကလေးနှင့် ကိုက်ညီမည့် အမည်နာမတို့ကို ခေါ်ဝေါ် သမှတ်ထားတတ်ကြသည်။

ယောက်အားဖြင့် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့သည် မိမိတို့ မွေးရာပါ လက်ရှိ လိုင်အပေါ် လက်ခံလေ့ရှိကြပြီး သက်ဆိုင်ရာ စရိတ်လက္ခဏာများနှင့်အညီ ပြောမှ ကျင့်ကြံတတ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် အချို့သော အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့မှာ မိမိတို့ မွေးဖွားစဉ်က ခန္ဓာမေးအရ တည်ဆောက်ပုံနှင့် လိုင်စိတ်ပုံယူမှတ်မှာ ထပ်တူ မကျိန်သည့် အခြေအနေမျိုးကိုလည်း ကြံတွေ့ရတတ်သည်။ အမျိုးသားအဖြစ် မွေးဖွားခဲ့သော်လည်း အမျိုးသမီးစိတ်ပေါက်နေခြင်း၊ အမျိုးသမီးဖြစ်သော်လည်း အမျိုးသားတစ်ဦး ကဲ့သို့သော ပြောမှနေထိုင်ခြင်းတို့ကို တွေ့မြင်ရသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေမျိုးကို အက်လိပ်ဘာသာဖြင့် (Transgenders) ဟူ၍ သတ်မှတ် ခေါ်ဝေါ်တတ်ကြသည်။ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ မွေးဖွားစဉ်ကတည်းက အမျိုးသားဖြစ်သည်၊ အမျိုးသမီးဖြစ်သည်ဟူ၍ ပိုပိုပြင်ပြင်ပိုင်းစားနိုင်မှု မရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထိုသူတို့ အနေဖြင့် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတန်ဆာ နှစ်ရပ်လုံးပါ ရှိနေတတ်ပြီး ဥာတော့များဟု ပါ၌ဘာသာအရ ခေါ်ဆိုသည်။ ထိုသူများမှာ မွေးစာရင်းသွင်းရာ၌ အခက်အခဲကြံတွေ့ရတတ်ပြီး အချို့မှာလည်း ဆရာဝန်တို့၏ အကူအညီဖြင့် အမျိုးသား (သို့) အမျိုးသမီးအဖြစ် သတ်သတ်မှတ်မှတ် ပြောင်းလ နေထိုင်တတ်ကြသည်။

ထိုကဲ့သို့ ပြောင်းလ နေထိုင်ကြခြင်းကို အချို့ကလည်း လက်မခံချင်ကြချေ။ ထိုကြောင့်ပင်လျှင် အချို့မှာ အသက်အချေယ်ကြီးရင့်မှ ပြောင်းလ နေထိုင်ခြင်း၊ အချို့ကလည်း မိမိကိုယ်ကို အမျိုးသားအဖြစ်ရော၊ အမျိုးသမီးအဖြစ်ပါ ကျင့်သုံးနေထိုင်ခြင်း အစရှိသည်ဖြင့် ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ရှင်သန် နေထိုင်လျှော့ရှိကြပေးပေးသည်။

Source: <http://www.stonewall.org.uk>

၂။ ဖော်ပြပါစာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး ဆိုလိုရင်းကို သုံးသပ်ပေးပါ။

၃။ မျိုးသားထားသည့် ဝေါဟာရစကားလုံးတို့ကို ကြည့်ရှုပြီး လူ့အသိင်းအရိုင်းအတွင်း မည်သို့သော အချက်တို့အပေါ် အခြေခံလျက် အမျိုးသားဖြစ်သည်၊ အမျိုးသမီးဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်တတ်ကြသည့်ကို ဖော်ပြပါ။

‘လိုင်စိတ်အရ ပြုကျင့်နေထိုင်မှ’ (Gender Expressions) ဆိုသည်မှာ လူ့အဖွဲ့အစည်းကသတ်မှတ်ထားသည့် ‘အမျိုးသားဆန်ခြင်း’၊ ‘အမျိုးသမီးဆန်ခြင်း’ စသော စံနှင့်များအတိုင်း ပြောမှနေထိုင်ခြင်းများ၊ စရိတ်သာဘာများပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ပိုင်းဖြတ်ရာတွင် အဝတ်အစား၊ ဆံပင်၊ ကိုယ်လက်လှပ်ရှားမှာ၊ ပြောဆိုပြုမှုပါ့၊ ဆက်ဆံမှုပါ့ အစရှိသည်တို့ကို ကြည့်သုံးသပ်တတ်ကြပေးပေးသည်။ ထို့အပြင် ထိုသို့ သတ်မှတ်ရာ၌ ယဉ်ကျေးမှုများ၊ လူမှုစရိတ်လက္ခဏာများကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားကြရမည် ဖြစ်သည်။ အချို့သော လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း အပြုအမှုအနေအထိုင် တစ်ရပ်ရပ်ကို အမျိုးသားတစ်ဦး၊ အမျိုးသမီးတစ်ဦး ပြုမှုသင့်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားနိုင်သော်လည်း ယဉ်ကျေးမှုချင်း မတူညီသည့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်တွင်မှ ပုံစံတစ်မျိုးဖြင့် လက်ခံ ကျင့်သုံးနိုင်ပေးပေးသည်။

Source: http://www.hrc.org/issues/Gender_identity_terms_definitions.asp

- ။ လိုင်တူချစ်သူများကို အမျိုးသားဖြစ်လျှင် Gay၊ အမျိုးသမီးဖြစ်လျှင် Lesbian ဟူ၍ အင်္ဂလိပ်စကားတွင် သုံးနှုန်းတတ်ကြသည်။ ထိုစကားလုံးတို့နှင့် အဓိပ္ပာယ်ဆင်တူသည့် ဝေဟာရများ မြန်မာစကားတွင်ရှိ၊ မရှိ ဖော်ပြပေးပါ။ ပြီးနောက် အောက်ပါစာပိုင်ကို ဖတ်ရှု၍ ဝေဖော်သုံးသပ်ပေးပါ။

မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လိုင်ခိုင်ပံ့ခိုင်နှင့် ကျေား၊ မ ဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လက္ခဏာရပ်များမှ အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှုတို့နှင့် နှိုင်းယဉ်ပါက မတူ ကွဲပြားမှုများ ရှိသည်ကို တွေ့ရှုရပေသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းရှိ လိုင်တူချစ်သူများအပေါ် အောက်ပါအတိုင်း သုံးနှုန်း သတ်မှတ်ထားကြသည်။

- » သူငယ် - အမျိုးသားများ ဖြစ်ကြပြီး အများအားဖြင့် အမျိုးသမီးတို့အပေါ်တွင်သာ စိတ်ဆန္ဒရှိတတ်ကြသော်လည်း အခြားသော လိုင်တူချစ်သူများဖြစ်သည့် အပုန်း၊ အပွင့်တို့အပေါ်တွင်လည်း စိတ်ဆန္ဒရှိတတ်ကြသည်။
- » အပုန်း - အမျိုးသားများ ဖြစ်ကြပြီး ယောက်ကျားဆန်ဆန်သာ ပြုမှုနေထိုင်တတ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသားများ အပေါ်၏သာ စိတ်ဝင်စားတတ်ကြပြီး သုတိုက်၏ အပြုအမှတ့တို့ကြောင့် ထိုအချက်ကို ခန်းမှုနှင့်ရန် ခဲယဉ်းသည်။
- » အပွင့် (ခ) မိန်းမလျာ - အမျိုးသားအချင်းချင်း စိတ်ဝင်စားတတ်ကြပြီး အမျိုးသမီးတစ်ဦးကဲ့သို့သာ ပြုမှုနေထိုင်တတ်ကြသည်။
- » ယောက်ကျားလျာ - အမျိုးသမီးများ ဖြစ်ကြပြီး အမျိုးသားတစ်ဦးအသွင် နေထိုင်တတ်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများ အပေါ်တွင်သာ စိတ်ခံစားမှုရှိတတ်ကြသည်။
- » အမျိုးသမီး - အမျိုးသားများအပေါ်၌ စိတ်ခံစားမှုရှိတတ်ကြပြီး အချို့သည် ယောက်ကျားလျာများကို စိတ်ဝင်စားတတ်ကြသည်။

မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လိုင်တူချင်းချစ်ခင်ခြင်းမှာ ကန်ကွက် တားမြစ်မှုများနှင့် ကြံတွေ့ကြရဆဲဖြစ်ပြီး ငှုံးတို့ရှင်သန်နေထိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်တို့တွင် လျှောင်ပြောင်ကဲ့ရဲ့မှုများ ခံစားကြရသည်။ ထိုကဲ့သို့ လျှောင်ပြောင်သရော်မှုများမှာ ကျောင်း၊ ရပ်ကွက်အတွင်း၊ အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းမှာသာမက မိသားစာတွင်းတွင်ပါ ကြံတွေ့နေကြရပြောင်း တွေ့ရှုရသည်။ ထိုအပြင် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကိုပါ ရုံဖန်ရုံခါ ကြံရတတ်သည်။ ယောက်ကျားလျာလေးအချို့တို့သည် ကာမဆက်ဆံရာမှ မူလအမျိုးသမီးစိတ် ပြန်လည် ပေါ်ပေါက်နိုင်သည် ဟူသော အယူဖြင့် အမျိုးသားအချို့တို့က အဓမ္မအကြမ်းဖက်မှုများ ပြုကျင့်တတ်ကြပေသည်။

အချို့သော မိန်းမလျာတို့၏ မိဘဘုံးတို့မှာလည်း မိမိတို့သားဖြစ်သူ၏ လိုင်စိတ်ခံယူမှုအပေါ် လက်ခံလို့စိတ်မရှိကြခဲ့။ အချို့မှာလည်း အမွှေဖြတ် စွန်းပစ်ခံကြရသည်။ ဤသည်တို့က စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်နိုင်ပေသည်။ ငှုံးတို့အနေဖြင့် အလုပ်ခွင့်တွင်လည်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများနှင့် ကြံတွေ့ကြရပေသည်။ အဓိက အကြောင်းရင်းမှာ မိမိတို့ လိုင်စိတ်ခံယူမှုအတိုင်းသာ ဝေတားနေထိုင်လိုက်ပေါ်ပေါက်နိုင်ပေသည်။ အလုပ်ခွင့်တွင်မူ အမျိုးသားဆိုလျှင် အမျိုးသားယူနှံဖောင်း၊ အမျိုးသမီးဆိုလျှင်လည်း အမျိုးသမီးယူနှံဖောင်း သတ်မှတ်ဝင်ဆင်ကြရသော ကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ တစ်ချို့သော မိန်းမလျာ၊ အပုန်း၊ အပွင့်မှုများသည် ရာထူးတက်ခြင်းမှ တားဆီးခြင်းခံရသည်။

အဆိုပါ လိုင်တူချစ်သူများအနေဖြင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ကြရတွင်လည်း ဥပဒေဆိုင်ရာ ခံစားပိုင်ခွင့်မှုများ၊ အခွင့်အလမ်းများ ဆုံးရှုံးလျက်ရှိသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှုရပေသည်။

Source: David Gilbreth, Researcher

၅။ အထက်ဖော်ပြပါ ပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် မည်သို့သော လူမှုပြဿနာများနှင့် ကြံတွေ့နေရသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

၆။ ‘လိပ်စိတ်တစ်မီးညွတ်မှု’ နှင့် ‘ကျား၊ မ ဖြစ်မှုဆိုင်ရာ လက္ခဏာ’ တို့အကြား မည်သို့ ကွဲပြား ခြားနားသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

၄၃ ၂၀၁၃ ပေါ်လောက်များဆန်ခြင်း၏ နှင့် ကျား၊ မ ဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လက္ခဏာ

က။ မိမိတို့၏ လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း အမျိုးသားတစ်ဦး ကျင့်ကြံသင့်သော အပြုအမှု၊ အမျိုးသမီးတစ်ဦး ကျင့်သုံးရမည့် အမှုအကျင့် ဟူ၍ ခွဲခြား သတ်မှတ်ထားပါသလား။ သင်ခန်းစာ (၇၂၂)၊ မေးခွန်း (ယ) တွင် ဖြေဆိုထားချက်များနှင့် တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပေးပါ။ ထိုကဲ့သို့ ထုံးတမ်းခလေ့တို့အရ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ စရိတ်လက္ခဏာတို့ ခွဲခြား သတ်မှတ်ထားခြင်း၏ ကောင်းကျိုး၊ ဆိုးကျိုးတို့ကို ဖော်ပြပေးပါ။

၇။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။ ပြီးနောက် မေးခွန်း (က) တွင် ဖြေဆိုထားချက်များနှင့် တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပေးပါ။

‘**ဤ ဝါဒ**’ ဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ထားချက်တို့မှာ ခေတ်စနစ်တို့ ပြောင်းလဲလာမှုနှင့်အတူ ရှုပ်ထွေးမှုများ ရှိလာကြောင်း တွေ့ရှုရပေသည်။ ငယ်ရွယ်စဉ်အချိန်ကပင်လျှင် ယောက်များကယ်လေးတစ်ဦးအနေဖြင့် ‘ယောက်များပိုသူ၊ အမျိုးကောင်းသား’ တစ်ဦး ပြုမှုကျင့်ကြံသင့်သည်တို့ကို ပတ်ဝန်းကျင်မှ သင်ကြား လေ့လာတတ်ကြသည်။ ထိုသို့ ဖြင့်ကြားသိရှိထားချက်များ အတိုင်းလည်း ပြုမှုနေထိုင် တတ်ကြပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ကျားဆန်ခန်း မနေထိုင်တတ်သူများကို အားပျော်သူ၊ အရှုံးသမားများအသွင် သတ်မှတ်တတ်ကြပြန်သေးသည်။

ထိုကဲ့သို့ သတ်မှတ်ထားချက်များက အမျိုးသားများ၏ ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်ဖော်ပြီး၊ မိမိကိုယ်ကို တန်ဖိုးထားမှုကိုလည်း လေ့လာသော်လည်း၊ ယောက်များလေးအချို့တို့မှာ မိမိတို့၏ စိတ်ခံစားမှ အမှန်များကို ဖုံးကွယ်တတ်လာကြပြီး ယောက်များ ပိုသူများသာ လုရှာဝင်မည်။ လူလေးစား ခံရမည်ဟု ခံယူလာကြသည်။ ခွဲဆောင်မှုရှိခြင်း၊ သန်မာခြင်း၊ ဥာဏ်ကောင်းခြင်း၊ ဖွေမြတ်စိုးနိုင်စွေးရှိခြင်း အစရှိသည်တို့မှာ ယောက်များတစ်ဦးတွင်ရှိသင့်သည့် လက္ခဏာရပ်များဟု နိုင်ငံတော်တော်များများတွင် ယံကြည်ထားကြသည်။ လက်တွေ့တွင် ထိုအရည်အသွေးတိုင်းကို လူငယ်အမျိုးသားတိုင်း ပိုင်ဆိုင်ထားနိုင်ခြင်း မရှိကြ။ ဤကဲ့သို့ အမျိုးသားကယ်တို့ ရင်ဆိုင်ကြံတွေ့နေရသော ဖြေအားများကို လေ့လာသိရှိထားခြင်းက မိမိတို့ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ လူငယ်များအား ပြုစပ်ပိုးထောင်ပေးရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်ပေါ်သည်။

လေ့လာသူတောသနပြုချက်များအရ အမျိုးသားများသည် သန်မာကြောင်း၊ ယောက်များပိုသူကြောင်း ပြသရန် ပတ်ဝန်းကျင်၏ ဖြေအားပေးခြင်းခံရသည်။ ထိုသို့ ပြသနိုင်ရန်အတွက်လည်း အချို့သော ကာလသားတို့မှာ သက်စုံစုံဖျား မှတ်ကျောက်တင်တတ်ကြပေသေးသည်။ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ စာရင်းယေားများအရ ကားမတော်တဆမှုများ၊ ရန်ပွဲများ၊ အရက်အလွန်အကျိုးသောက်သုံးမှုများ၊ ရာဇ်ဝတ်မှုများ အစရှိသည်တို့မှာ အမျိုးသားတို့၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေတို့အပေါ် တည်ရှိနိုင်ကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရှုရပေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ပြသနာတို့၏ အကျိုးဆက်များကို လူငယ်အမျိုးသားတို့အနေဖြင့် ဆင်ခြင်နိုင်ကြမည်ဖြစ်သော်လည်း အခဲ့စွန်းခြင်းကိုပင် ယောက်များဆန်သော အပြုအမှု တစ်ရပ်အသွင် ခံယူတတ်ကြပြန်သေးသည်။

Source: Gender Matters(2007) by the Council of Europe

၅။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဆွေးနွေးဖြေဆိုပါ။

၁။ မိမိတို့ လူအဖွဲ့အစည်းတွင် အမျိုးသားများသည် သန်မှုရှိသင့်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားခြင်း ရှိပါသလား။

၂။ အမျိုးသားမှန်လျင် သတ္တိရှိရှိ ပြုမှုသင့်သည်ဟု လက်ခံ သတ်မှတ်ချက်များ ရှိပါသလား။

၃။ အမျိုးသားများအနေဖြင့် အမျိုးသားတို့ သတ္တိရှိစာ ပြုမှု ကျင့်ကြံမှုများကို မည်သို့ ရှုမြင်ကြသနည်း။ အားပေးတိုက်တွန်းမှုများ ရှိပါသလား။ မည်သို့ တိုက်တွန်းတတ်ကြသနည်း။

၄။ ရဲရဲဝင့်ဝင့် ဆောင်ရွက်တတ်သော အမျိုးသားများကို စာဖတ်သူ၏ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တွင် မည်သို့ ရှုမြင်ကြသနည်း။

၃၁၄ ဟိုမိုဖိုးဘီးယား (Homophobia) (လိုင်တူချွဲသူများတို့ မုန်းပီးမှု)

၁။ ဟိုမိုဖိုးဘီးယား (Homophobia) ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ အဘယ်ကြောင့် ထိုစရိတ်လက္ခဏာမျိုး တည်ရှိနေသနည်း။

၂။ ဖော်ပြပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

၁။ ဟိုမိုဖိုးဘီးယား (Homophobia) ၏ စရိတ်လက္ခဏာရပ်များကို ဖော်ပြပေးပါ။

၂။ ဟိုမိုဖိုးဘီးယား ကြောင့် မည်သို့သော အကျိုးဆက်များ ခံစားနေရသည်ဟု ဖော်ပြထားသနည်း။

၃။ လိုင်တူချင်း ချစ်ခင်ခြင်းကို တားမြစ်သည့် ဥပဒေများ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ရှိ၊ မရှိ ဆန်းစစ်ပေးပါ။

၄။ စာဖတ်သူအနေဖြင့် (Homophobia) အပေါ် မည်သို့ လက်ခံထားသနည်း။ ထိုသို့သော ခွဲခြားမှုများကို ကန်းသတ်တားမြစ်သည့် ဥပဒေများ ရှိသင့်သည်ဟု ထင်ပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။

ဟိုမိုဖိုးဘီးယား (Homophobia) ဆိုသည်မှာ လိုင်တူချွဲတူများအပေါ် ခွဲခြားမှု၊ ခံရှာမှု၊ ဖိနိမ်မှု အစရှိသည့် အမူအကျင့်တို့ကို ဆိုလိုသည်။

ဟိုမိုဖိုးဘီးယားကို ပုံစံအမျိုးပျိုးဖြင့် တွေ့နှိုင်ပေသည်။ တစ်ခါတစ်ရုံတွင် အကြမ်းဖက် အပြုအမူများထိ ပါဝင်နိုင်ပေသေးသည်။ ဥပမာဆိုလျင် ယောက်ရားလျာများကို အမျိုးသမီးစိတ်ပြန်ပေါက်ရန် အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ထိုအတူ မိန့်ဗော်ဖြစ်နေ၍ လုပ်ငန်းခွင်မှ ထုတ်ပယ်ခံရခြင်း၊ အလုပ်ရှာဖွေခွင့် မရရှိခြင်း အစရှိသော အခြေအနေများပါ အကြံးဝင်လေသည်။

ဖော်ပြပါ ခွဲခြားမှုများတွင် အပြုအမူဖြင့်သာမက၊ စကားလုံးများဖြင့် လျှောင်ပြောင်ခြင်းမျိုးတို့ကိုပါ တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ထိုလျှောင်ပြောင်သရော်သည့် စကားအသုံးအနှစ်များ အပြောအဆိုများသည် လိုင်တူချင်း စိတ်ဝင်စားသူတို့၏ လိုင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှုနှင့် စရိတ်သဘာဝတို့ကို အခြေခံပြီး သရော်ကဲ့ရဲ့တတ်ကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။

ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေမျိုးကို လူမှုအဖွဲ့အစည်းတိုင်းလိုလိုတွင် တွေ့မြင်နေကြရပြီး မိသားစုအတွင်း၊ ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာတူသူ အချင်းချင်း၊ မိဒီယာသတ်းတို့နှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ လျှစ်လျှော်မှုများအထိ ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် အဆိုပါ ဖိနိပ်မှုများကို ကြားသိနေရသည်။ လက်ရှိအချင်းတွင် မိန့်ဗော်များကို သေဇာ်ချမှတ်သည့် နိုင်ငံ (၁၀) နိုင်ငံရှိပြီး အချို့တိုင်းပြည်များတွင်လည်း လိုင်တူခြင်း ချစ်ခင်ခြင်းကို တရားဥပဒေနှင့် မကိုက်ညီသော လုပ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်နေဆဲဖြစ်ပေသည်။

Source: International Day Against Homophobia; stonewall.org.uk.

- ပ။** အောက်ပါ ဖြစ်ရပ်တို့ကို လေ့လာသုံးသပ်ဖြီး မည်သည်တို့က ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုများ ဖြစ်သည်ကို ရွေးထုတ်ပေးပါ။
- ၁။** အလုပ်ရှင်တစ်ဦးအနေဖြင့် လိုင်တူချစ်သူများအပေါ် လျှောင်ပြောင် ကဲ့ရဲ့သည့် စကားအသုံးအနှစ်းများကို ရုံးတွင် မကြာခဏ ပြောဆိုလေ့ရှိသည်။
- ၂။** ဘု နှစ်အချယ် အမျိုးသားလူငယ်တစ်ဦးအနေဖြင့် သူ၏ ဝတ်စားနေထိုင်ပုံတို့မှာ ခပ်စွဲစွဲဖြစ်နေ၍ ကျောင်းတွင် အလျှင်အပြောင် ခံရသည်။
- ၃။** မိန်းမလျာ အတွေတစ်တွဲမှာ ခရီးထွက်လာကြပြီး ဟိုတယ်တစ်ခုတွင် တည်းရန် စုစုစုံမေးမြန်းနေသည်။ ထိုဟိုတယ်တွင် အခန်းလွှတ် အများအပြား ရှိနေသေးသော်လည်း မန်နေဂျာဖြစ်သူက အခန်းမရှိတော့ကြောင်း ပြန်လည် ပြောဆိုသည်။
- ၄။** အမျိုးသားမှ အမျိုးသမီးအဖြစ်သို့ လိုင်စိတ်ခံယူမှုအတိုင်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲနေထိုင်နေသူတစ်ဦးအား ရုံးရှိ အမျိုးသမီးသန့်စင်ခန်းကို အသုံးမပြုရန် သတိပေးထားသည်။ မန်နေဂျာ၏ အဆိုအရ အခြားဝန်ထမ်းများ မနှစ်လိုကြသောကြောင့်ဟု ဆိုသည်။
- ၅။** ယောက်ကျားလျာတစ်ဦးသည် ရုံးတက်သည့် အခါတိုင်း ရုပ်အကျိုနှင့် ဘောင်းဘီကိုသာ ဝတ်ဆင်လေ့ရှိသည်။ ရုံးရှိ အကြီးအကဲက သူ့ကို စကပ်နှင့် အမျိုးသမီးယူနိုင်းတို့သာ ဝတ်ဆင်ရန် သတိပေးထားသည်။
- ၆။** အထက်ပါ ဖြစ်ရပ်တစ်ခုချင်းစီအတွက် မည်သူတို့က အဖိန့်ပံ့ကြရသည်၊ မည်သို့ မည်ပုံ ခံစားကြရသည်၊ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ ခံကြရသည်ကို ရွေးစွေးသုံးသပ်ပေးပါ။ ထိုပြဿနာရပ်တို့ကို မည်သို့ အဖြေရာ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ကိုပါ စဉ်းစားဖော်ထုတ်ပေးပါ။
- ၇။** အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

မြန်မာလူမျိုး ရွှေ့ပြောင်းအခြေချေနေထိုင်သူ ‘မိုးစက်’ မှ ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းတွင်နေစဉ်က သူကြံ့တွေ့ခဲ့ရသည် လိုင်တူချစ်သူများအပေါ် ခွဲခြားဖိန့်ပဲ့ဖြစ်ပဲ့မှ ဖြစ်ရပ်များအကြောင်း ပြန်လည် ပြောပြထားသည်။ ထိုင်း - မြန်မာနယ်စပ်အနီးရှိ ‘မဲလ’ ဒုက္ခသည်စခန်းတွင် နေထိုင်စဉ်က ခရစ်ယာန်ဘာသာရေးသမားတို့အနေဖြင့် လိုင်တူချစ်သူများအား နှစ်လိုခြင်းမရှိသည့် တရားဟောချက်ကို ကြားဖူးသည်။ သူငယ်ချင်းဖြစ်သူ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် LGBT များ အနေဖြင့်လည်း ငှုံးတို့ မိသားစုဝင်များ၏ လက်ခံမှု မရရှိကြပါကြောင်း ဆိုထားသည်။ ငှုံးတို့ အနေဖြင့် မိဘရက်သရေကို ညြိုးနှစ်းအောင်လုပ်သည်ဟု စွဲပွဲခံရတတ် ကြောင်းလည်း ထောက်ပြထားသည်။ ဆက်လက်၍ ‘မွတ်ဆလင် မိသားစုဝေးမှုများ’ အဲဒီလို လိုင်တူချင်းစိတ်ဝင်စားတဲ့သားမျိုးရှိရင် ဗလီ တောင် ပေးတတ်တော့တာမဟုတ်ဘူး’ ဟု မိုးစက်က ဆိုသည်။

လိုင်တူချစ်သူတစ်ဦးဖြစ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းပြချက်ကြောင့် ထိုဒုက္ခသည်စခန်းတွင် နေထိုင်စဉ်က နေ့စဉ်လိုလို နှုတ်ဖြင့် အစောင်းခံခဲ့ရကြောင်းလည်း သူက ဆိုသည်။ တစ်ခါတစ်ရုံ သူဝတ်ထားသော အဝတ်အစားများကို ခွဲချွတ်ပြီး လမ်းလယ် ခေါင်တွင် ပုံထားတတ်ကြောင်းလည်း ပြောဆိုထားသည်။ ထိုကဲ့သို့ နေ့စဉ်ရက်ဆက် အစောင်းခံခဲ့ရသော်လည်း သူ့ဘက်မှ ရပ်တည်ပေးမည့်သူ မရရှိခဲ့ကြောင်းကိုလည်း ပြန်ပြောင်း ပြောပြသည်။ ထိုကဲ့သို့ လျှောင်ပြောင်မှုများကြောင့် လိုင်တူချစ်သူများအနေဖြင့် ငှုံးတို့၏ စိတ်အခြေအနေ ပြောင်းလဲရန် ပတ်ဝန်းကျင်က ကြိုးစားတတ်ကြကြောင်းလည်း ဆိုထားသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် နေထိုင်လျက်ရှိသည့် LGBT အရေးလှုပ်ရားသူ ကိုမျိုးမင်းကလည်း ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် လိုင်တူချစ်သူများ အနေဖြင့် ဖိန့်ပဲ့မှုများ ခံစားနေကြရကြောင်း ‘မိုးစက်’ ၏ အဆိုကို ထောက်ခံထားသည်။ ‘ကျွန်တော်တို့ဘက်ကလည်း UNHCR (United Nations High Commission for Refugees) ရယ်၊ ဒုက္ခသည်စခန်းက အာဏာပိုင်တွေနဲ့ ပူးပေါင်းပြီးတော့ လိုင်တူချစ်သူတွေရဲ့ အခွင့်အရေးတွေ တိုးတက်လာဖော် ကြိုးစားပေးလျက်ရှိပါတယ်’ ဟု ဆိုသည်။ ကျွန်တော်တို့ ဘက်က သူတို့ကို အကာအကွယ်ပေးမှုတွေပေးနေတယ် ဆိုပေမဲ့လည်း တစ်ဖက်က သူတို့အပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေ ရှိနေဆဲပါ။

မကြာသေးခင်ကလည်း ယောက်သားလျှောတစ်ဦးပိုင်ဆိုင်သည့် ဆိုင်တစ်ဆိုင်မှာ ဖျက်စီးခံခဲ့ရပြီး ဆိုင်လုံးအပြည့် လိုင်တူချွစ်သူများအပေါ် စောက်သော စာများ၊ ပုံများ ကပ်သွားခဲ့ကြောင်း သိရှိရသည်။ ထိုအပြင် သူနှင့် သူ့သိမကို နောက်ထပ်လာရောက် အဓမ္မပြုကျင့်မည်ဟု ပြောဆိုသွားခဲ့သည်။

ဖော်ပြပါ အကြောင်းခြင်းရာတို့ကြောင့် မိုးစက်အနေဖြင့် မြန်မာပြည်ပြန်ရမှာ စွဲကြောက်မိကြောင်း ပြောဆိုထားသည်။ “ကျွန်တော့အတွက်တော့ အနာဂတ်ဆိုတာ မသေချာဘူး။ ကျွန်တော်လုပ်ချင်တာက ပညာရေးကို ဆုံးခန်းတိုင်အောင်သင်ပြီး တစ်ချိန်ချိန်မှာ ကျွန်တော့ရဲ့ လိုင်စိတ်ခံယူမှု ဘယ်လိုဖြစ်ပါစေ ကျွန်တော့ကို လူသားတစ်ယောက်လိုဆက်ဆံပေးမယ့် လူမှုအသိုင်းအစိုင်းတစ်ရပ်မှာပဲ ရပ်တည်နေထိုင်သွားချင်ပါတယ်”

Source: <http://www.gaystarnews.com/article/homophobia-rife-refugee-camps-thailand-burmese-migrants-say010513>

- ၁။ စာပိုဒ်ပါ ဖော်ပြပါရှိချက်တို့မှ မည်သည်တို့က လိုင်တူချွစ်သူများကို မုန်းတီးသည့် အပြုအမူများ ဖြစ်သည်ကို တွက်ထုတ်ပေးပါ။
- J။ မိုးစက်အနေဖြင့် အဘယ်ကြောင့် မြန်မာပြည်သို့ မပြန်ရရသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၃။ မိုးစက် ကြံ့တွေ့နေရသော ပြဿနာ အခက်အခဲများကို မည်သို့ အဖြေရှာ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည်နည်း။

ဘာန်း (၇) ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း

က။ အတန်းဖော်တစ်ဦးနှင့် တွဲဖက်၍ အောက်ပါတို့ကို ဆွေးနွေး အဖြေရှာပေးပါ။

၁။ သင်ခန်းစာပါ လေ့လာချက်များအရ မည်သို့သော LGBT နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဗဟိုသုတများ တိုးပွားလာ သနည်း။ မည်သို့သော အကြောင်းအရာ၊ အသစ်အဆန်းများကို လေ့လာ မှတ်သားခဲ့ရသနည်း။

J။ သင်ခန်းစာပါ အကြောင်းအရာတို့ကို ဖတ်ရှုပြီးနောက် စာဖတ်သူ၏ LGBT အသိုင်းအစိုင်းအပေါ် အမြင်များ ပြောင်းလဲလာပါသလား။ ထိုအသိုင်းအစိုင်းအပေါ် ရှေးယခင်က မည်သို့ လက်ခံ နားလည်ထားသနည်း။

၂။ သင်ခန်းစာပါ အကြောင်းအရာတို့ကို အမြေခံ၍ အောက်ပါတို့ကို အနုက်အမိဘယ် ဖွင့်ဆိုပေးပါ။

၁။ ကျား၊ မ ဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လက္ခဏာ၊

J။ LGBT

၃။ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးမှုများ။

ဂ။ အောက်ပါတို့ကို အချက်အလက် စုံလင်စွာဖြင့် ဖြေဆိုပေးပါ။

၁။ ကျား၊ မ ဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လက္ခဏာ၊

J။ လိုင်စိတ် ခံယူမှု၊

၃။ ယောက်သားဆန်ခြင်း (Masculinity)

၄။ ဟိုမိုဖိုးသိုးယား (Homophobia)

ဘခန်း (၈) မခေါ်

tce(8) tEFLyGf

ဤအခန်းတွင် ကျား၊ မ ဖြစ်မှ အပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှုများအကြောင်း ဖော်ပြုရှိပြီး မည်သို့သော လုပ်ရပ်များကို ထိပါးနောင့်ယှက်မှုဟု အမည်တပ်နိုင်မည်။ ထိုလုပ်ရပ်များ မည်မျှ အတွေ့ရများသည်၊ မည်သူတို့က သားကောင်များ ဖြစ်ကြရသည်။ မည်သူတို့က ကျူးလွန်ကြသည်၊ အဘယ်ကြောင့် ကျူးလွန်ကြရသည် အစရှိသည်တို့ကို ဖော်ပြေပေးထားသည်။ ထိုအပြင် အတွေ့ရ များသည့် ကျား၊ မ ဖြစ်မှ အပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်များကိုလည်း ထည့်သွင်း ဖော်ပြေပေးထားပြီး ယုံကြည်မှုပေးအပ်ထားသူ၏ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စောကားဖိန့်ပှုံးမှုများ၊ အကြမ်းဖက်မှုများပါ ဖော်ပြုပါရှိပေသည်။ ထိုအပြင် ရန်ကုန်မြို့တွင် ဖော်ဆောင်ခဲ့သည့် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စောကား နောင့်ယှက်မှုများ တားမြစ်ရေး လူပ်ရှားမှုတစ်ရပ်အကြောင်းကိုပါ ဖော်ပြေပေးထားပြီး မိမိတို့အနေဖြင့် မည်သို့သော လူပ်ရှားမှုများ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ကိုပါ ဝေဖန် သုံးသပ်စေမည် ဖြစ်သည်။

A[ဗုံ]

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ ဗဟိုသုတများ တိုးမွားလာမည် ဖြစ်သည်။

- ကျား၊ မ ဖြစ်မှ အပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ထိုနောင့်ယှက်မှုများ ဖြစ်မှုပေး စေသည့် အကြောင်းရပ်များ။
- ဖော်ပြပါ အကြမ်းဖက်မှုများအတွက် သတင်းမီဒီယာနှင့် လူမှု အသိုင်းအပိုင်းတို့၏ လွမ်းခိုးသက်ရောက်မှု။
- ယုံကြည်မှုပေးအပ်ထားသူတို့မှ အကြမ်းဖက်မှုများ ခံစားရ သည့် အဖြစ်အပျက်များ။
- လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ငြင်း၏ အကျိုးဆက်များ။
- လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စောကားဖိန့်ပြင်းနှင့် တားဆီး ကန့်သတ်နိုင်မည့် လူပ်ရှားမှုများ။

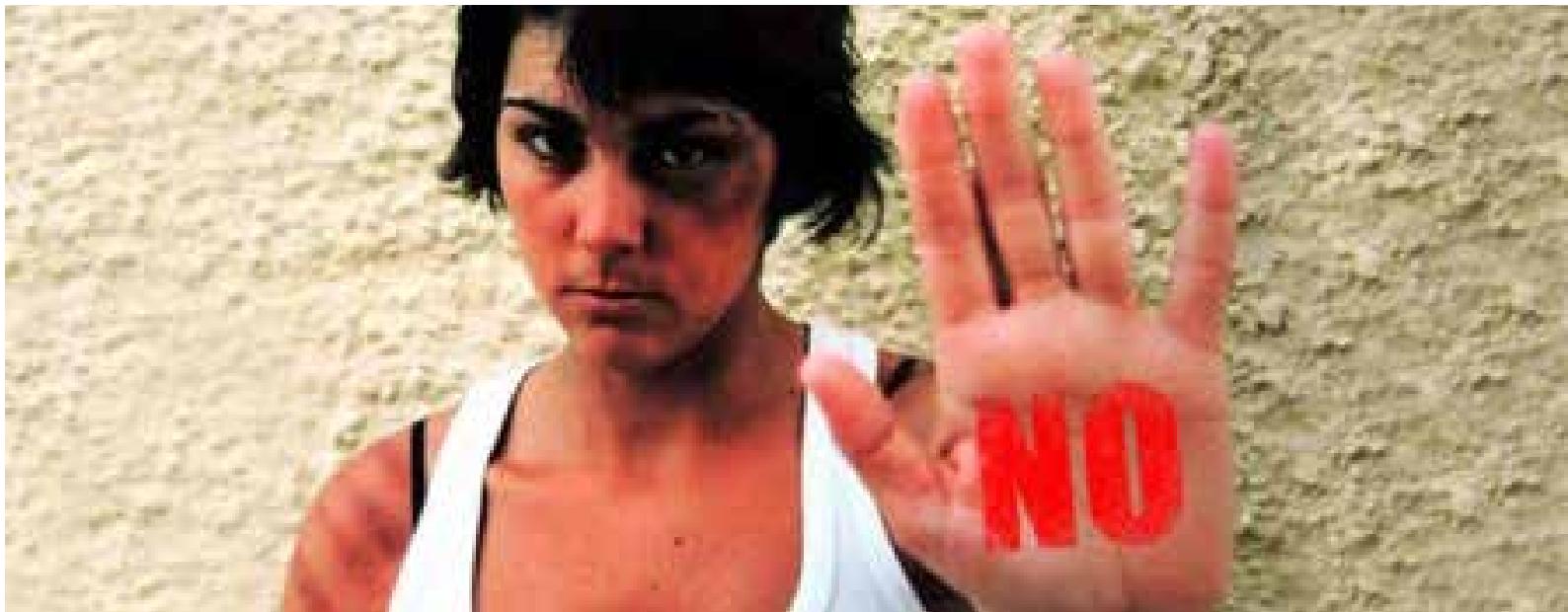
uRfusifTfsg

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ အရည်အသွေးများ တိုးမွားလာမည် ဖြစ်သည်။

- ကျား၊ မ ဖြစ်မှ အပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှုများ၏ လက္ခဏာရပ်များကို ခွဲခြားသိမြင်လာနိုင်မည်။
- အဆိုပါ နောင့်ယှက်မှုများ ဖြစ်မှုပေးရသည့် အခြေအနေ အကြောင်းအရပ်ရပ်တို့ကို သိမြင်သောပေါက်လာမည်။
- လူမှုအသိုင်းအပိုင်းအတွင်း လက်ခံ ယုံကြည်ထားချက်များ၊ သတင်းမီဒီယာများ၏ အဆိုပါ အကြမ်းဖက်မှုတို့အပေါ် လွမ်းခိုးသက်ရောက်ပုံတို့ကို နားလည် သိမြင်လာမည်။
- ရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖိန့်ပှုံးမှုများ၊ စိတ်ပိုင်းအရ နောင့်ယှက်မှုများ၊ စီးပွားရေးအရ နောင့်ယှက်မှုများ အစရှိသော အကြမ်းဖက်မှုပုံစံတို့ကို ခွဲခြားသိမြင်လာနိုင်မည်။
- ကမ္ဘာ့ဒေသ အသီးသီး၊ အသက်အချယ်အပုံစံစားသီးမှ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ခံစားကြရသည့် အကြမ်းဖက်ခံရမှု အခြေအနေ မတူညီကြပုံတို့ကို သိမြင် သောပေါက်လာမည် ဖြစ်သည်။
- လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုများ၏ တစ်ဦးချင်းစီးနှင့် လူအတွေ့အစည်းတစ်ရပ်လုံးအပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်သည်ကို လေ့လာ သောပေါက်နိုင်မည်။
- လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စောကားဖိန့်ပှုံးမှုများကို ကန့်သတ်တားဆီးနိုင်မည့် လူပ်ရှားမှုများ၊ ဖိန့်ပှုံးမှုများကို ကြည့်ရှုပါရန် အထောက်အကူပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

အခန်း (၈)

ကျေား၊ မ ဖြစ်မှု အပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှု (Gender Based Violence - GBV)

၈.၁ အမျိုးသမီးကျေားအပေါ် ဖိန္ဒိတ်အကြမ်းဖက်မှု

ကၢာ 'ကျေား၊ မ ဖြစ်မှု အပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှု' ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

- ၁။ ဖော်ပြပါ ကာတွန်းရင်ပုံကို ကြည့်ရှုပြီး မည်သူတိုကို ကိုယ်စားပြန်သည်၊ သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သို့ ဝေဖန် ထောက်ပြထားသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၂။ အဖွဲ့များခဲ့၍ အောက်ပါ မေးခွန်းတိုကို ဖြဖော်ပါ။

ကျွန်ုတ်တို့ ဒီကိစ္စရပ်အတွက် ဘယ်လို့မှ အရေးယူမှုမျိုး မလုပ်ပေးနိုင်ပါဘူး။ ဒါက ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ကိစ္စရပ် တစ်ရပ်ပါ။

- ၁။ အမျိုးသမီးတို့အပေါ်၌ မည်သို့သော ပုံစံများဖြင့် ဖိန္ဒိတ်အကြမ်းဖက်တတ်ကြသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၂။ အမျိုးသမီးတို့အပေါ် ထိပါးနောင့်ယုက်မှုများ ဆောင်ရွက်တတ်သည့် အဓိကတရားခံတို့မှာ မည်သူတို့ ဖြစ်ကြနည်း။
- ၃။ မိဒိယများအနေဖြင့် ထိုနောင့်ယုက်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာစေရန် လုံးဆောင်ပေးသည်ဟု ထင်ပါသလား။ မည်သို့သော သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်သနည်း။

၃။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်း (၁) ပါ ဖြေဆိုချက်များနှင့် တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပေးပါ။

အမျိုးသမီးတို့အပေါ် ထိပါးနောင့်ယှက်မှုများကို ကမ္ဘာ့နေရာအနဲ့တွင် တွေ့မြင်နေကြရပြီး တစ်ချို့တိုင်းပြည်များတွင် ပုံမှန် အဖြစ်များသည်ကို တွေ့ရသည်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အစရှိသည့် ပုံစံအမျိုးမျိုးသော ထိပါးနောင့်ယှက်မှုများကို ရင်ဆိုင်ကြံ့တွေ့နေကြရပြီး လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တွင်ရော၊ မိသားစုအတွင်းတွင်ပါ ခံစားနေကြရပေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၏ လက်သည်တရားခံတို့မှာ အများအားဖြင့် အသိလုယံများ ဖြစ်တတ်ကြသည်ကို တွေ့ရှုရသည်။ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ အဓမ္မမှုများမှာ ကမ္ဘာ့ဒေသတစ်ခုနှင့် တစ်ခုအကြား ဖြစ်ပွားမှုနှင့် မတူညီကြသော်လည်း ဖြစ်ပွားရသည့် အကြောင်းရင်းနှင့် ဖြစ်ပွားမှုပုံစံတို့ အလားသဏ္ဌာန် တူကြသည်ကို တွေ့ရှုရပေသည်။

အချို့သော ယဉ်ကျေးမှုပုံစံများတွင် လင်ယောက်ကြားတို့က သူတို့၏ နေ့မှုများအပေါ် ဖိနိုပ်ခြင်း၊ ဆူပူကြိမ်းမောင်းတတ်ခြင်း တို့မှာ မထူးဆန်းသော အပြုအမူတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အကြမ်းဖက်မှုများတွင် နေ့မှုသည်၏ မတော်တဆ လုပ်ရပ်တစ်ခုခု (ဥပမာ - ခင်ပွဲနှင့်သည် ခွင့်မပြုဘဲ အပြင်သွားခြင်း၊ ဟင်းအိုးတူးခြင်း စသည်တို့) ကြောင့် လင်မယားကြား ကတောက်ကဆဖြစ်ရာမှ ခင်ပွန်းသည်၏ ဒေါသတကြီး ပြမ်းချက်တို့နှင့် ကြံ့တွေ့ရတတ်သည်။ ထိုအခြေအနေမျိုးတွင် အချို့သော အမျိုးသမီးများမှာ ပြန်လည် မတုံ့ပြန်နိုင် ပြမ်းချက်သာ ခံကြရသည်။

ထိုသို့ အမျိုးသမီးများအပေါ် ထိပါးနောင့်ယှက်မှုများသည် တန်းတူရည်တူရှိမှု၊ စွဲဖြိုးတိုးတက်မှု၊ ပြမ်းချမ်းစွာနေထိုင်မှုကို အတားအခါးဖြစ်စေသည်။ ထိုအပြင် အမျိုးသမီးတို့ ရရှိပိုင်းဆိုင်သင့်သော အခွင့်အရေးများ၊ လွတ်လပ်ခွင့်များကို ဂိတ်ပင်တားဆီးရာလည်း ရောက်ပေသည်။ ဖော်ပြပါ အမျိုးသမီးများအပေါ် ဖိနိုပ်မှုများကို အရင်းစစ်ကြည့်လျှင် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ရှေးယခင်ကာလကတည်းက ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည့် အမျိုးသားများကိုသာ အခွင့်အကား ပိုမိုပေးအပ်ထားခြင်း၏ အကျိုးဆက်တစ်ရပ်ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပေသည်။ အမျိုးသမီးများမှာကား မိသားစု၊ အလုပ်ခွင့်၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအစရှိသော လူမှုကဏ္ဍအသီးသီးတွင် အမျိုးသားများကဲ့သို့ အရေးပါအရာရောက်ခြင်း မရှိဘဲ လူမှုရေးဆိုင်ရာ ဖိအားများနှင့်ပါ ရင်ဆိုင်ကြံ့တွေ့နေရသည်ကို တွေ့ရှုရပေသည်။

အမျိုးသမီးတို့ ရင်ဆိုင်ကြံ့တွေ့ရတတ်သည့် လူမှုရေးဖိအားများတွင် ဖော်ပြပါ နောင့်ယှက်မှုတို့ကြောင့် ဂုဏ်သိက္ခာ ကျေဆင်းရခြင်း၊ တရားဥပဒေအကာအကွယ်များ အပြည့်အဝ မခံစားနိုင်ခြင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ အာကာပိုင်အဖွဲ့များ၏ အလေးပေးမှု လျော့နည်းခြင်း၊ အကြမ်းဖက်မှုများကို ပညာပညာပေးပေးခြင်း၊ အစိတ်အစိတ်များ မရရှိနိုင်ခြင်း အစရှိသည်တို့ ပါဝင်ပေသည်။ ကေတ်လမ်းတွဲများ၊ တို့မှုအစိတ်အစိတ်များတွင် ပြသတတ်သော အမျိုးသမီးများအား လိုင်မှုသားကောင်သဖွယ် ခိုင်းနှင့်း သရုပ်ဖော်မှုတို့ကလည်း ဖော်ပြပါ အကြမ်းဖက်မှုများကို တွန်းအားပေးလျက်ရှိနေပေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း လက်ခံသတ်မှတ်ထားကြသည့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အမြင်အယူအဆတို့က အနာဂတ် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် လူငယ်လူစွဲများအတွက် ဖိုးရိမ်ဖွယ်ရာ အခြေအနေတစ်ရပ်အသွင် တည်ရှုလျက် ရှိပေသည်။

Source: The World's Women 2010(United Nations, New York)

၄။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

- ၁။ စာပိုဒ်ပါ ဖော်ပြပါရှိချက်များအရ အမျိုးသမီးတို့အပေါ် ထိပါးနောင့်ယှက်မှုများ၏ အဓကအကြောင်းရင်းတို့ကို ဖော်ပြပေးပါ။ ထိုတင်ပြထားချက်များကို စာဖတ်သူ့အနေဖြင့် လက်ခံ သဘောတူပါသလား။
- ၂။ ထိုနောင့်ယှက်မှုများကို အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် သိလျက်နှင့် ကြိုတ်မိုတ်ခံနေကြရသည်း။
- ၃။ ထိုကဲ့သို့သော အကြမ်းဖက်မှုများက ကလေးသူငယ်များအပေါ် မည်သို့သော သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်မည်ဟု ထင်သနည်း။ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်နိုင်မည်နည်း။

၁။ အမျိုးသားတို့အနေဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုများ ကျိုးလွန်ကြရသည့် အကြောင်းရင်းတို့ကို ဆွေးနွေး အဖြော်ပေးပါ။ ပြီးနောက် အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပေးပါ။

“တစ်ခါတစ်လေမှာ အချို့သော လူငယ်အမျိုးသားလေးတွေအနေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ်မှာ ခွဲခြားမှုမျိုးတွေ လုပ်ဆောင်တတ်တာ ရှိတယ်။ တစ်ချို့ကြတော့လည်း အဲဒီလိုလုပ်ရပ်မျိုးလုပ်မှ ယောက်းပါသယ်လို့ ထင်တတ်ကြပြန်တယ်။ ဒီလိုမျိုးလုပ်ရပ်တွေ ဆောင်ရွက်တဲ့ အခါမှာလည်း ဘေးပတ်ဝန်းကျင်က ကြားဝင်ဖျုန်ဖြေပေးရမယ့်အစား မဆိုင်သလိုနေကြတဲ့ အတွက် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ မရပ်တန်းနိုင်ဘဲ ဆက်လက် ပေါ်ပေါက်လျက် ရှိပါတယ်။

သို့ပေမယ့်လည်း အဆိုပါ အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်မျိုးတွေကို ကျွန်တော်တို့ အမျိုးကောင်းသား တွေအနေနဲ့ လက်သင့် မခံနိုင်ပါဘူး၊ ကျွန်တော်တို့ တတ်နိုင်စွမ်းရှိသလောက် အမျိုးသမီးထဲကြီး အကျိုးအတွက် ဖြည့်ဆည်း ဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ လူသားတိုင်း သိရှိထားရမယ့် အချက်ကတော့ ဖော်ပြပါ အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေသာမက လူအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်လုံးကိုပါ ထိခိုက်စေနိုင်တယ်ဆိုတာကိုတော့ အစဉ် သတိမှုကြဖို့ လိုပါတယ်။”

ဘန်ကိုမှန်း

Source: UN Secretary General Ban Ki-Moon, UNITE to end violence against women

၃။ စာပိုဒ်ပါ ဖော်ပြချက်များနှင့် မေးခွန်း (၁) တွင် ဖြေဆိုခဲ့သည်တို့ ကိုက်ညီမှုရှိ၊ မရှိ စစ်ဆေးပေးပါ။

၃၂ ကျား၊ မ ဖြေစီးပွဲ အပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှု (GBV) ဆုံးသည့်များ အဘယ်နည်း။

က။ ကျား၊ မ ဖြစ်မှုအပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှု အမျိုးအစားများကို ခွဲခြား ဖော်ထုတ်ပေးပါ။ ထိုပြုစုထားချက်များကို သင်ပုန်းပေါ်တွင် ရေးသား ဖော်ပြပေးပါ။

၃။ အောက်ပါ ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက်တို့ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက် (၁) - သီတာသည် အသက် (၁၅) နှစ်ရှိဖြစ်ဖြစ်ပြီး ဦးလေးဖြစ်သူနှင့် နေထိုင်လျက်ရှိသည်။ ဦးလေးအိမ်တွင် အိမ်တွင်းချက်ပြုတ်၊ သန်ရှင်းရေးစေသာ တာဝန်များကို ယူရသည်။ ဦးလေးဖြစ်သူက ညအချိန်တွင် သီတာ အခန်းတံခါးကို အပြင်မှ သော့ခတ်ထားသည်။ ထွက်ပြေးမည် စိုးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သီတာအနေဖြင့် မိမိထက် အသက်ကြီးသူ ဆွဲမျိုးယောက်ကျားသားအပေါ် လေးစားရမည် ဖြစ်ကြောင်း၊ ပြုစုပေးရမည့် တာဝန်ရှိကြောင်း ဦးလေးဖြစ်သူက ဆိုထားသည်။

ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက် (၂) - ဆာရာ အနေဖြင့် အလုပ်ခွင့်တွင် အမျိုးသားလုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ၏ မထိတထိ နှောင့်ယှက်မှု များကို ကြံတွေ့နေရသည်။ သူ့ကို စိုက်ကြည့်နေခြင်း၊ ညစ်ညမ်းသော စကားလုံးများဖြင့် ပြောဆိုခံရခြင်း၊ ထိကပါး ရိုကပါးလုပ်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို နေ့စဉ် ကြံ့နေကြရသည်။ ထိုထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတို့ကြောင့် အလုပ်မှု ထွက်ရန် စဉ်းစားနေသည်။

ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက် (၃) - ဒေါစန်းစန်းသည် ခင်ပွန်းသည် အရိုက်အနှက်ကို နေ့စဉ် ခံနေရသည်။ ထမင်းဟင်း မကောင်းချွဲ၊ ကလေးများကို ပြုမြင်မြန်နေရန် မထိန်းနိုင်သဖြင့်၊ အဝတ်အစား ဖို့သိပ်သိရှိနေ၍ အစရှိသော အကြောင်း အမျိုးမျိုးတို့ကြောင့် နေ့တရာဝ် အထုအထောင်း ခံနေရသည်။

ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက် (၄) – မိမိသည် အထက်တန်းကျောင်းသူတစ်ဦးဖြစ်ပြီး နေ့စဉ် နေ့တိုင်း ဘတ်စံကားဖြင့် ကျောင်းသို့ သွားသည်။ တစ်ခါတစ်ရုံ ဘတ်စံကားပေါ်၍ အမျိုးသားတစ်ချို့က သူ့အသားကို ထိရန် ကြီးစားတတ်ကြောင်း၊ လှကြပ်သည် အခါတွင် ပိုဆိုးကြောင်း သူကဆိုသည်။ ကျောင်းသို့ သွားသည့် ခရီးလမ်းသည် နေ့တိုင်းလိုလို ရင်လေးစရာ ဖြစ်နေရသည်။

ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက် (၅) – နောက်ဝါသည် တိုင်းနယ်စပ်တော့ရွှေ့ကလေးမှ ဖြစ်ပြီး မိသားရှိ ထောက်ပံ့ရန်အတွက် အလုပ် ရှာဖွေနေသည်။ တစ်ရက်တွင် အမျိုးသမီးကြီးတစ်ဦးမှ ဘန်ကောက်တွင် အလုပ်ရှာပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုပြီး လူကုန်ကူးခံခဲ့ရသည်။ လက်ရှိအချိန်တွင် လိင်လုပ်ငန်းတွင် လုပ်ကိုင်နေရပြီး တိုင်းစကားလည်း မကျေမှုးကျင်၊ စာရွက်စာတမ်း များလည်း မပြည့်စုံသဖြင့် မိဘဆွဲမျိုးများဆိုသို့ မပြန်နိုင်ဘဲ ရှိနေရသည်။

ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက် (၆) – အေးအေးတို့ မိသားစုံလေးတွင် ကလေးသုံးသီး ရှိသည်။ အေးအေးအနေဖြင့် လောင်းကစား ဝါသနာပါပြီး ခင်ပွန်းသည် ပေးထားသော ပိုက်ဆံများကို အကုန် သုံးဖြန်းပစ်လေ့ရှိသည်။ သမီးကယ်လေးအတွက် ဝယ်ပေးထားသော စက်ဘီးကလေးကိုပင် ရောင်းပစ်ပြီး အလောင်းအစား လုပ်တတ်သူ ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းတို့ကြောင့် ခင်ပွန်းသည်နှင့် ကတောက်ကဆဖြစ်ရပြီး ခင်ပွန်းသည်၏ အရှိက်အထောင်းတို့ကို ခံရတတ်သည်။ ထိုအခါမျိုးတွင် သူ့အနေဖြင့် ခင်ပွန်းသည်ကို ပြန်လည် လက်တံ့ပြန်တတ်ပြီး ရန်ပွဲမှာ မဆုံးနိုင်ဘဲ ရှိရသည်။

- ၁။ အထက်ဖော်ပါ ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက်တို့မှ မည်သည်တို့ကို ‘ကျား၊ မ ဖြစ်မှုအခြေခံသော အကြမ်းဖက်မှု’ ဟု အမည် တပ်နိုင်သနည်း။
- ၂။ မည်သည့်ဖြစ်ရပ်တို့က အပြုအမူဖြင့်၊ အပြောအဆိုဖြင့်၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စီးပွားရေးအသွင်ဖြင့် ထိပါး နောင့်ယုကြည်ကို ခွဲခြား ဖော်ပြပေးပါ။
- ၃။ မည်သည်တို့က အသိုင်းအပိုင်းတစ်ရပ်လုံးတွင် ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပြီး၊ မည်သည်တို့က တစ်သီးပုဂ္ဂလဆန်ဆန်ဖြစ်သည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၄။ အထက်တွင် ဖြေဆိုထားချက်များကို အခြားသော အတန်းဖော်များနှင့် ဆွေးနွေးပေးပါ။ သင်ခန်းစာအစတွင် သတ်မှတ် ဖွင့်ဆုံးခဲ့သော ‘ကျား၊ မ ဖြစ်မှုအခြေခံသော အကြမ်းဖက်မှု’ ဟူသော ဝေါဘာရ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြန်လည် သုံးသပ်ပြီး လိုအပ်သည်တို့ကို ဖြည့်စွက်ပေးပါ။

၈၁၃ ယုံကြည်မှုပေးအပ်စားသူမှ ဖိနှိပ်အကြမ်းဖက်ခြင်း

- ၁။ အောက်ပါတို့ကို ဖြေဆိုပါ။
- ၂။ ‘ယုံကြည်မှုပေးအပ်ထားသူမှ ဖိနှိပ်အကြမ်းဖက်ခြင်း’ ကို မည်သို့ လက်ခံထားသနည်း။
- ၃။ အဆိုပါ အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပွား ပေါ်ပေါက်ရသည် အကြောင်းရင်းတို့ကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၄။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အဆိုပါ အကြမ်းဖက်မှုများမှ လွန်ဆန်ရှုန်းထွက်ရန် အဘယ်ကြောင့် ခက်ခဲနေရသည်ဟု ထင်သနည်း။

၁။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး ဖြေဆိုထားချက်များနှင့် တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပေးပါ။

ယုံကြည်မှု ပေးအပ်ထားသူထံမှ ဖိနိုပ်အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းသည် အဖြစ်အများဆုံးသော ကျား၊ မ ဖြစ်ခြင်းအပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှု တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး အခြားတစ်ပါးသော သူစိမ်းတစ်ဦး၏ အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းနှင့် ပုံစံအားဖြင့် ကျွဲ့ပြားခြားများ ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ အဆိုပါ အကြမ်းဖက်မှုများ မိသားစုတွင်း ပြဿနာတစ်ရပ်ဟု သဘောထားတတ်ကြလေ့ရှိပြီး လူအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတစ်ရပ်ဟု ရှုမြင်ရန် မေးလျှော့နေကြသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ထိုအကြမ်းဖက်မှုများကို အကဲဖြတ်ကြရန် ကျူးလွန်သူအပေါ် အပြစ်မတင်ကြဘဲ အကြမ်းဖက်ခံရသူအနေဖြင့် ထိုသူနှင့် ဆက်လက် နေထိုင်နေရသည့် အကြောင်းရင်းကို မေးခွန်းထဲတ်တတ်ကြပြန်သေးသည်။ ထိုသို့သော အကြမ်းဖက်မှုများ၏ မူလအကြောင်းရင်းတို့ကို တွက်ထုတ် အဖြေထုတ်ရန်မှာ လွယ်ကူသော ကိစ္စမဟုတ်ချေ။ ထိုအကြမ်းဖက်မှုမျိုးတို့တွင် ရပ်စိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ဓာတ်စိုင်း ဆိုင်ရာ၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ပါဝင်ကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ အကြမ်းဖက်မှုဒါက် ခံရသူတို့မှာလည်း ကူမည့် ကယ်မည့်သူမရှိ၊ ဘဝကို ဆောက်တည်ရာမဲ့ ကုန်ဆုံးနေရရှုသည်။ ထိုသူတို့အနေဖြင့် အပြစ်ကျူးလွန်သူအပေါ်တွင် မိမိရပ်တည်နေထိုင်နေရပြီး ထိုသူကို စွန်ခွာပါက လူမှုရေးဆိုင်ရာ ဖိအားများ၊ ကူရာကယ်ရမဲ့ အခြေအနေများနှင့် ကြံတွေ့ရမည်မှာ မလွှဲခေါကန် ဖြစ်ပေသည်။

ထိုအကြမ်းဖက်မှုများကို ခံစားနေရသူအချို့မှာ မိဘဆွဲမျိုးတို့နှင့် ခွဲခွာ နေထိုင်နေကြရပြီး အထိုကျင့်စွာ ဘဝကို ဖြတ်သန်း နေကြရတတ်သည်။ သားသမီးရှိသူများ အနေဖြင့်လည်း မိမိကိုယ်ကိုရော့၊ သားသမီးများပါ ဖိနိုပ်အကြမ်းဖက်မှု ရန်ကို ကြောက်ရွှေ့နေရသည်။ မိမ့်ဘဲ့ဘဝထက် မိဘအစုံအလင်ဖြင့် နေထိုင်ရခြင်းက သားသမီးများအတွက် အကျိုးများကြောင်း နှုလုံးသွင်းကာ နေထိုင်ကြရသည်။ အပြစ်ကျူးလွန်သူများ အနေဖြင့်လည်း မိမိတို့၏ အပြစ်ကို မမြင်တတ်ကြဘဲ ရှိနေသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းကြောင်းတို့ကြောင့် ယုံကြည်ကိုးစားသားသူမှ ဖိနိုပ်အကြမ်းဖက်မှုများမှာ ဆက်လက် ရှင်သန်နေရပေသည်။

Source: Gender Matters(2007) by the Council of Europe

၂။ အောက်ပါ ပြောဆိုချက်ကို ဖတ်ရှုပေးပါ။ ဖော်ပြပါ အခြေအနေမျိုးနှင့် ကြံတွေ့ရပါက မည်သို့ အဖြေရှာဆောင်ရွက်နိုင်မည်၊ မည်သူတို့က ဖော်ဆောင်နိုင်မည်ကို ဝေဖန် သုံးသပ်ပေးပါ။

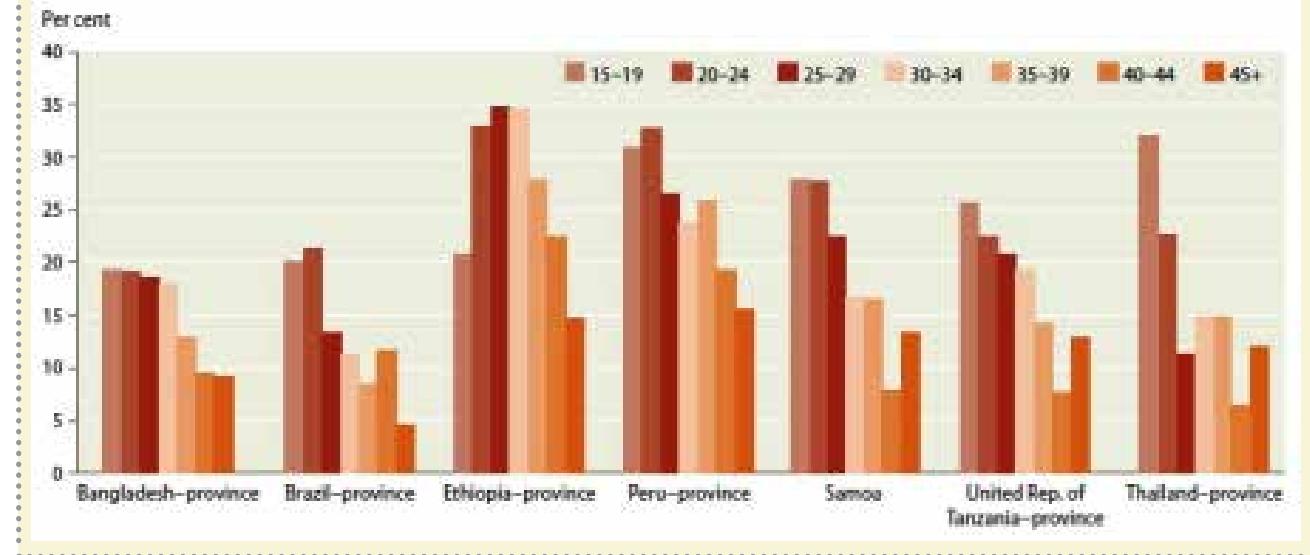

“ကျွန်ုံမတွဲနေတဲ့ချုစ်သူကြောင့် လူတွေက ကျွန်ုံမကို မနာလိုဖြစ်ကြတယ်။ သူက ကျောင်းမှာလည်း နာမည်ကြိုးပဲ။ တည်တယ်၊ ခန့်တယ်၊ လူကြိုးတွေ သရာသမားတွေအပေါ်မှာလည်း ရှိသေလေးစားမှု ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်ုံမတို့နှစ်ယောက်တည်း ရှိတဲ့အချိန် သူ မကြိုက်တာလုပ်မိတဲ့အခါမျိုး၊ သူငယ်ချင်းနဲ့ အပြင်သွားမိတာမျိုးဆို အောင်တော်ဦးတော်ဦးတွေ ရှိတယ်၊ တစ်ခါတစ်လေဆို ရှိက်လား ပုတ်လားတောင် လုပ်တတ်တယ်။ ဒီအကြောင်းကို ကျွန်ုံမသူငယ်ချင်းတွေ၊ ပြီးတော့ မိဘတွေကိုလည်း မပြောချင်ဘူး၊ မပြောရဘူး။ သူမိဘတွေကလည်း သူတို့သားလေး ဘယ်လောက်တော်ကြောင်း၊ လိမ္မာကြောင်း ဂဏ်ယူနေကြတာဆိုတော့။”

Source: testimony from a young Hungarian GBV victim (NANE hotline, Hungary)

၁။ အောက်ပါ ယေားကိုကြည့်ရှုပြီး မည်သည်တို့ ဖော်ပြ ပါရှိသည်ကို သုံးသပ်ပေးပါ။

၁၂ လ တာ ကာလအတွင်း ယုံကြည်မှုပေးအပ်ထားသူတို့၏ ရပ်စိန်းဆိုင်ရာ စီနိုင်မှုခံကြရသည့် အရွယ်အသီးသီးရှိ အမျိုးသမီးများ။
(၂၀၀၀ - ၂၀၀၂)

၂။ အောက်ပါတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

- ၁။ မည်သည့် အသက်အရွယ်ရှိ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အဆိုပါ အကြမ်းဖက်မှုမျိုးကို အများဆုံး ခံစားကြရသနည်း။
- ၂။ အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ထိုသို့ ခံစားနေကြရသည်ဟု ထင်သနည်း။
- ၃။ မိမိတို့ လူအဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံများတွင် မည်သည့် အသက်အရွယ်အပ်စုမှ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ဖော်ပြု အကြမ်းဖက်မှုမျိုး အများဆုံး ရင်ဆိုင်တွေ့တွေ့နေရသည်ဟု ထင်မြင်သနည်း။

၈.၄ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ

၁။ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

ကဗ္ဗာတစ်ရှစ်ရွေးတွင် ယုံကြည်မှုပေးအပ်ထားသူတို့ထံမှ အကြမ်းဖက်မှုခံစားကြရသည့် အမျိုးသမီးပမာဏ မည်မျှရှိမည်ဟု ထင်သနည်း။

(၁) ၅%   (၂) ၁၀%   (၃) ၂၅%   (၄) ၅၀%

၂။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖော်ပြုချက်များနှင့် တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပေးပါ။

လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများမှာ နိုင်ငံအသီးသီး၊ ဒေသအသီးသီးတွင် ဖြစ်ပွား ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိပြီး မထူးဆန်းတော့သော အပြုအမှုတစ်ရပ်အဖြစ် တည်ရှိနေသည်။ လေ့လာချက်များအရ အမျိုးသမီး ၄ ဦးတွင် ၁ ဦးမှာ ငြင်းတို့ ယုံကြည်မှုပေးအပ်ထားသော လက်တွဲဖော်၏ ဖိနိပ်အကြမ်းဖက်မှုကို ခံစားနေရပြီး ဆက်ကျော်သက် အမျိုးသမီးကို ၃ ဦးတွင် ၁ ဦးမှာ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ခံစားနေရကြောင်း ဆိုထားသည်။

ထိုကဲ့သို့သော အကြမ်းဖက်မှုများသည် ရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အရပါ ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိပေသည်။ ထိုအကြမ်းဖက်မှုတို့ကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်တွင် ထိခိုက်မှုများအထိ ဖြစ်ပွားနိုင်ပြီး ထိတိပိုင်းဆိုင်ရာ ဝေဒနာမျိုးနှင့် မျိုးများရေးဆိုင်ရာအထိပါ ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်နိုင်ပေသည်။ ထိုအကြမ်းဖက်မှု၏ သားကောင်ဖြစ်ကြရသော အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် မိဘအသိုင်းအပိုင်းတို့၏ စွန်းပယ်မှု၊ လျှော့လျှော့ရှုမှုတို့ပါ ခံစားရတတ်ကြောင်း တွေ့ရပေသည်။ အဆိုပါ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ရာတွင် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံအမျိုးမျိုး ရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရပေသည်။ အထူးသဖြင့်

လက်ထပ်မှုမပြုဘဲ အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်း၊ အသက်အရွယ် ငယ်ချယ်သူများအား ပစ်မှတ်ထားခြင်း၊ သိကျွမ်းရင်းနှီးမှုမရှိသူ သူစိမ်းတစ်ဦး၏ မတော်တရား ပြုကျင့်မှုခံခြင်း၊ စစ်ဘေးတိမ်းရောင်ရင်း အဓမ္မကျင့်ခံရခြင်း၊ ကိုယ်ကာယချို့တဲ့သူတစ်ဦးအား အနိုင်ကျင့်ဆက်ဆံခြင်း၊ အရွယ်မရောက်သေးသူများအား အလိုမတူဘဲ လက်ထပ်ပေါင်းသင်းခြင်း၊ လိုင်မှုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးသူများကို ကွန်းမားသံဃားဘဲ ဆက်ဆံဖော်ခြင်း၊ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခိုင်းခြင်း၊ လူကုန်ကူးခြင်း အစရှိသော လုပ်ရပ်များမှာ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများ ဖြစ်ပေသည်။

ဖော်ပြပါ လုပ်ရပ်များကို နှုမ်နှင့် တားဆီးနှင့်ရန်အတွက် လူမှုအသိုင်းအပိုင်းတစ်ရပ်လုံးက ပူးပေါင်းဖော်ဆောင်ကြရန် အရေးကြီးလှသည်။ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ ရဲများ၊ ကျွန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ၊ လူမှုရေးအဖွဲ့များ၊ အားလုံးသော မိဘပြည်သူများက လက်တွဲလုပ်ဆောင်ကြမှသာလျှင် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ဖယ်ရှားနိုင်ကြမည်ဖြစ်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းကောင်းကျိုးအတွက် ဆောင်ကြည်းပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

Source: World Report on Violence and Health, WHO

၅။ စာပိုဒ်တွင် ပါရှိသည့် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံတစ်ခုချင်းစီအတွက် ထိုအကြမ်းဖက်မှု၏ အကျိုးဆက်များ၊ ထိုအကြမ်းဖက်မှုတို့ကို မည်သို့ တားမြော်နိုင်သည် အစရှိသည်တို့ကို အောက်ပါ ယေားတွင် ဖြည့်စွက်ပေးပါ။

လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ပုံစံများ	အကြမ်းဖက်မှု၏ အကျိုးဆက်များ	အကြမ်းဖက်မှုများကို ကန်သတ်တားဆီးနိုင်ရေး
သူစိမ်းတစ်ဦး၏ အဓမ္မပြုကျင့်မှုခံခြင်း။	ရပ်ပိုင်း၊ စီတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျွန်းမာရေး ထိနိုက်မှုများ။	

သတ္တရိရှင် ထွက်လာခဲ့ ...။ ယောကျားမှန်ရန် မူဒီမ်းမကျင့်ဘူး

၈၅ တျေား၊ မ ဖြစ်မှု အပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှုများ (GBV) ကို မည်သို့
တားမြင် ဝါန်းချုပ်နှင့်မလှန်သူး။

ကျ။ ကျား၊ မဖြစ်မှ အပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းပက်မှုများကို တားဆီးကာကွယ်ရန်အတွက် အမျိုးသားများအနေဖြင့် မည်သည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ဖော်ဆောင်နိုင်သည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

၁။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

“ကမ္မာတစ်ရှင်းမှ အမျိုးသမီးများအနေနဲ့ လိပ်စိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု တိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းတွေမှာ ဦးဆောင်နှီးဆောင်လျက်ရှိတာ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ယခုခေတ်အခါမှာတော့ အဆိပါ လုပ်ငန်းတွေမှာ အမျိုးသား တွေပါ တက်တက်ကြကြ ပါဝင်ဆောင်ရွက်လာတယ်။ ကျွန်တော်တို့ သိထားပြီးဖြစ်တဲ့အတိုင်း လူမှုအဖွဲ့အစည်းနဲ့ မိသားစု အတွင်းမှာ အမျိုးသားတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍဟာ အင်မတန် အရေးပါလှပါတယ်။ သက်ဆိုင်ရာ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအသီးသီး၊ မိသားစုအသီးသီးမှာ ဦးစီး ဦးဆောင်ပြုနေတဲ့ အမျိုးသားတိုင်းဟာ အနာဂတ်မျိုးဆက်သစ် အမျိုးသားငယ်လေးတွေအတွက် အတုယ့်စရာ၊ စံထားရာလည်း ဖြစ်ပါတယ်။

ທໍທ່າ:ອັບຕໍ່ ອົບື້:ເກົວດົ:ວະ:ຕູອາຟັກ. ອົບື້:ວະມີ:ຍິຕົດໆລົບລົງ:ອເປົ່າ ່ລ:စາ: ຕັກີ້:ຫາ:ຕັດໆໂຮນ:ກ
ເຍົາກົງງາ:ເກົວດົ:ຕັດໆລົງ:ຣຸ. ລົບລົບຜູ້ໂຮນ: ອາດນູ່ຝູລູ:ວະດົ:ຫາ:ຍື. ລົງອັບປີຕັຍ. ທີ່ອາຕູ ອົບື້:ວະມີ:ຕູອັກໆ
ຝູກາຕົດໆ ຜົກງາມົງກວາ ທີ່ມີນູ້ ອາລົບສູນ ພົກວົກວາ ມບຖົດ. ອົບື້:ວະມີ:ຕູອັກໆ ບ້ວນແຈ: ອົບົບລົບແຈ:ຕູມູບປີ
ປີဝັດພົກວົກວາ ສົງຕັບສູນ ຖືຕາກີ ລົກລົມ້ງລູມ ປູ້ປີຕັຍ. ”

ဘန်ဂိမ္မား

Source: UN Secretary General Ban Ki-Moon, UNITE to end violence against women

၁။ ကျား၊ မ ဖြစ်မှ အပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှုများ တိုက်ဖျက်ရာတွင် အမျိုးသားများ ပိုမို ပါဝင်ခြင်းက မည်သို့သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်သည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

J။ မိမိတို့၏ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်မှ အမျိုးသားများအနေဖြင့် ကျား၊ မ ဖြစ်မှ အပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် အသိအမြင်များ ပြောင်းလဲလာနိုင်စေရန် မည်သို့ ဖော်ဆောင်နိုင်သည်ကို သုံးသပ်ပေးပါ။

၃။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အဆိုပါ အကြမ်းဖက်မှုများ လော့ကျအောင် မည်သို့ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည်ဟု ထင်သနည်း။

၄။ လူအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်လုံးအနေဖြင့် ဖော်ပြပါ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုများကို အမြစ်ပြတ်ခြေမှန်းနိုင်ရန် မည်သို့သော နည်းစနစ်များဖြင့် အဖြေရှာ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်နည်း။

ၬ။ အောက်ပါ စာပုဒ်ကို ဖတ်ရှုပေးပါ။ ဖော်ပြပါ (Whistle campaign) အနေဖြင့် မည်သို့သော လူမှုပြဿနာများ ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ဦးတည် ဆောင်ရွက်နေသနည်း။ မည်သို့သော လုပ်ငန်းစဉ်များ ပါဝင်သနည်း။ ဖော်ပြပါ လူမှုပြဿနာတို့ကို စာဖတ်သူ၏ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တွင် တွေ့ကြုံဖွေးပါသလား။

မြန်မာတစ်ခုပါတ်အနာဂတ် "Whistle for help" Campaign

ချယ်ရှိသိန်း။ တန်လှောနေ့၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၇၊ ၂၀၁၂။

(ရွှေးလေသူရာမှတ်တိုင်အနီး whistle (ခိုး) များ၊
လက်ကမ်းစာဆောင်များ ထောင်စု။ ခါတံ့ - Seng Mai
မြန်မာတိုင်းမြို့။)

'လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စောက်အီနိုင်မှုများ တားဆီးရေး' လှပ်ရားမှ တစ်ရပ်ကို ရန်ကုန်ဖြူ၍ ကားမှတ်တိုင်အသီးသီး တွင် နိုင်ငံရေးလှပ်ရားသူများ၊ ကားဆရာများ၊ ကုမ္ပဏီများနှင့် ပူးပေါင်း၏ လှပ်ရား ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ လှပ်ရားမှုကို "Whistle for help Campaign" ဟု အမည်ပေးထားပြီး စောနာဝါးထမ်းပေါင်း ၁၅၀ ခန့် တို့မှ ပူးပေါင်း ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထိုလှပ်ရားမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သည့် အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် လူစည်ကားသည့် ကားမှတ်တိုင် ၈ မှတ်တိုင်အနားမှ ခရီးသွားပြည်သူများထံ Whistle (ခိုး) များ၊ လက်ကမ်းစာဆောင်များ ဖြန့်ဝေပေးခဲ့ပြီး လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အသီအမြင်များ ဝေမျှပေးနိုင်ခဲ့ပေသည်။ ထိုလက်ကမ်းစာဆောင်တွင် အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် ထိကပါးရိုကပါး နောင့်ယှဉ်ခံရပါက ဝိစိမှတ် အချက်ပေးရန် နှီးဆော် ထားပါသည်။

လက်ကမ်းစာဆောင်များတွင် "အမျိုးသမီးများ ဖိနိုင်မှု ပပေါ်ရေး ပိုင်းဝန်း ကူညီ ဆောင်ရွက်ပေး - Please go and help the women who blow whistle and let's stop this unacceptable behaviour" ဟု နှီးဆော်ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

အဆိုပါ လှပ်ရားမှု၏ အကျိုးဆက်တစ်ရပ်အနေဖြင့် ပါရမိယဉ်လိုင်းမှ အမျိုးသမီးသီးသန့် ဘတ်စ်ကားများကို ရုံးတက် ရုံးဆင်းအချိန် လူထူထပ်၍ လိုင်ပိုင်းအရ စောက်မှုများ ဖြစ်ပွားနိုင်ချေများသည့် အချိန်တွင် ပြေးဆွဲခဲ့သည် ကို တွေ့ရပေသည်။

လှပ်ရားမှုမှာ ထင်မှတ်ထားသည်တက် ပိုမို အောင်မြင်ခဲ့ပြီး ခရီးသည် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် သူတို့၏ မိသားစုဝင်များ၊ သူငယ်ချင်းများ အသုံးပြနိုင်ရန်အတွက် ဝိစိမှု တောင်းခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဘတ်စ်ကားပုံမှန်အသုံးပြုသည့် ခရီးသည်တစ်ဦးဖြစ်သူ မြင်းမြင်းက သူကားစီးသည့် အခါတိုင်း အချို့သော အမျိုးသား ခရီးသည်များကြောင့် စိတ်အနောင့်အယုက်ဖြစ် ရကြောင်းဆိုသည်။ 'တစ်ခါကဆိုရင် ဘတ်စ်ကားစီးနေတုန်း နောက်ကနေလာပြီး ဟိုထိခိုက်တဲ့။ ကားကကြပ်ရတဲ့ကြားထဲ လူကလည်း ခွေးမရပြုမရနဲ့ ဆိုတော့ ကြောက်လည်းကြောက်၊ ဒေါသလည်းထွက်ပေါ့။ ဒီလိုကားကြပ်တဲ့ ကြားထဲမှာကို ရိုသဲ့သဲ့လာပြောတာမျိုး ကြံဖူးတယ်။' ဟု မင်းမြင်းက သူ၏အတွေ့အကြံများကိုလည်း ပြောပြထားသည်။

"တစ်ခါတစ်လေကြတော့တော့လည်း လူကောင်းသူကောင်းနဲ့ တွေ့ရတတ်တယ်။ တစ်ခါကဆို ကားပေါ်မှာ လူတစ်ယောက် က ကျွန်းမရဲ့အခက်အခဲကို တွေ့သွားပြီးတော့ အနားကပ်လာပေးပြီး ကျွန်းမရဲ့အသိတစ်ယောက်ပုံစံ ဖမ်းပေးတယ်။ အဲဒါနဲ့ပဲ ကျွန်းမရဲ့ ရစ်သီရစ်သီလုပ်နေတဲ့ အမျိုးသား အချို့လည်း အနားက ခွာသွားတော့တယ်။ ဒီလို့မျိုး အမျိုးသမီးတွေအပေါ် နားလည်တတ်တဲ့ အမျိုးသားတွေလည်း ရှိတတ်ပါတယ်။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် ကျွန်းမကတော့ Whistle Campaign ကို ထောက်ခံပါတယ်" ဟု ဆိုသည်။

ကားဆရာများ၊ စပ်ယာများကလည်း အဆိုပါ လှပ်ရားမှ ကို တစ်ဖက်တစ်လမ်းက ကူညီပေးလျက်ရှိသည်။ ဤသယ်ယူလိုင်းမှ ဒရိုင်ဘာဖြစ်သူ ဦးထွန်းအောင်၏ အဆိုအရ အမျိုးသမီးများအား ကားပေါ်တွင် နောင့်ယှဉ်သည့် အပြုအမှုများ ကို သူအနေဖြင့် လက်သင့်မခံကြောင်း အဆိုပါ လှပ်ရားမှက ထိုအပြုအမှုများကို နှီးမြှုပ်နှံးရာတွင် အထောက်အကူပြနိုင်ကြောင်း ထောက်ခံ ပြောကြားသည်။

Whistle Campaign လှပ်ရားမှု၏ တာဝန်ခံဖြစ်သူ ဒေါ်မော်လွှာယ်မှ လှပ်ရားမှုကို ထောက်ခံ ပါဝင်ကြသော ယာဉ်လိုင်းများ၊ ဝန်ထမ်းများ အားလုံးကို ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း၊ သူတို့၏ အကူအညီကြောင့် လက်ကမ်းစာဆောင်များ ဝေရာတွင် အနောင့်အယုက် ကင်းကင်းဖြင့် ဝေမျှပေးနိုင်ကြောင်း ပြောဆိုထားသည်။

အဆိုပါ လှပ်ရားမှုကို ရန်ကုန်ဖြူတွင်သာမက နယ်ဖြူများတွင်ပါ ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသည်။

Adapted from: Cherry Thein, Myanmar Times, Volume 31, No. 616, 2012.

- cII ဖော်ပြပါ Whistle Campaign အနေဖြင့် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အောင်မြင်မှ ရရှိစေရန် မည်သူတိုကို ပုံပိုးကူညီပေးခဲ့ကြသနည်း။
- dII အောက်ဖော်ပြပါ လုပ်ဆောင်ချက်များသည် အမျိုးသမီးများ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စောကားဖိန္ဒိပ်မှုများမှ ကင်းဝေးစေနိုင်မည့်နည်းစနစ်များ ဖြစ်သည်။ ငွေးတို့ကို ကျင့်သုံးလိုက်နာရာတွင် မည်သို့သော အခက်အခဲများနှင့် ကြံ့တွေ့နိုင်သည်။ မည်သို့သော အကျိုးရလဒ်များ ခံစားရရှိနိုင်သည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။
- eII အမျိုးသမီးများ ခရီးထွက်ရာတွင် တစ်ယောက်ထဲ မသွားစေဘဲ အဖော်တစ်ယောက်ယောက်ဖြင့် အတူသွားစေခြင်း။
- fII လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့် ယူက်မှုများကို ပြင်းထန်စွာ အရေးယူပေးခြင်း၊ ပြစ်မှုကျိုးလွန်သူကို နှစ်ရှည်ထောင်ဒဏ်များ ချမှတ်ခြင်း။
- gII အမျိုးသမီးများအပေါ် စောကားမှုများ မပြုလုပ်စေရေး အသိပညာပေးခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့်လည်း ထိုအကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်၍ လွတ်လပ်စွာ ခုခံခွင့်၊ ပြောဆိုခွင့်များ ပေးအပ်ထားခြင်း။
- hII အတန်းဖော်များနှင့် တွဲဖက်၍ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စောကားဖိန္ဒိပ်မှုများ ကို တားမြစ်နိုင်မည့် လျှပ်ရှားမှုတစ်ရပ်ကို စဉ်းစားဖော်ထွက်ပေးပါ။ မည်သို့သော စောကားမှုများကို တိုက်ဖျက်လိုသည်၊ မည်သို့ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်မည်တို့ကို ဆွေးနွေးပြီး ထိုပြုစုစုံသားချက်များကို အခြားသော အတန်းဖော်များထဲ တင်ပြပေးပါ။

**UP TO 70%
OF WOMEN
EXPERIENCE
VIOLENCE
IN THEIR
LIFETIME.**

© 2012 Rodrigo Ordonez/CARE

ကမ္မာပေါ်မှာ ရှိတဲ့ အမျိုးသမီး 70 % ဟာ သူတို့ရဲ့ ဘဝတစ်လျောက်မှာ နိုင်စက်ညွင်းပန်းမှုမျိုးစုံနဲ့ ကြံ့တွေ့နေရတယ် ... ။

အခန်း (၈) ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း

က။ အတန်းဖော်တစ်ဦးနှင့် တွဲဖက်၍ အောက်ပါတို့ကို ဆွေးနွေး အဖြော်ပေးပါ။

၁။ မိမိတို့ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အတွေ့ရများသည့် ကျား၊ မ ဖြစ်မှု အပေါ် အခြေခံ အကြမ်းဖက်မှုများကို ဖော်ပြပေးပါ။

၂။ အဆိုပါ နောင့်ယှက်မှုတို့ကို ဖြော်ပြန် မည်သူတို့တွင် တာဝန်ရှိသည်ဟု ထင်သနည်း။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။

၃။ အဆိုပါ ထိပါးနောင့်ယှက်မှုတို့ မိမိတို့၏ လူမှုအသိင်းအရိုင်းတွင်း ဆက်လက် မဖြစ်ပွားစေရေးအတွက် မည်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဟု ထင်သနည်း။

ခ။ သင်ခန်းစာပါ အကြောင်းအရာတို့ကို အခြေခံ၍ အောက်ပါတို့ကို အနက် ဖွင့်ဆိုပေးပါ။

၁။ အမျိုးသမီးတို့၏ အရင်းနှီးဆုံးရန်သူ

၂။ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၏ လက်သည်တရားခံ

၃။ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စောင်ကားဖိန္ဒိပ်မှုများ

ဂ။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို အချက်အလက် စုလောင်စွာဖြင့် ဖြော်ဆိုပေးပါ။

၁။ ကျား၊ မ ဖြစ်မှုပေါ် အခြေခံ အကြမ်းဖက်မှုများသည် ကဗျာတစ်ဗုံးရှိ အမျိုးသမီးများ နေ့စဉ် ကြံ့တွေ့နေရသည့် ပြဿနာအခက်အခဲတစ်ရှင်ဟု ထင်မြင်ပါသလား။

၂။ အဆိုပါ အကြမ်းဖက်မှုများကို မည်သည့် အကြောင်းကြောင့် ကျူးဇူးလွန်ကြသည်ဟု ထင်သနည်း။

၃။ အချို့သော လူမှုအသိင်းအရိုင်းဝင်များက ဖိန္ဒိပ်အကြမ်းဖက်မှု၏ သားကောင်ဖြစ်ရသူတို့အား လျှစ်လျှော့သား တတ်ကြသည်။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။

ဘခန်း (၃) မခေါ်

tce(9) tEFL ပစ္စာမျက်နှာ

ဤအခန်းတွင် လိုင်မှုလုပ်ငန်းများအကြောင်း ထည့်သွင်း ဖော်ပြပေးထားပြီး လိုင်လုပ်သားတို့၏ ဘဝအခြေအနေတို့ကိုပါ သိမြင် သဘောပေါက်လာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ထိုအပြင် အရှေ့တောင်အာရှုနိုင်ငံများရှိ လိုင်မှုလုပ်ငန်း အခြေအနေများ၊ လိုင်လုပ်သားတို့၏ အခြေအနေ အရပ်ရပ်နှင့် အဘယ်ကြောင့် လိုင်လုပ်ငန်းတွင် လုပ်ကိုင်နေကြသည်၊ မည်သည်တို့က အကျိုးခံစားရသည်၊ မည်သို့သော ပြသုနာများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည် အစရှိသည်တို့ကို လေ့လာသိရှိစေမည် ဖြစ်သည်။ ထိုမျှသာမက မြန်မာပြည်အတွင်းရှိ လိုင်လုပ်သားများ၏ ဘဝအခြေအနေတို့ကို လေ့လာ ဆန်းစစ်ပြီး ငင်းတို့အနေဖြင့် မည်သို့သော အန္တရာယ်များနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ မည်သို့၊ အဖြော့ရှာ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ကိုပါ သုံးသပ်စေမည် ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးတွင် လက်တွေ့ လုပ်ဆိုင်ရေးတွင် လုပ်ကိုင်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အကြောင်း လေ့လာစေမည် ဖြစ်ပေသည်။

A [အ]

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ ဗဟိုသုတများ တိုးများလာမည် ဖြစ်သည်။

- နိုင်ငံအသီးသီးရှိ လိုင်မှုလုပ်ငန်းများအကြောင်း။
- လိုင်မှုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးရသည့် အကြောင်းရင်းများ။
- လိုင်လုပ်သားတို့၏ ဘဝအခြေအနေများ။
- လိုင်လုပ်သားတို့ ရင်ဆိုင် ကြံ့တွေ့နေရသည့် အက်အခဲများ၊ လူမှုဒုက္ခများ။
- လိုင်လုပ်သားတို့၏ အကျိုးအတွက် ကူညီဆောင်ရွက်ပေး နိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများအကြောင်း။

uRfusif fTsm

ဤအခန်းအပြီးတွင် စာဖတ်သူအနေဖြင့် အောက်ပါ အရည်အသွေးများ တိုးများလာမည် ဖြစ်သည်။

- အရှေ့တောင်အာရှုနှင့် ဒေသအတွင်းမှ လိုင်မှုလုပ်ငန်းများ အကြောင်းကို ဆန်းစစ် လေ့လာနိုင်မည်။
- လိုင်မှုလုပ်သားတို့၏ လုပ်ငန်းခွင့် အခြေအနေများကို ပိုင်းခြားသိမြင်လာနိုင်မည်။
- လိုင်မှုလုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ကိုင်ကြရသည့် အကြောင်းရင်းတို့ကို လေ့လာ သိရှိလာနိုင်မည်။
- လိုင်လုပ်သားများအနေဖြင့် ကြံ့တွေ့ ခံစားနေရသည့် လူမှုဒုက္ခများ၊ အက်အခဲများကို အဖြော့ရှာ ဆောင်ရွက်လာနိုင်မည်။
- လူကုန်ကူးခံရခြင်းနှင့် လိုင်မှုလုပ်ငန်းတို့အကြား မည်သို့ ဆက်နှံယ်နေသည်ကို သိမြင်သဘောပေါက်လာနိုင်မည်။
- လိုင်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် တရားဥပဒေတို့အကြား မည်သို့၊ ချိတ်ဆက် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သည်ကို လေ့လာ သုံးသပ် လာနိုင်မည်။
- လိုင်လုပ်သားတို့၏ ဘဝအခြေအနေ တိုးတက်ရေးအတွက် ကြံ့ဆောင် ကြိုးပမ်းလာနိုင်မည်။
- လိုင်လုပ်သားတို့အကျိုးအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးနေသည့် အဖွဲ့အစည်းများအကြောင်း သိမြင်လာပြီး ကူညီ ဆောင်ရွက်ပေးလာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

အခန်း (၃) လိပ်မှုလုပ်ငန်းများ

၃.၂ အကျေတောင်အာရုံဒေသအတွင်းမှ ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်း

က။ လိပ်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သို့ လေ့လာ သိရှိထားသနည်း။

ခ။ အောက်ပါ ပြောဆိုချက်ကို ဖတ်ရှုပြီး အချို့သော လူများအနေဖြင့် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် လိပ်မှုလုပ်ငန်းများဖြင့် အသက်မွေးကြရသည်ကို သုံးသပ် ဆင်ခြင်ပေးပါ။

“လိပ်လုပ်ငန်းနဲ့ အသက်မွေးတယ်ဆိုတာကလည်း အမြား အလုပ်အကိုင်တစ်ခုစာ လုပ်နေကြတဲ့လူတွေနဲ့ အတူတူပါဘဲ။ ကျွန်ုင်မတို့လည်း လူထဲက လူပါပဲ။ ကျွန်ုင်မတို့မှာလည်း စိတ်ကောင်းစေတနာကောင်းတွေ ရှိကြပါတယ်။ ဒီလုပ်ငန်းနဲ့ အသက်မွေးတဲ့လူတွေထဲက ရိုင်းစိုင်းတယ်လို့ အပြောခံရတဲ့သူတစ်ရီး၊ ဆိုတာကလည်း သူတို့ဘဝနဲ့ပတ်သက်ပြီး စိတ်ဓာတ် ကျေဆင်းနေကြတဲ့သူတွေ၊ အလို့မကျေနိုင်ကြရတဲ့ အမြေအနေကြောင့်ပါ။”

Source: Yangon sex worker, Yee Yee Soe, Yangon. June, 2011

၁။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

အရှေ့တောင်အာရုတိင်းပြည်များရှိ လိုင်မှုလုပ်ငန်းများမှာ စီးပွားရေး လုပ်ငန်း တစ်ရပ်အသွင်ဖြင့် တစ်စတစ်စ ကြီးထွားလာလျက် ရှိသည်။ ထိုလုပ်ငန်းမှ ထောင်ပေါင်းများစွာသော အေသံခံတို့အတွက် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ လမ်းဖွင့်ပေးနေလျက်ရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရပေသည်။ ရျေးယခင်ကာလက အဆိုပါ လုပ်ငန်းများမှာ တိုးတိုးတိတ်တိတ်သာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသော်လည်း ယခုအခါတွင်မူ ထိုလုပ်ငန်းအတွက် သက်ဆိုရာ ဥပဒေများ၊ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများမှ ကြပ်မတ်ဆောင်ရွက်ပေးမှုများ ရှိလာသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ လိုင်မှုလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် ခရီးသွား လုပ်ငန်းများ၊ တည်းခိုခန်းများ၊ ဆေးလိပ်နှင့် အဖျော်ယာမကာ ကြော်ငြာများ အစရှိသော လုပ်ငန်းအသီးသီးတို့နှင့် ဆက်နှယ် ပတ်သက်လျက် ရှိနေပေသည်။

မြတ်စွာနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့တွင် လိုင်မှုလုပ်ငန်းများကို တရားဥပဒေနှင့် ပြုစွန်းသည့် လုပ်ရပ်များအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော်လည်း ခရီးသွားလုပ်ငန်းများ၊ နိုင်ငံတက်နိုင်ငံမှ တစ်နိုင်ငံ ရွှေ့ပြောင်း လုပ်ကိုင်ကြရပြီး မိသားစကို ထောက်ပံ့ကြရသည်။ ထိုအကြောင်းကြောင့်လည်း နိုင်ငံအသီးသီးတွင် လိုင်မှုလုပ်ငန်းများ ကျယ်ပြန်လာရပေသည်။ ပညာရေး နိုမ်းကျသူများအတွက် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်း ရှားပါးခြင်း၊ အစိုးရမှ ဆင်းရဲသားများအား ကူညီထောက်ပံ့ပေးရေးအစီအစဉ် နည်းပါးခြင်းတို့ကြောင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် လိုင်မှုလုပ်ငန်းများ ကြီးထွားလာရသည်။ လိုင်အခြေပြု ခရီးသွားလုပ်ငန်းကလည်း နိုင်ငံတကာမှ ဖောက်သည်များကို ဖိတ်ခေါ်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ပေြီး အရှေ့တောင်အာရုရှိ လိုင်မှုလုပ်ငန်းများကို ဖွံ့ဖြိုးလာစေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော လိုင်မှုလုပ်ငန်းများဖြင့် အသက်မွေးရသူများအနေဖြင့် မလွှာသာသော ဘဝအခြေအနေတို့ကြောင့်သာ ပြုလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်နေကြရခြင်း ဖြစ်သည်။ အချို့မှာ မိမိတို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ကြပြီး အချို့မှာမူ အတင်းအဓမ္မစေခိုင်းမှုတို့ကြောင့် လုပ်ဆောင်ရသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ အများစုမှာမူ မိဘဆွေမျိုးအသိုင်းအဝိုင်း တို့အတွက် ထောက်ပံ့ပေးနိုင်ရန် ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်ကြရခြင်း ဖြစ်သည်။

ထိုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးကြရသူများအနေဖြင့် မတူဗြားနားသည့် လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများကိုလည်း ဖြတ်သန်းနေကြသည်။ အလုပ်အကိုင် အဆင်ပြုသူများရှိသကဲ့သို့ အချို့မှာလည်း ကျွန်းတစ်ဦးသဖွယ် အခိုင်းအစောင့်ရသည်ကို လေ့လာသို့ရပေသည်။

Source: *The Sex Sector: The economic and social bases of prostitution in Southeast Asia by Lin Lean Lim, International Labour Organisation, 1998.*

- ၁။ လိုင်မှုလုပ်ငန်းများ၏ စီးပွားရေး အခြေအနေ အရပ်ရပ်တို့ကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၂။ နိုင်ငံအချို့တို့တွင် လိုင်မှုလုပ်ငန်းများ ကြီးထွားလာရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းတို့ကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၃။ မေးခွန်း (ခ) တွင် ဖြေဆိုထားချက်များကို ပြန်လည် သုံးသပ်ပြီး လိုအပ်သည်တို့ကို ထပ်မံ ဖြည့်စွက်ပေးပါ။

၃၂၂ လိုင်မှုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးနေရသူတို့၏ ဘဝအကြောင်း

၁။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

၁။ ရီရိရိုးအနေဖြင့် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် လိုင်မှုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးနေရသနည်း။

၂။ 'ပြည့်တန်ဆာခေါင်း' ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

၃။ ရီရိရိုးအနေဖြင့် အဘယ်ကဲ့သို့သော ဘဝတစ်ဆစ်ချိုး အတွေ့အကြံများနှင့် ရင်ဆိုင် ကြံတွေ့ခဲ့ရသနည်း။

ရီရိရိုးသည် အသက် ၃၂ နှစ်ရှိ အမျိုးသမီးတစ်ဦးဖြစ်ပြီး လိုင်မှုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးနေသည်မှာ ၈ နှစ်ကျော်ခန်းရှိပြီ ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သော ၈ နှစ်ခန့် သမီးဦးလေး ဓမ္မေးသည်အချိန်တွင် ငင်ပွန်းသည်က သူတိနှစ်ဦးကို စွန့်ခွာသွားခဲ့ပြီး ကိုယ်ခြေထောက်ပေါ် ရပ်တည်နိုင်ရေးအတွက် အဆိုပါ လုပ်ငန်းကို စတင် လုပ်ကိုင်ခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ အလုပ်စဝင်သည့်နေ့တွင် ပြည့်တန်ဆာခေါင်းတစ်ဦးက သူကို ကလပ်တစ်ခုသို့ ခေါ်သွားခဲ့ပြီး ဖောက်သည် ရှာပေးခဲ့သည်။ ရရှိသည့် ပိုက်ဆံ တော်တော်များများကို ထိသွားက ယူသွားခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် နိုက်ကလပ်များ၏ အလွတ်သဘော လုညွှေလည် လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။

ရီရိရိုးထံ လာကြသည့် ဧည့်သည်များတွင် မြန်မာရော၊ နိုင်ငံခြားသားများပါ ပါဝင်ပေသည်။ တစ်ခါတစ်ရုတွင် အချို့သော မြန်မာဖောက်သည်များ၏ ပို့ဆောင်ရေးရုံး အပြုအမှုများကိုလည်း ကြံ့ရသည်။ တစ်ချို့ဆိုလျင်လည်း မြိမ်းခြောက် အနိုင်ကျင့်ပြီး ငွေမချေဘဲ ထွက်ပြုးတတ်သည်ကိုပါ ကြံ့တွေ့ရကြောင်း သူက ဆိုသည်။

ထိုအလုပ်စလုပ်စဉ်က သူ့အနေဖြင့် စိတ်ကသိကအောင့် ဖြစ်ခဲ့ရသော်လည်း ယခုအခါတွင်မူ မည်သို့မူ မခံစားရတော့။ ထိုလုပ်ငန်းမှရသည့် ဝင်ငွေဖြင့် ဆွဲမျိုးမိဘတို့ကိုပါ ထောက်ပုံနိုင်လာပြီး သမီးဖြစ်သူ၏ ကျောင်းစရိတ်အတွက်လည်း ရှာဖွေလာနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးနေသည့်အကြောင်းကို မိသားစုဝင်များထံ အသိမပေးရခဲ့။ သူ၏ ညီမဝမ်းကဲတစ်ဦးကိုသာ ထိုအကြောင်းနှင့်ကိုပါ ပြောပြထားသည်။

Source: Yangon Sex Worker, Yee Yee Soe, Yangon. June, 2011

၂။ လိုင်မှုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးနေကြရသူများအနေဖြင့် လွတ်လပ်မှုများ၊ ရွေးချယ်ခွင့်များ ရရှိနိုင်မှရှိ၊ မရှိ သုံးသပ်ဖော်ပြပေးပါ။

ပါ။ အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်း (ခ) တွင် ဖြေဆိုထားသည်တို့နှင့် တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပေးပါ။

လိပ်လုပ်ငန်းနှင့် လွှတ်လပ်စွာ ရွှေးချယ်ခွင့်

အာရာတိုင်းပြည်များရှိ လိပ်မှုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးကြသူအများစုံမှာ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေအရပ်ရပ်တို့ကြောင့် လုပ်ကိုင်နေကြရခြင်းဖြစ်ပြီး တစ်ခြားသော နည်းလမ်းများဖြင့် အသက်မွေးနိုင်မှု အခွင့်အလမ်းများ မရရှိနိုင်သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ အချို့မှာမူ ထိုလုပ်ငန်းသို့ အတင်းအဓမ္မ ခေါ်ဆောင်ခံရမှု၊ လူကုန်ကူးခံရမှုတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့သော အကြောင်းကြောင့် လုပ်ကိုင်နေရသူများအနေဖြင့် လစာခံစားခွင့်များလည်း အပြည့်အဝ ရရှိနိုင်မှု မရှိသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

သို့ရာတွင် အမျိုးသားများ ကြီးစိုးထားသည့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပညာအရည်အချင်းနှင့် လုပ်ငန်းအတွေ့အကြံးမှု မရှိသော အမျိုးသမီးတစ်ယောက်အတွက် လိပ်မှုလုပ်ငန်းမှလွှဲ၍ တစ်ခြားသော ဝင်ငွေကောင်းသော အလုပ်အကိုင်ရှာဖွေရန်မှာ မလွယ်ကူလွှေ့။ အဆိပါ လိပ်လုပ်ငန်းများမှာ အချို့သားလိပ်များအတွက်လည်း လစာဝင်ငွေ ကောင်းမွန်နိုင်သည်။ အတွေ့အကြံးရင့် လိပ်လုပ်သားများအနေဖြင့် ချမ်းသာသော နိုင်ငံတွင် နေထိုင်သည်ဖြစ်စေ ဆင်းရဲသော တိုင်းပြည်တွင် လုပ်ကိုင် နေထိုင်သည်ဖြစ်စေ အချိုန်တို့အတွင်း ဝင်ငွေအမြောက်အများ စုဆောင်းရရှိတတ်ကြပေသည်။

Source: WHO, Sex Work in Asia, July 2001

ဥာ။ အောက်ပါ ဖြစ်ရပ်လွှေလာချက်တို့ကို ဖတ်ရှုပြီး ဖြစ်ရပ်တစ်ချင်းစီအတွက် မေးခွန်းများကို ဖြေဆိုပေးပါ။

၁။ ထိုသူအနေဖြင့် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် လိပ်လုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးနေရသနည်း။

၂။ ထိုသို့ လုပ်ကိုင်ကြရာတွင် လွှတ်လပ်ခွင့်များနှင့် ရွှေးချယ်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်မှုရှိ၊ မရှိ ဖော်ပြပေးပါ။

ဖြစ်ရပ်လွှေလာချက် (၁) သွယ်သွယ်

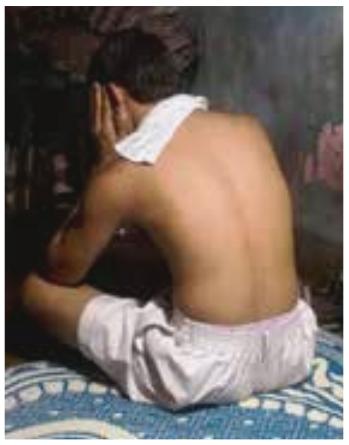

သွယ်သွယ်မှာ အသက် ၃၄ နှစ်ရှိသော ၁၀ နှစ်ခန့်က အမျိုးသားတစ်ဦး၏ အစမွဲပြုကျင့်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။ မိသားစုံကုန် ကျဆင်းမည့်စိုးသဖြင့် ထိုသူနှင့်ပင် လက်ထပ်ခဲ့ရသည်။ ကိုယ်ဝန်ရသည့်အခါတွင် လည်း ထိုသူ၏ ထောက်ပံ့ဖေးမမှုများ မခံစားရ၊ ဖခံဖြစ်သူထံ အကူအညီ တောင်းသည့်အခါတွင်လည်း ငွေကြေးပြည့်စုံမှာက မရှိ၊ သူအနေဖြင့် အလုပ်ထွက်လုပ်ရန်သာ ရှိတော့သည်။

သွယ်သွယ်၏ အသီမိတ်ဆွေတစ်ဦးက အလုပ်အကိုင် ရရှိနိုင်ရန် ကူညီပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ဈေးဆိုင်တစ်ခုတွင် လုပ်ရမည့်ဖြစ်ကြောင်း စည်းရုံးပြောဆိုသည်။ တစ်ကယ်တမ်းမှာ ထိုမိတ်ဆွေသည် ပြည့်တန်ဆာဂေါင်းတစ်ဦးဖြစ်နေပြီး သွယ်သွယ်ကို ပြည့်တန်ဆာရုံတစ်ရုံသို့ လမ်းညွှန်ပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ သွယ်သွယ် အနေဖြင့် အိမ်သို့လည်း မပြန်နိုင် ထိုရုံတွင်သာ ၂၂ နှစ်ခန့် လုပ်ကိုင် နေထိုင်ခဲ့ရသည်။ ထိုနေရာတွင် လုပ်ကိုင် နေထိုင်စဉ် သန္တားဆေး သုံးခွဲ့မှုခြင်း၏ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ကိုယ်ဝန်ပါရခဲ့ရသည်။ ကိုယ်ဝန်ရသည့်နှင့် ထိုနေရာက ထွက်ပြီးခဲ့သည်။ ထိုကိုယ်ဝန်ကိုပါ ဖျက်ချွဲခဲ့သည်။ ထိုနေရာ ပြည့်တန်ဆာရုံတစ်ရုံတွင် ဘဝအသစ် စခဲ့ပြန်သည်။ ယခုအခါတွင်မူ ရန်ကုန်ဖြူးဖြုံး လုညွှာလည်လုပ်ကိုင်နေပြီး တစ်နေ့လျှင် ၃၀၀၀ မှ ၁၈၀၀၀ ခန့် အထိ ရရှိသည်။ သူအနေဖြင့် ဈေးဆိုင်းများနှင့် အသိုင်းအတိုင်းများ၏ မေးငြောင်းကြမ်းတမ်းသော စကားလုံး အသုံးအနှစ်းများဖြင့် ခိုင်းနိုင်း ပြောဆိုမှုကိုလည်း ခံရသည်။

“ကျွန်ုင်မလည်း လူတိုင်းနဲ့ အဆင်ပြုပြုနေချင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့က ကျွန်ုင်မအပေါ် မိန်းမယုတ်တစ်ယောက်လို့ ထင်နေကြတယ်။ ကျွန်ုင်မလည်း လူသားတစ်ယောက်ပဲဆိုတာကို မေ့လျော့နေကြတယ် ထင်ပါတယ်” ဟု သွယ်သွယ်က ဆိုထားသည်။

ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက် (၂) မျိုးကြီး

မျိုးကြီး၏ အသက်မှာ ၃၀ ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် လိုင်လုပ်ငန်းကို အချိန်ပိုင်း စတင်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ သူနေထိုင်သော ရှုန်ကုန်မြို့၊ ပတ်ဝန်းကျင်တွင်လည်း ထိုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးသူ အများစုံ နေထိုင်ကြသည်။ ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် သူ၏ မိဘနှစ်ပါးမှာ ဆုံးပါးခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ကိုယ်ဘဝကိုယ် ရပ်တည်ရန်အတွက်နှင့် အတူနေထိုင်သည့် အဒေါ်ဖြစ်သူကို ထောက်ပံ့ပေးရန်အတွက် ထိုလုပ်ငန်းသို့ အချိန်ပြည့် ဝင်ရောက်ခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ဖောက်သည်များမှာလည်း မြန်မာရော၊ နိုင်ငံခြားသားများပါ ပါဝင်သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အတွင်း NGO တစ်ခုတွင် ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်ချိန်မှစ၍ မူလအလုပ်ကို အချိန်ပိုင်းသာ လုပ်ကိုင်နိုင်တော့သည်။

မျိုးကြီး၏ ဆွဲမျိုးများက သူ၏ အလုပ်အကိုင် အကြောင်းကို မသိရှိထားချေ။ ပတ်ဝန်းကျင်မှ စောက်မှုများကိုလည်း တစ်ခါမျှ မခံရတူးသေးချေ။

“ဒီလုပ်ငန်းလုပ်တာ မကောင်းတဲ့ အလုပ်တော့ မဟုတ်ပါဘူး။ အမိကကတော့ ပိုက်ဆံရတယ်။ ပြီးတော့ အကိုလိပ်စာလေ့လာရာမှာလည်း အထောက်အကူရတယ်။ သူငယ်ချင်းအသစ်တွေလည်း ရတယ်။ ကျွန်ုတော့ဘဝတက်လမ်းအတွက်တော့ ဒီလုပ်ငန်းက တော်တော် အထောက်အကူပြုပါတယ်” ဟု မျိုးကြီးက ဆိုထားသည်။

ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက် (၃) ထွေးထွေး

ထွေးထွေးမှာ အသက် ၂၆ နှစ်ရှိပြုဖြစ်ပြီး သူ၏ လိုင်စိတ်ခံယူမှုအတိုင်း အမျိုးသမီး အဖြစ် နေထိုင်နေသူ ဖြစ်သည်။ လက်ရှုံးအချိန်တွင် အလုပ်ပြင်ဆိုင်တစ်ဆိုင်တွင် လုပ်ကိုင်နေပြီး အပိုဝင်ငွေ ရရှိနိုင်ရန်အတွက် လိုင်လုပ်ငန်းကို အချိန်ပိုင်း လုပ်ကိုင် နေသည်။ တစ်ခါတစ်ရုံတွင် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များနှင့်အတူ ကန်တော်ကြီးသို့သွား၍ ဖောက်သည်ရှာရသည်။ ထိုသို့ လုပ်ကိုင်ရာတွင် အဆင်ပြေသည့် အခါလည်း ရှိသည်။ စိတ်အနောင့် အယုက်ကြံရသည်လည်း ရှိသည်။ တစ်ခါကဆိုလျှင် လူခုနှစ်ယောက်ခန်းပါသည် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က သူ့ကို အမွှာပြုကျင့်ပြီး ကန်တော်တော်တွင် ပစ်ထားခဲ့သည်။ သူ့အနေဖြင့် ရုံကိုလည်း မတိုင်း။ တစ်ချို့သော ရဲများသည် သူတို့အား ကူညီရမည့်အစား လျောင်ပြောင် နောင့်ယုက်တတ်ကြသေးသည်။

၄။ သွယ်သွယ်၊ မျိုးကြီးနှင့် ထွေးထွေးတို့ ရင်ဆိုင်ကြံတွေ့နေရသည့် အခက်အခဲများကို မည်သို့ ကူညီ ဖြေရှင်းပေးနိုင်မည်နည်း။

၃၃ လိပ်မှုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးသုတ္တိ၏ ၆ သောက။

က။ လိပ်မှုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးနေရသူများအနေဖြင့် မည်သို့သော လူမှုဒုက္ခများ၊ သောကအမောများဖြင့် ရင်ဆိုင်နေကြရသနည်း။ ထိုပြဿနာရပ်များကို မည်သို့ အဖြော်ရောင်ရွက်ပေးနိုင်မည်နည်း။

လူမှုဒုက္ခများ	အဖြော်များ
HIV ပိုးကူးစက်ခံရခြင်း	ကွန်ဒိုး အသုံးပြုခြင်း၊ ကျွန်းမာရေးနှင့်အညီ ဆက်ဆံမှုများ၊ အကြောင်း အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများ စီစဉ်ထားရှိခြင်း။

၁။ စာပိုဒ်ပါ ဖော်ပြပါရှိချက်တို့ကို အခြေခံလျက် အထက်ပါ ပေါ်ယော် သက်ဆိုင်သော နေရာတွင် ဖြည့်စွက်ပေးပါ။

လိပ်မှုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးရသူများသည် မကြာခဏ ဆိုသလို အကြမ်းဖက်မှုများ၊ လူမဆန်သည့် အပြုအမှုတို့၏ သားကောင်များ ဖြစ်ကြရသည်။ အထူးသဖြင့် ကိုယ်ထိလက်ရောက် စောကားမှုများ၊ အဓမ္မပြုကျင့်ခံရမှုများ၊ စောကား အနိုင်ကျင့်မှုများကို ခံစားရတတ်ကြသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ထိပါးနောင့်ယှက်မှုများသည် တရားဥပဒေမဲ့ လုပ်ရပ်များ ဖြစ်ပြီး လူသားတစ်ဦး၏ အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်ရာလည်း ရောက်ပေသည်။

လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနောင့်ယှက်ခံရမှုများသည် လိပ်လုပ်သားများအပေါ် ဤမံ့ခြောက်လျက်ရှိသည့် ပြဿနာကြီး တစ်ရပ်လည်း ဖြစ်သည်။ ထိုပြဿနာရပ်မှာ လက်ရှိဆောင်ရွက်နေကြသည့် လိပ်မှုလုပ်ငန်းခွင်အတွင်းတွင်ပါ ကြံတွေ့ နေရာခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုလုပ်ငန်းကို ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲသူများ၊ ဖောက်သည်မှုများ အစရှိသူတို့၏ လူစိတ်ကင်းမဲ့သော လုပ်ရပ်များ ကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ လိပ်လုပ်သားများသက်က အကာအကွယ်သုံး၍ ဆက်ဆံလိုအသောက်လည်း ဖောက်သည်များက ငြင်းဆိုတတ်ပြီး ထိုအကြောင်းကြောင့်ပင်လျင် ပြဿနာမှာ မတက်သင့်ဘဲ တက်ရတော့သည်။

လိင်လုပ်သားတို့ နေထိုင်ရာ လုပ်ငန်းခွင်မှာလည်း ရာဇ်ဝတ်မှုများ ထူးပြာသည့် အန္တရာယ်စွန်များ ဖြစ်နေတတ်သည်။ ထိုအရပ်ရှိ ရဲများမှာလည်း လိင်လုပ်သားများဘက်မှ ရပ်တည် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း မရှိတတ်ကြချေ။ အာရုံပစီဖိတ်ဒေသ အတွင်းမှ လိင်လုပ်သားများသည် ရဲအချို့၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ခံစားနေကြရပြီး ထိုကဲ့သို့သော လုပ်ရပ်များကို တိုင်ကြားရန်၊ လူအဖွဲ့အစည်းကို အသိပေးရန်မှာလည်း လိင်လုပ်သားများအတွက် အခက်အခဲတစ်ရပ် ဖြစ်နေသည်။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှောင့်ယှက်မှုများ၏ အကြောင်းရင်းတို့ကို စစ်ဆေး ဖော်ထုတ်ရာ၌ လိင်လုပ်သားတို့ ကြံတွေ့ခံစားနေရသည့် ဘဝအခြေအနေများကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားရပေါ်မည်။ တစ်သီးပုဂ္ဂလ လူပ်ရှားတတ်သော လိင်လုပ်သားများအနေဖြင့် အန္တရာယ်ကြံတွေ့ရန်မှာ အခွင့်အလမ်း ပိုများပေါ်သည်။ ထိုအပြင် အရေးတောင်အာရုံနိုင်ငံအများစု၌ လိင်လုပ်ငန်းမှာ ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်သည့် လုပ်ငန်းတစ်ရပ်အဖြစ် တည်ရှိနေဆဲဖြစ်ပြီး ထိုအချက်က လိင်လုပ်သားများ၏ အခွင့်အရေးများကို တားဆီးပိတ်ပင်ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်စေပေါ်သည်။ ထိုကြောင့်ပင်လျှင် လိင်လုပ်ငန်းများမှာ ပုန်းလျှိုးကွယ်လျိုး လုပ်ကိုင်နေကြရပြီး လိင်လုပ်သားများကိုလည်း အပြစ်သားများသွယ် ရှုမြှင်တတ်ကြသေးသည်။ လိင်မှုလုပ်ငန်းများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းမရှိသည့် တိုင်းပြည့်များရှိ လိင်လုပ်သားများအနေဖြင့် ဌာနဆိုင်ရာနှင့် တာဝန်ရှိသူတို့၏ လျှစ်လျှော်မှုကို ခံနေကြရပြီး၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ကြံတွေ့ရန် အခွင့်အလမ်း ပိုများသည်ကိုလည်း တွေ့ရပေါ်သည်။

Source: Building Partnerships on HIV and Sex Work UNFPA (2011)

a အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

a လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို အဘယ်ကြောင့် လိင်လုပ်သားများပါ ခံစားနေကြရသနည်း။

j ထိုအကြမ်းဖက်မှုများ လိင်လုပ်သားတို့တွင် အဖြစ်များရသည့် အကြောင်းရင်းကို ဖော်ပြပေးပါ။

2 လိင်လုပ်ငန်းများကို တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုပေး မထားခြင်း၏ အကျိုးဆက်တို့ကို ဖော်ပြပေးပါ။

b အောက်ပါ စာတိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပေးပြီး တင်ပြထားသည်တို့မှ သင့်လျော်သော အကြောင်းအရာများကို မေးခွန်း (က) ပါ ယေားတွင် ဖြည့်စွက်ပေးပါ။

လိင်မှုလုပ်ငန်းနှင့် ဥပဒေအရေးကျ

အနိုင်ယနိုင်ငံနှင့် အချို့သော အာရုံနိုင်ငံများတွင် လိင်လုပ်သားများအပေါ် ရဲဝန်ထမ်းများက ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုများ ပြုကျင့်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ထိုအခြေအနေတို့ကို တားဆီးထိန်းကွပ်ရန် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက အလေးကရပြုခြားမရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရပေသည်။ ထိုအကြောင်းတို့ကြောင့် လိင်လုပ်သားများအနေဖြင့် မိမိတို့ကိုယ်တိုင် အဖွဲ့အစည်းများတည်ဆောင် လူပ်ရှားကြရသည်။

VAMP အမည်ရ လိင်လုပ်သားများအတွက် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးနေသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ဖွဲ့မှ ရဲဝန်ထမ်းများ လိုက်နာရမည့် ဥပဒေစည်းကမ်းချက်များပါ စာအုပ်ငယ်လေးများ ထုတ်ဝေထားရှိသည်။ ထိုစာစောင်တို့ကို လိင်လုပ်သားများထံ ဖြန့်ဝေပေးထားပြီး ရဲဝန်ထမ်းများက ငြင်းတို့အပေါ် ဥပဒေ ပြုစွန်းသည့် လုပ်ရပ်တစ်ခုခုလုပ်ရန် ကြံးဆောင်ပါက ထိုစာစောင်ဖြင့် အသိပေးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်သည်။

VAMP အနေဖြင့် ရဲဝန်ထမ်းအသစ်များအား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအဖြစ်များသည့် နေရာများအကြောင်း အသိပေးထားပြီး အဆိုပါ စာအုပ်များပါ ဖြန့်ဝေပေးအပ်ထားသည်။ အဆိုပါ စာအုပ်ကြောင့် လိင်လုပ်သားများအတွက် အကျိုးရှိနိုင်ပြီး အနိုင်ယနိုင်ငံရှိ ရဲဝန်ထမ်းများနှင့် လိင်လုပ်သားများအကြား ကောင်းမွန်သော ဆက်ဆံရေးတစ်ရပ် တည်ဆောင်နိုင်ခဲ့ပေသည်။

Source: Building Partnerships on HIV and Sex Work UNFPA

- CII** မြန်မာပြည်မှ လိုင်လုပ်သားများအနေဖြင့် မည်သို့သော ဘဝအခြေအနေများ ပိုင်ဆိုင်ထားကြသနည်း။ မည်သည့်အခက်အခဲများ ရင်ဆိုင် ကြံတွေ့နေရသနည်း။
- DII** AIDS ရောဂါနှင့် HIV ရောဂါဌီးတို့အကြောင်း မည်မျှ သိရှိထားသနည်း။
 ၁။ အဆိုပါ ရောဂါသည် မည်ကဲ့သို့ ကူးစက် ပြန်များနိုင်ပါသနည်း။
 ၂။ ရောဂါကူးစက်မှုမှ ကာကွယ်ရန် မည်သို့ ကြံတင် ဆောင်ရွက်နိုင်မည်နည်း။
- EII** စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး ကွန်ဒုံး အသုံးမပြုခြင်း၏ အကျိုးဆက်များကို ဖော်ပြပေးပါ။ ထိုစာပိုဒ်တွင် တင်ပြထားချက်များသည် ၁၉၉၈ ခုနှစ်မှ အခြေအနေများကို အခြေခံထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်အခါတွင် ကွဲပြားသော အခြေအနေများ ရှိ၊ မရှိ ဖော်ပြပေးပါ။

AIDS ရောဂါနှင့် HIV ပိုး အကြောင်း အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နည်းပါးနေဆဲ ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် လိုင်လုပ်သား အမျိုးသမီးများသည် အဆိုပါ ရောဂါဆိုးတို့၏ မြိမ်းခြောက်မှုဒဏ်ကို ခံစားနေကြရသည်။ အဆိုပါ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ကွန်ဒုံးကိုင်ဆောင်ခွင့်ကိုပါ ပိတ်ပင် တားမြစ်ခံထားကြရသည်။

ကွန်ဒုံးဆောင်သည့် အမျိုးသမီးများကို လိုင်လုပ်သားများ ဟုသာ သတ်မှတ် ယူဆထားတတ်ကြသည်။ ထိုအကြောင်းကြောင့်လည်း လိုင်လုပ်ငန်းများတွင် ကွန်ဒုံးအသုံးပြုမှု များပြားအောင် လုပ်ဆောင်ရန်မှာ ခက်ခဲ့နေသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ အမျိုးသားများမှာ ကွန်ဒုံးကိုင်ဆောင်ခွင့် ရှိပေသည်။

Source: Gathering Strength: Women from Burma on their Rights, Chiang Mai, Thailand, Images Asia; 2002

- A** အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုပြီး မေးခွန်းတို့ကို ဖြေဆိုပါ။

လိုင်မှုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးနေကြရသူများ အနေဖြင့် အလုပ်အကိုင်အခြေအနေများ ကောင်းမွန်စေရေး၊ သက်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ၊ ခံစားနိုင်ရေးအတွက် ဆန္ဒရှိနေကြပြီး လုပ်ခြေစိတ်ချုပ်သည့် အလုပ်နေရာများတွင်သာ လုပ်ကိုင်ချင်ကြသည်။ သို့ော်တွင် အများစုံသော လိုင်လုပ်သားများမှာ ပြည့်တန်ဆာရုံများတွင် လုပ်ကိုင် နေထိုင်ကြရသည်။ လိုင်လုပ်ငန်းမှ ရရှိသော ဝင်ငွေသည် အခြားသော အိမ်အကူလုပ်ခြင်း၊ စားပွဲထိုးအဖြစ် လုပ်ကိုင်ခြင်းတို့ထက် ပိုမို များပြားသည်ကိုလည်း လေ့လာသိရှိရသည်။ သတင်းမိဒီယာ များတွင် လိုင်လုပ်သားများကို ဆင်းရဲပြီး သနားစရာကောင်းသည့် ဘဝပိုင်ရှင်များအဖြစ် ပုံဖော်ရေးသားကြသော်လည်း လက်တွေ့တွင်မှ ထိုလုပ်ငန်းမှ ရရှိသော ဝင်ငွေဖြင့် ကျောင်းစရိတ်ပေးခြင်း၊ မိသားစုံအတွက် ထောက်ပုံပေးခြင်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ စက်လုပ်ကိုင်နိုင်ခြင်းတို့အထိ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ လိုင်လုပ်ငန်းများကို လူကုန်ကူးမှုလုပ်ငန်းများဖြင့် တွဲဖက် ရှုမြင်တတ်ကြပြီး လိုင်လုပ်သားတိုင်း လူကုန်ကူးခံခဲ့ရသူများဟန်လည်း ထင်မြင်တတ်ကြသေးသည်။ အချို့သော လိုင်လုပ်သားများအနေဖြင့် အတင်းအဓမ္မခိုင်းစေခဲ့ရသည်မှာ မှန်သော်လည်း အချို့မှုမှာ ဘဝပေး အခြေအနေများကြောင့် ကိုယ်တိုင် ရွေးချယ်လုပ်ကိုင်နေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ လိုင်မှုလုပ်ငန်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်မှန်များကို သိရှိနိုင်ရန်အတွက် သတင်းမိဒီယာတို့ပါ ဖော်ပြချက်များကို ချင့်ချိန်ပြီးမှသာ ယုံကြည်သင့်ပြီး ကာယကံရှင်တို့၏ အသံများကိုလည်း နားဆောင်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

Source: The Danger of Conflating Traggicking & Sex Work by the Sex Workers Project at the Urban Justice Center(2007)

- ၁။ သတင်းမိဒီယာများအနေဖြင့် လိပ်လုပ်သားများနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သို့ ဖော်ပြတတ်ကြသနည်း။ ထိုဖော်ပြချက်များမှာ မှန်ကန်မှု ရှိပါသလား။
- ၂။ လိပ်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် လူကုန်ကူးမှုတို့အကြား မည်သို့သော ခြားနားချက်များ ရှိသနည်း။

မျှ။ လိပ်လုပ်သားများ ရင်ဆိုင်ကြံ့တွေ့နေရသည့် ပြဿနာအခက်အခဲတစ်ရပ်ရပ်ကို ရွေးထုတ်ပြီး ငှုံးတို့ကို မည်သို့ အဖြေရှာ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်၊ အဖွဲ့အစည်းများ အနေဖြင့် မည်သို့ ဆောင်ရွက် ဖြေရှင်းပေးလျက်ရှိသည်၊ မည်သို့သော လုပ်ဆောင်ချက် များ ပါဝင်သည်ကို ပြန္တရေးသားပေးပါ။ ပြီးနောက် အတန်းသားများထံ တင်ပြ ဆွေးနွေးပေးပါ။

အခန်း (၃) ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း

က။ အတန်းဖော်တစ်ဦးနှင့် တွဲဖက်၍ အောက်ပါတို့ကို ဆွေးနွေး အဖြေရှာပေးပါ။

- ၁။ လိပ်မှုလုပ်ငန်းများကို တရားဥပဒေအရ ခွင့်ပြသင့်သည်ဟု ထင်ပါသလား။ ကန်းသတ် ပိတ်ပင်ထားသင့် ပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။
- ၂။ စာဖတ်သူ၏ လူမှုအသိင်းအဝိုင်းတွင် လိပ်မှုလုပ်ငန်းများ ရှိပါသလား။ ထိုလုပ်ငန်းများအပေါ် မည်သို့ ရှုမြင် သဘောထားသနည်း။
- ၃။ လိပ်မှုလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် မည်သို့သော အပြောင်းအလဲများနှင့် ကြံ့တွေ့နေရသည်ဟု ထင်သနည်း။

ခ။ သင်ခန်းစာပါ အကြောင်းအရာတို့ကို အခြေခံ၍ အောက်ပါတို့ကို အနက်အမိဘာယ် ဖွင့်ဆိုပေးပါ။

- ၁။ လိပ်မှုလုပ်သား၊
- ၂။ လိပ်အခြေခြား ခရီးသွားလုပ်ငန်း၊
- ၃။ အန္တရာယ်ကင်းသော ဆက်ဆံမှု။

ဂ။ အောက်ပါ မေးခွန်းတို့ကို အချက်အလက် စုလောင်စွာဖြင့် ဖြေဆိုပေးပါ။

- ၁။ လိပ်မှုလုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ကိုင်ကြရသည့် အကြောင်းရင်းတို့ကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၂။ လိပ်မှုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကြံ့တွေ့ရသည့် ပြဿနာအခက်အခဲများ၊ အန္တရာယ်များကို ဖော်ပြပေးပါ။
- ၃။ လိပ်မှုလုပ်သားများ ရင်ဆိုင်နေရသည့် အခက်အခဲများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် မည်သို့ အဖြေရှာ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည်ဟု ထင်သနည်း။

အခန်း (၁၀) နိဂုံးချုပ် သိမှတ်ဖွယ်

၁၀.၂ Gender နှင့် မြန်မာ လူ့အဖွဲ့အစည်း

ତା॥ ଫେରିପୁଠି ଫ୍ରେଶ୍‌ମୂରକି କଲ୍‌ପନାଟିଃ ଆଗରି
ମେଳକଣ୍ଠଃ ତୀର୍ତ୍ତିର୍ତ୍ତି ଫ୍ରେଶ୍‌ମୂରି॥

၁။ ဆရာမ မိမိခိုင်၏ ပြောဆိုချက်များသည် မြန်မာ
လူအဖွဲ့အစည်း၏ လက်ရှိအခြေအနေများကို
ထင်ဟပ်နေပါသလား။

၂။ ထိပြေဆိုချက်များသည် ရှေးယခင်က အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတိုင်းကို ကိုယ်စားပြုနေသည်ဟု ထင့်ပါသလား။

၃။ လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း မည်သို့သော အပြောင်းအလဲ မားနှင့် ကြံတွေ့ခဲ့ရသည်ဟု ထင်မြင်မိမိသာနည်း။

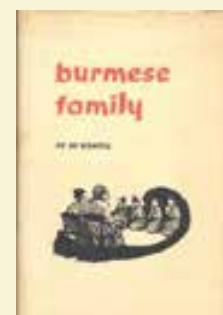
၄။ မည်သည့် အချက်များသည် မပြောင်းလဲဘဲ
ဆက်လက် တည်ရှိနေသေးသနဖြစ်း။

၅။ ယနေ့ခေတ်အခါဘင် မြန်မာလူအဖွဲ့အစည်း၏
အပိုးသားများနှင့် အပိုးသမီးတို့အကြား မည်သို့
သော ဆက်နွယ် ပတ်သက်မှုပုံစံများ ရှိသည်ကို
ဖော်ပြပေးပါ။

“အမျိုးသားတွေဟာ လူအဖွဲ့အစည်းရဲ့
အခွင့်အဏာကို ပိုင်ဆိုင်ထားကြတယ်။
စိတ်ဓာတ်လည်း တက်ကြကြတယ်။
ပြီးတော့ စိတ်အပြောင်းအလဲမြန်ပြီး
အယုလုယ်တတ်ကြတယ်။ အမျိုးသမီးတွေ
ကြတော့ လူအဖွဲ့အစည်းရဲ့ ပဲကိုင်ရှင်တွေ
ဖြစ်တယ်။ အက်အခဲ ပြဿနာတွေ ကြုံ
လာရင်လည်း စိတ်အေးလက်အေးနဲ့
ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းတတ်တယ်။ ခင်ပွန်းသည် အမျိုးသားတွေ
အတွက် လည်း အကြံကောင်း ညာ၏ကောင်းတွေ ပေးတတ်ပြီး
မိသားစုတာဝန်ကို ယူကြရတယ်။”

၁၃

မိမိခိုင် (၁၉၁၆-၁၉၉၀) သည်
မန်သာဖော်ပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သည်။
အမျိုးသမီးတို့၏ ဘဝအခြေအနေများကို
ဖော်ပြထားသည့် Burmese Family
(၁၉၈၈) နှင့် The World of Burmese
Women (၁၉၈၄) ဟူသော စာအုပ်
(၅) အပ်ကို ရေးသားခဲ့သည်။

၁။ အောက်ပါ ကွက်လပ်တို့ကို ဖြည့်စွက်ပေးပါ။

၁။ လူငယ်အမျိုးသားတို့၏ အခြေအနေများ တိုးတက် ကောင်းမွန်စွာ ပြောင်းလဲရေးအတွက် _____ လုပ်ငန်းများကို ဖော်ဆောင် ပေးလိုသည်။

၂။ အမျိုးသမီးငယ်လေးများ၏ အခြေအနေများ တိုးတက် ကောင်းမွန်စွာ ပြောင်းလဲရေးအတွက် _____ လုပ်ငန်းများကို ဖော်ဆောင် ပေးလိုသည်။

၃။ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတိုင်း၏ အကျိုးအတွက် _____ လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ဖော်ဆောင်သင့်သည်။

၄။ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတိုင်း တန်းတူအခွင့်အရေးများ ပိုင်ဆိုင်ရေးအတွက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအားလုံးက _____ တို့ကို ဆောင်ရွက်ပေးသင့်သည်။

၅။ _____ တို့ကို စိတ်ဆန္ဒမပါရှိဘဲ ကျင့်သုံးလိုက်နာမှု မပြုစေသင့်။

၆။ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများအကြား တန်းတူညီမျှမှု ဖော်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် _____ တို့ကို လိုက်နာကြရမည်။

၇။ ဖော်ပြုပါ ကာတွန်းရပ်ပုံကိုကြည့်ရှုပြီး မည်သည့် အမိဘယ်ရသည်၊ မိမိတို့၏ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းကို မည်သို့ ဆက်နှံယ်နေသည်ကို ဖော်ပြပေးပါ။

မှတ်လုံးကလွှာလို့ တစ်ကိုယ်လုံး
ကို ကာထားလေရဲ့၊ အော် ..
ရက်စက်ပြီး အမျိုးသား
ကြီးစီးတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုပါ
လားနော်။

မှတ်လုံးကလွှာလို့ တစ်ကိုယ်လုံးကို
ဖော်ထားလေရဲ့၊ အော် ..
ရက်စက်ပြီး အမျိုးသားကြီးစီး
တဲ့ ယဉ်ကျေးမှုပါလားနော်။

၈။ စာဖတ်သူ၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အဖြစ်များသည် Gender ဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာတစ်ရပ်ကို အခြေခံလျက် ကာတွန်းရပ်ပုံ
တစ်ခု ရေးဆွဲပေးပါ။

၁၀၎၂ ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်း

၉။ အောက်ပါ ကွက်လပ်တို့ကို ဖြည့်စွက်ပေးပါ။

၁။ အမျိုးသမီးဖြစ်ခြင်း၏ ကောင်းကွက်တို့မှာ _____

၂။ အမျိုးသားဖြစ်ခြင်း၏ ကောင်းကွက်တို့မှာ _____

၃။ 'Gender အခြေပြု တန်းတူညီမျှမှု' ဆိုသည်မှာ _____

၄။ 'Gender အခြေပြု တန်းတူညီမျှမှု' ကို ဆောင်ကြည်းပေးနိုင်ရန်အတွက် _____ တို့ကို (လူသားတိုင်း၊
လူအဖွဲ့အစည်းတိုင်းအနေဖြင့်) အတူတကွ လက်တွဲ လုပ်ဆောင်ကြရမည်။

အခန်း (၁.၄)၊ မေးခွန်း (၁) တွင် ဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ ပြန်လည် တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပေးပါ။ ထိုအဖြစ်များနှင့် တူညီမှု
ရှုပါသလား။ မည်သို့သော ပြောင်းလဲမှုများ ရှိသနည်း။

၁။ အဖွဲ့များ ဖွဲ့ပြီး အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့လျှင် အခန်းတစ်ခန်းစိ တာဝန်ယူပေးပါ။ အခန်းအစတွင် ဖော်ပြထားသော သင်ကြားမှုဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များကို ကြည့်ရှုပြီး အဖွဲ့ဝင်တိုင်းအနေဖြင့် ထိရည်မှန်းချက်များကို ခွဲခြားထဲမှာ သုတေသနပေးပါ။ ထို့နောက် အဖွဲ့ဝင်များ အနေဖြင့် အဆိုပါ ရည်မှန်းချက်များ ပြည့်မှုမှုရှိ၊ မရှိ ဆန်းစစ်ပေးပြီး ဆွေးနွေး အတည်ပြုပေးပါ။ ထိုအခန်းပါ အကြောင်းအရာများ၊ ဖော်ပြပါရှုချက်များကို အခြားသော အဖွဲ့များထံ တင်ပြ ဆွေးနွေးပေးပါ။

၁၀.၃ လက်တွေ့အသိုးချေမှု

က။ ဤစာအုပ်ပါ သင်ခန်းစာများထဲမှ စိတ်အဝင်စားဆုံးဖြစ်သည့် အကြောင်းအရာ၊ ပြဿနာ (၃) ရပ်ကို ရွေးချယ်ပေးပါ။ ထို့နောက် အတန်းဖော်တစ်ဦးနှင့် တွဲဖက်ပြီး အောက်ပါတို့ကို ဆွေးနွေးပါ။

၁။ ထိုအကြောင်းအရာတို့ကို မိမိတို့၏ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တွင် တွေ့ကြုံဖြုံးပါသလား။

၂။ ထိုအခြေအနေအကြောင်းရပ်တို့ကို မည်သို့ လက်တွေ့အဖြေရှာ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည်ဟု ထင်သနည်း။

၃။ လက်တွေ့ဖော်ဆောင်နိုင်၊ ဖြေရှင်းပေးနိုင်မည်ဟု ထင်သည့် အကြောင်းအရာ၊ လူမှုပြဿနာတစ်ရပ်ကို ရွေးချယ်ပေးပါ။ ပြီးနောက် မည်သို့ လူပုဂ္ဂိုလ်ရှား ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ကို စဉ်းစား သုံးသပ်ပါ။

၄။ ထိုပြဿနာရပ်အနေဖြင့် လူအဖွဲ့အစည်းအပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်မှုများ ရှိနေသနည်း။

၅။ ထိုကဲ့သို့သော ပြဿနာရပ်များကို အခြားသော တိုင်းပြည်များတွင် မည်သို့ ဖြေရှင်း ဆောင်ရွက်တတ်သနည်း။

၆။ ထိုကိစ္စရပ်များကို တာဝန်ယူ ဖြေရှင်းသည့် အဖွဲ့အစည်းများ ရှိ၊ မရှိ လေ့လာ ဖော်ပြပေးပါ။

၇။ မည်သို့သော လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်မည်နည်း။

၈။ မိမိတို့အနေဖြင့် အဆိုပါ ပြဿနာရပ်အတွက် မည်သို့ အဖြေရှာ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည်ကို ပြုစ ရေးသားပေးပါ။

၉။ မိမိတို့ ဖော်ဆောင်မည့် လုပ်ဆောင်ချက်တွင် ကြံတွေ့ရနိုင်သည့် ပြဿနာရပ်များ၊ အဖြေများကို စဉ်းစား ဖော်ထုတ်ပြီး အောက်ပါ ယေားတွင် ဖြည့်စွက်ပေးပါ။

ပြဿနာရပ်များ	အဖြေများ
ရှေးရိုးစွဲအမြင်ရှိသူများ၏ ကန်းကွက်မှန့်နှင့် ကြံတွေ့ရနိုင်သည်။	ထိုလုပ်ရပ်၏ အကျိုးအပြစ်တို့ကို ရှင်းလင်းပြသပြီး နားလည် လက်သင့်ခံလာအောင် စည်းရုံး လုံးဆောင်သင့်သည်။

- ၅။ အဆိုပါ လုပ်ရှားမှူ/လုပ်ဆောင်ချက်၏ ရည်မှန်းချက်ကို ဖော်ပြပေးပါ။ ဥပမာ -
- လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါး နှုန်းယူက်မှုများ အကြောင်း အသိပညာ ပေးရန်၊
  - လိုင်အခြေပြု ခွဲခြားမှုများကို ဆန့်ကျင် ကုန်ကွက်ရန်၊
  - လုပ်ငန်းခွင်အသီးသီးတွင် လိုင်အခြေပြု ခွဲခြားမှုများရှိနေသည်ကို လူငယ်လူစွယ်များအနေဖြင့် သီမြင်လာကြပြီး တိုက်ဖျက် ချေမှုန်းရန်၊
- ၆။ ထိုလုပ်ဆောင်ချက်ကို လက်တွေ့ အသုံးချ ကြည့်ပါ။
- ၇။ လုပ်ဆောင်ချက်ကို ပြန်လည် သုံးသပ်ပြီး ရည်မှန်းချက်များ ပြည့်မှုမှုရှိ၊ မရှိ ဆန်းစစ်ပေးပါ။

လက်ကမ်းစာစောင်များ ဖြန့်ဝေပေးခြင်း
သတင်းစာများတွင် ရေးသားဖော်ပြခြင်း
လမ်းမပေါ် ကပ္ပါးများမှတစ်ဆင့် အသိပညာ မျှဝေခြင်း
လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်တွင် ပါဝင် ကူညီပေးခြင်း
ရုံးဖော်ပွဲများ စီစဉ် ကျင်းပခြင်း
ကျောင်းသားလူငယ်များကို အသိပညာများ မျှဝေပေးခြင်း
အနုပညာဖြင့် ဖန်တီး သရပ်ဖော်ခြင်း
ပါတ်ပုံပြိုင်ပွဲများ ကျင်းပပေးခြင်း

Picture Acknowledgements.

Where possible, Mote Oo Education has used Creative Commons or public domain images throughout this book, unless the images are the property of Mote Oo Education or we believe that their use constitutes "fair use" for teaching purposes.

We have attempted to attribute copyright to copyright holders by providing all relevant information and a full URL. However, this list may incomplete as this book has been compiled over several years from many resources. If an image in this book has been incorrectly attributed, or has been mistakenly used, please contact the publisher and we will correctly attribute or remove from future editions. The views of the copyright holders do not necessarily reflect the views of Mote Oo Education

Other than Mote Oo Education's own images, the following photographs have been used in the publication of this book:

Page	Author(s)	Title/Description	Source	Licence (CC denotes "Creative Commons")
1	Miraceti	Symbol of sex - joined (interlaced) female and male signs (i.e. Venus and Mars symbols)	http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Symbols-Venus-Mars-joined-together.png	CC Attribution-Share Alike 3.0 Unported
5	unknown	banner	www.etsy.com	unknown
7	unknown	heads	unknown	unknown
8	unknown	girl playing dolls	http://obaketalk.blogspot.com/2010/09/tulisan-disaat-sakit-hahaha-alibi-sakit.html	unknown
8	unknown	boy playing with cars	http://www.disneystore.com/toys/boys/mn/1000208+1000762/	unknown
13	Estitxu Carton from Irún, Spain	Happiness	http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Happy_woman.jpg	CC Attribution-Share Alike 2.0 Generic
13	Sukanto Debnath from Hyderabad, India	you may say that he needs to brush his teeth, I would say the same too...but Happy faces are worth capturing; I like when someone smiles so open	http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Flickr_-_Sukanto_Debnath_-_A_happy_man.jpg	CC Attribution 2.0 Generic
12	J. Howard Miller	"We Can Do It!" poster	http://en.wikipedia.org/wiki/File:We_Can_Do_It!.jpg	Public Domain
12	unknown	unknown	http://botecodamoroe.wordpress.com/2014/03/08/para-bens-para-nos-mulheres/	unknown
14	unknown	A sign for a protest and equal rights rally in Washington DC.	http://adambialekphotography.blogspot.com/	(c) AJ Bialek
17	unknown	Ha Long Bay, Vietnam	http://www.fansshare.com/gallery/photos/12059805/vietnam-map/	unknown
17	unknown	"Double Standards"	http://nessa810.blogspot.com/	unknown
18	unknown	Mother and child	http://www.global-images.net/writing/burma.htm	Cc Attribution-NonCommercial 2.0 Generic
20	unknown	Myanmar Self-reliance Group	http://www.impactalliance.org/ev_fr.php?ID=49432_201&ID2=DO_TOPIC	unknown
21	unknown	Female-headed house	unknown	unknown
22		Myanmar wedding		
16	unknown	unknown	unknown	unknown
26	Lionslayer	A Myanmar traditional snack shop at Yaykyaw Thadingyut, Yangon	http://commons.wikimedia.org/wiki/File:A_Myanmar_traditional_snack_shop_at_Yaykyaw_Thadingyut_Yangon.JPG	CC Attribution-Share Alike 3.0 Unported
26	unknown	cartoon about women and work	unknown	unknown
27	Barnaby Robson	Yangon taxi driver	http://www.stevehuffphoto.com/tag/e-m5/	unknown
27	Vlastimil	Czech nursing students.	http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Nursing_students.jpg	CC Attribution-Share Alike 2.0 Generic
28	unknown	unknown	http://debsalvagno.wordpress.com/gallery/	unknown
28	Ian Alexander	Women, fully veiled, carrying heavy pots or metal tins of water on their heads in a rocky valley near Bamiyan, Afghanistan, 1976	http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Women_carrying_water_in_Afghanistan,_near_Bamiyan,_1976.jpg	CC Attribution-Share Alike 3.0 Unported
28	McKay Savage from London, UK	A 28-member farming group in Machakos, Kenya farms a 4-acre plot where they grow oranges, avocado, vegetables, maize.	http://en.wikipedia.org/wiki/File:Women_smallholder_farmers_in_Kenya.jpg	CC Attribution 2.0 Generic
28	National Cancer Institute	Scientist Looking Thorugh Microscope	http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Scientist_looking_thorugh_microscope.jpg	Public Domain
29	unknown	unknown	unknown	unknown
31	G. Bizzarri (?)	Myanmar: Woman Making Improved Stove	http://stoves.bioenergylists.org/stovesdoc/Countries/country.html	unknown
31	unknown	unknown	http://bizzee.net/cash-saving-tips-shopping-for-groceries/	unknown
31	Arne Hückelheim	A man ironing clothes in his roadside stand using an iron heated by charcoal. Taken in Northern India.	http://en.wikipedia.org/wiki/File:ManIroning.JPG	CC Attribution-Share Alike 3.0 Unported
31	Wen-Yan King	Mumbai slum mother holding child. Mother in sari, with several Indian ear piercings and a nose piercing.	http://en.wikipedia.org/wiki/File:Mother_and_child_in_Mumbai.jpg	CC Attribution 2.0 Generic
35	unknown	Myanmar school kids	http://www.nippon-foundation.or.jp/what/spotlight/myanmar/story1/	unknown
35	unknown	unknown	unknown	unknown

Page	Author(s)	Title/Description	Source	Licence (CC denotes "Creative Commons")
37	unknown	unknown	unknown	unknown
37	unknown	unknown	www.ounavarra.org	unknown
37	unknown	unknown	unknown	unknown
40	unknown	unknown	www.culturalorientation.net	unknown
40	unknown	Cambodian Girl	http://darlingmagazine.org/the-pink-room/cambodian-girl/	unknown
42	unknown	unknown	unknown	unknown
45	unknown	butterflytying4.jpg	http://wikisphere.ru/wiki/	unknown
47	unknown	Atheist poster	http://atheistbillboards.com/2009/11/no-god-no-problem-be-good-for-goodness-sake/	unknown
48	Niccolò Caranti	Tenzin Gyatso, 14th Dalai Lama in Trento in 2013.	http://en.wikipedia.org/wiki/File:Tenzin_Gyatso_-_Trento_2013_01.JPG	CC Attribution-Share Alike 3.0 Unported
48	Fabio Pozzebom/ABr	Pope Benedict XVI during visit to São Paulo, Brazil.	http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/fe/BentoXVI-29-10052007.jpg	CC Attribution 3.0 Brazil
48	unknown	Imam Johari Abdul Malik	unknown	unknown
51	Agência Brasil	Dilma Rousseff, presidenta do Brasil, e Hillary Clinton, secretária de Estado dos Estados Unidos. Brasília, 1º de janeiro de 2011.	http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dilma_Rousseff_and_Hillary_Clinton_2010.jpg	CC Attribution 3.0 Brazil
54	Claude TRUONG-NGOC	Remise du Prix Sakharov à Aung San Suu Kyi par Martin Schultz au Parlement européen à Strasbourg le 22 octobre 2013.	http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Remise_du_Prix_Sakharov_%C3%A0_Aung_San_Suu_Kyi_Strasbourg_22_octobre_2013-08.jpg	
54	unknown	unknown	unknown	unknown
54	World Economic Forum	DAVOS/SWITZERLAND, 26JAN12	http://en.wikipedia.org/wiki/File:Hina_Rabbani_Khar_-_World_Economic_Forum_Annual_Meeting_2012.jpg	CC Attribution-Share Alike 2.0 Generic
55	unknown	Iraniam women fighting for their rights	http://uncovering-irans-history.wikispaces.com/Class+Structure+in+Iran+Hannah+Gordon	unknown
55	unknown	Moroccan women protest in the streets for equality on National Women's Day in Morocco.	http://chelseakittajour470.blogspot.com/	© ADFM
55	unknown	A conference back at our children's center in southern Mozambique	http://www.irisglobal.org/news/newsletters/view/faith-love-and-joy-in-the-bush#19	© 2014 IRIS Global.
55	unknown	unknown	unknown	unknown
56	meaduva	Wangari Maathai	https://www.flickr.com/photos/meaduva/2926928576/	CC Attribution-NoDerivs CC 2.0 Generic
59	David Goehring	Headband	https://www.flickr.com/photos/carbonnyc/3048463345/	Attribution 2.0 Generic
59	unknown	LGBT logo and rainbow	unknown	unknown
60	unknown	unknown	unknown	unknown
60	William Murphy	Dublin Gay Pride Parade 2011 - Before It Begins	https://www.flickr.com/photos/infomatique/5870693337/	CC Attribution-ShareAlike 2.0 Generic
64	unknown	unknown	www.homophobiaday.org	unknown
68	unknown	No abuse	http://www.cubahora.cu/sociedad/sumando-voices-desde-cuba	unknown
68	unknown	unknown	unknown	unknown
70	World Economic Forum	Ban Ki-moon - World Economic Forum Annual Meeting 2011	http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ban_Ki-Moon_Davos_2011.jpg	CC Attribution-Share Alike 2.0 Generic
72	unknown	unknown	https://www.pinterest.com/wrcommission/16-days-of-activism-against-gbv-2012/	unknown
74	unknown	unknown	unknown	unknown
76	unknown	unknown	unknown	unknown
77	unknown	unknown	unknown	unknown
77	unknown	unknown	unknown	unknown
80	unknown	unknown	http://yaldapashai.wordpress.com/2010/09/	(c) Yalda Pashai
81	unknown	unknown	unknown	unknown
82	unknown	unknown	unknown	unknown
83	unknown	unknown	unknown	unknown
84	Charles Fox	Male escort, Mumbai	http://www.charles-fox.com/2013/01/21/further-press-for-mumbai-male-masseurs	© Charles Fox Photo-journalism.
84	unknown	unknown	unknown	unknown
87	unknown	Sex workers in India	http://www.ledaway.org/	unknown
89	Thomas Hedden	Solidarity demonstration in Poland	http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Solidarity_1984_August_31.png	Public Domain
90	unknown	bikini/burkha	http://www.feminineandpurple.com/	unknown

Credit where it's due:

Mote Oo Education would like to thank everyone involved in this project. Without you all, it would never have been possible. Below is a list of those who have worked on this project (in alphabetical order).

Texts and Questions: Dave Gilbert, Katie Julian, Lizzie Maber, Marina Haikin, Matthew Simpson, Taylor O'Connor

Translation: Htet Phyto Wai

Design, Layout and Illustration: Kyaw Hsan Hlaing, Matthew Simpson, May Htut Pan Moe, Nila Win, Zaw Ye` Naing Tun

Editing and proofreading: Aung Zaw Myo, Chaw Su Naing, Chris Wright, Edward Kanan, Ei Mon Kyaw, Ju Ju Min, Kaung Hla Zan, Naw Eh Tha Khu, Ngun Siang Kim, Nila Win, Zaw Ye` Naing Tun

Additional: With thanks to the staff, peer workers and regular visitors of Top Centre, Yangon, who shared their stories with us a long time ago.

If we have missed anyone from this list, we apologise. Please get in touch, and we will add your name.